REPUBLIKA E KOSOVËS – REPUBLIKA KOSOVA – REPUBLIC OF KOSOVA
KOMUNA PEJË – OPŠTINA PEĆ – MUNICIPALITY PEJA
KOMUNA ISTOG – OPŠTINA ISTOG – MUNICIPALITY ISTOG
KOMUNA KLINË – OPŠTINA KLINA – MUNICIPALITY KLINA
KOMUNA DEÇAN – OPŠTINA DEĆANE – MUNICIPALITY DECAN
KOMUNA JUNIK – OPŠTINA JUNIK – MUNICIPALITY JUNIK

PLANI NDËRKOMUNAL PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË MBETURINAVE (PNMIM) PËR PESË KOMUNAT E RAJONIT TË DUKAGJINIT[1] (ZMM 3): PEJË, ISTOG, KLINË, DEÇAN DHE JUNIK 2025 – 2035

Ky plan është hartuar në bashkëpunim me komunat e Pejë, Klinë, Istog, Deçan dhe Junik, me mbështetje të Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, financuar nga qeveria gjermane.

Hartues:

Numri i projektit : 22.2123.2-001.00

TN: 81305796

[1] Termi "Rajoni i Dukagjinit" në këtë dokument i referohet Zonës së Menaxhimit të Mbeturinave (ZMM) 3 – Pejë, të përcaktuar me Strategjinë për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave në Kosovë (SMIMK) 2024-2035. ZMM 3 i përfshin qytetet Pejë, Istog, Klinë, Deçan dhe Junik.

TABELA E PËRMBAJTJES

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE		1
1	SFONDI	13
1.1	Objektivi i Përgjithshëm i Planit Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave	13
1.2	Kuadri ligjor dhe rregullator	13
1.2.1	Politikat dhe Direktivat e BE-së	13
1.2.2	Legjislacioni Nacional për Menaxhimin e Mbeturinave	17
1.2.2.1	Legjislacioni primar	17
1.2.2.2	Aktet Nënligjore	19
1.2.2.3	Transpozimi i kornizës ligjore të BE-së për menaxhimin e mbeturinave në kornizën ligjore të Kosovës	22
1.3	Korniza institucionale dhe organizative	24
1.3.1	Niveli nacional	24
1.3.2	Niveli lokal	27
1.4	Strategjia e Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave	28
1.4.1	Planet për Menaxhimim e Mbeturinave Komunale Inerte	29
2	PËRSHKRIMI I RAJONEVE	32
2.1	Karakteristikat fiziko-gjeografike	32
2.1.1	Vendndodhja Gjeografike	32
2.1.2	Klima	32
2.1.3	Kushtet Fizike	32
2.1.4	Rreziqet Natyrore	32
2.1.5	Përdorimi i Tokës	33
2.1.6	Zonat e Mbrojtura	33
2.2	Popullsia	34
2.3	Përshkrimi socio-ekonomik	34
2.3.1	Të dhëna për të ardhurat dhe shpenzimet për frymë/familje	34
2.3.2	Biznesi dhe industria	37
2.3.3	Turizmi	38
2.3.4	Bujqësia	38
3	BAZA PËR MENAXHIMIN E MBETURINAVE	39
3.1	Gjenerimi aktual i mbeturinave komunale	39
3.1.1	Amvisëritë	39
3.1.2	Burime komerciale dhe institucionale	40
3.1.3	Mbeturinat e gjelbra nga zonat publike	43
3.1.4	Mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimit	43
3.2	Përbërja e mbeturinave	44
3.3	Ofrimi aktual i shërbimeve komunale për menaxhimin e mbeturinave	45
3.3.1	Grumbullimi i mbeturinave	45
3.3.2	Grumbullimi ndaras i mbeturinave	46
3.3.3	Transferimi i mbeturinave	46
3.3.4	Rikuperimi i mbeturinave	47
3.3.5	Deponimi i mbeturinave	47
3.3.6	Lëvizja e mbeturinave	49
3.3.7	Stafi për menaxhimin e mbeturinave	49
3.3.8	Tarifat e mbeturinave	49
3.3.9	Roli i sektorit jo-formal	50
3.4	Menaxhimi i mbeturinave tjera	50
3.4.1	Fraksionet e veçanta të mbeturinave	50
3.4.2	Mbeturinat e rrezikshme të amvisërisë	51
3.4.3	Mbeturinat medicinale	51
3.4.4	Mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimit	52
3.4.5	Mbeturinat e vëllimshme	52
3.4.6	Mbeturinat bujqësore	53
3.4.7	Mbeturinat industriale	53

3.4.8	Mbeturinat nga ITUZ	53
3.5	Ndërgjegjësimi publik	53
3.6	Analiza e mangësive të situatës ekzistuese për menaxhimin e mbeturinave	54
4	OBJEKTIVAT DHE SYNIMET	55
5	PARASHIKIMI I POPULLSISË DHE GJENERIMIT TË MBETURINAVE	57
6	ANALIZA E OPSIONEVE	59
6.1	Supozimet dhe metodologjia	59
6.2	Parandalimi i mbeturinave	60
6.3	Grumbullimi i mbeturinave	61
6.3.1	Gjendja aktuale	61
6.3.2	Opsionet për grumbullimin e mbeturinave	61
6.3.3	Vlerësimet e kostos	68
6.4	Transporti dhe transferimi i mbeturinave	71
6.4.1	Situata aktuale	71
6.4.2	Llojet e stacioneve të transferit	71
6.4.3	Opsionet për transportin e mbeturinave	72
6.4.4	Krahasimi i kostos së opsioneve	73
6.5	Grumbullimi ndaras e mbeturinave	75
6.5.1	Gjendja aktuale	75
6.5.2	Pajisjet për magazinimin e mbeturinave dhe sistemet për grumbullimin ndaras të mbeturinave	75
6.5.3	Opsionet për grumbullimin ndaras të mbeturinave	76
6.5.4	Krahasimi i kostos së opsioneve	78
6.6	Riciklimi dhe rikuperimi i mbeturinave	81
6.6.1	Gjendja aktuale	81
6.6.2	Teknologjitë për klasifikimin e mbeturinave	81
6.6.3	Teknologjitë për trajtimin dhe rikuperimin e mbeturinave komunale	83
6.6.4	Kompostimi i mbeturinave të gjelbra	86
6.6.5	Grumbullimi ndaras dhe trajtimi i mbeturinave ushqimore (mbeturinave tjera organike)	91
6.7	Deponimi i mbeturinave	92
6.7.1	Gjendja aktuale	92
6.7.2	Zhvillimi i sistemit të deponimit të mbeturinave	92
6.7.3	Kostot e ndërlidhura	93
6.7.4	Mbyllja e deponive të vjetra	93
6.8	Skenarët për zhvillimin e një sistemi të integruar të menaxhimit të mbeturinave	93
6.8.1	Formulimi i skenarëve për sistemin e ardhshëm të menaxhimit të mbeturinave komunale	94
6.8.2	Krahasimi i kostove të skenarëve	95
6.9	Menaxhimi i fraksioneve tjera të mbeturinave	98
6.9.1	Mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimit	98
6.9.2	Mbeturinat e vëllimshme	101
6.9.3	Fraksionet e veçanta të mbeturinave	102
6.9.4	Mbeturinat bujqësore	102
6.10	Opsionet për ndritjen institucionale dhe organizative	104
6.10.1	Grumbullimi i mbeturinave	104
6.10.2	Transferimi i mbeturinave	105
6.10.3	Kompostimi i mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras	106
6.10.4	Grumbullimi ndaras dhe klasifikimi i mbeturinave të ambalazhit	107
6.10.5	Operacionet e rikuperimit të mbeturinave	107
6.11	Qëndrueshmëria financiare dhe përballueshmëria e shërbimeve	108
6.12	Integrimi gjinor dhe përfshirja e grupeve të cenueshme	112
7	ZHVILLIMI I SISTEMIT TË REKOMANDUAR	114
7.1	Konfigurimi i sistemit	114
7.2	Kostot e investive dhe operacionale	116
7.3	Rrjedhat e mbeturinave dhe balanca e përgjithshme/masës i sistemit të rekomanduar	121
8	PLANI I VEPRIMIT	123
8.1	Aktivitetet kryesore	123

8.1.1	Aktivitetet dhe përgjegjësitë kryesore	123
8.1.2	Ndërlidhjet ndërmjet detyrave	123
8.2	Orari për zbatim	126
8.2.1	Aktivitete afatshkurtra për zbatim	126
8.2.2	Aktivitete afatmesme dhe afatgjata për zbatim	135
8.3	Kostot dhe burimet	141
8.3.1	Grumbullimi ndaras i materialeve të ricikluеshme dhe klasifikimi	141
8.3.2	Kompostimi i mbeturinave të gjelbra	144
8.3.3	Kompostimi shtëpiak	146
8.3.4	Grumbullimi dhe transferimi i mbeturinave të përziera	147
8.3.5	Deponia	150
8.3.6	Rikuperimi i mbeturinave	152
8.3.7	Plani i financimit	155
8.3.8	Implikimet tarifore dhe përballueshmëria	155
8.4	Konsultimi publik, ndërgjegjësimi dhe masat edukative	161
8.4.1	Konsultimi publik	161
8.4.2	Masat e ndërgjegjësimit dhe edukimit	161
8.5	Monitorimi, vlerësimi dhe rishikimi i planit	162
SHTOJCA 1. BALANCAT E PËRGJITHSHME/MASËS SIPAS KOMUNAVE		163

LISTA E TABELAVE

Tabela 1. Objektivat dhe synimet për sistemin rajonal 1
Tabela 2. Prezantimi i sistemit të preferuar 5
Tabela 3. Përmbledhje e planit të investimeve afatgjatë, mijë euro 9
Tabela 4. Tarifat mujore të amvisërisë në vitin 2027 10
Tabela 5. Transpozimi i kornizës ligjore të BE-së për menaxhimin e mbeturinave në kornizën ligjore të Kosovës 22
Tabela 6. Përgatitja për objektivat e ripërdorimit dhe riciklimit të mbeturinave komunale 29
Tabela 7. Objektivat për fraksionet e veçanta të mbeturinave 29
Tabela 8. Objektivat e riciklimit për mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimit 29
Tabela 9. Masat e parapara në planet komunale për menaxhimin e mbeturinave 29
Tabela 10. Zonat e mbrojtura në rajon 33
Tabela 11. Popullsia e rajonit, 2011 dhe 2020 34
Tabela 12. Numri i familjeve në secilën komunë 34
Tabela 13. Numri i familjeve të angazhuara në aktivitete bujqësore 38
Tabela 14. Numri i bagëtive (krerë) 39
Tabela 15. Sipërfaqet e të korrave në hektarë (ha) 39
Tabela 16. Sipërfaqet e pemishteve, në ha 39
Tabela 17. Gjenerimi i mbeturinave nga amvisëritë (të mbledhura), 2021 dhe 2022 39
Tabela 18 . Gjenerimi i mbeturinave në rajonin e Pejës, 2023 40
Tabela 19. Normat e gjenerimit të mbeturinave, 2023 40
Tabela 20. Numri i bizneseve që marrin shërbimin e grumbullimit të mbeturinave komunale, 2021 40
Tabela 21. Numri dhe lloji i bizneseve në rajon, 2024 41
Tabela 22. Numri dhe lloji i institucioneve kryesore në rajon , 2024 41
Tabela 23 . Gjenerimi i MNRr-ve në Rajonin e Pejës, 2024 43
Tabela 24 . Përbërja e mbeturinave në Pejë 44
Tabela 25. Pronësia e pajisjeve dhe përgjegjësia për të investuar në pajisje 45
Tabela 26. Kontejnerët e grumbullimit të mbeturinave për amvisëri 45
Tabela 27. Kontejnerët e grumbullimit të mbeturinave për biznese dhe institucione 46
Tabela 28. Trendi i numrit të deponive të egra 48
Tabela 29. Numri dhe Karakteristikat e Venddeponive të Paligjshme, 2021 48
Tabela 30. Efikasiteti i stafit për menaxhimit të mbeturinave, 2021 49
Tabela 31. Tarifa mujore e mbeturinave të amvisërisë, EUR 49
Tabela 32. Tarifat mujore të mbeturinave për personat juridikë, EUR 49
Tabela 33. Tarifat e hyrjes në deponi, EUR 49
Tabela 34. Të hyrat aktuale vjetore nga tarifa e mbeturinave nga amvisëritë, EUR 50
Tabela 35. Të hyrat aktuale nga tarifa e mbeturinave nga personat juridikë 50

Tabela 36. Lista e kompanive të licencuara që merren me mbeturina të veçanta 51
Tabela 37. Mbeturinat medicinale të gjeneruara në spitalin rajonal në Pejë 51
Tabela 38. Sasitë e MM të gjeneruara nga ISh primare 52
Tabela 39. Sasitë e mbeturinave të trajtuara, 2015-2021, kg 52
Tabela 40. Aktivitete dhe fushata ndërgjegjësimi në lidhje me menaxhimin e mbeturinave në Zonën e Menaxhimit të Mbeturinave 3 - Pejë (përfshihet Peja, Istogu, Klina, Deçani dhe Juniku) 53
Tabela 41. Analiza e mangësive të situatës ekzistuese për menaxhimin e mbeturinave 54
Tabela 42. Objektivat dhe synimet për sistemin rajonal 55
Tabela 43. Krahasimi i sistemeve të ndryshme të para-grumbullimit 62
Tabela 44. Kostot për njësi për kontejnerët dhe automjetet për grumbullimin e mbeturinave 69
Tabela 45. Numri i nevojshëm i kontejnerëve dhe automjeteve grumbulluese 70
Tabela 46. Vlerësimet e kostos për grumbullimin e mbeturinave të përziera komunale 70
Tabela 47. Krahasimi i alternativave për transferimin e mbeturinave 73
Tabela 48. Krahasimi i kostove të zbritura për njësi për grumbullimin dhe transferimin e mbeturinave për ton të mbeturinave të gjeneruara, € /ton 74
Tabela 49. Normat e supozuara të arritjes për fraksione të ndryshme të mbeturinave të ricikluesshme 77
Tabela 50. Krahasimi i alternativave për grumbullimin bdaras të mbeturinave të ricikluesshme 79
Tabela 51. Avantazhet dhe disavantazhet e alternativave të klasifikimit 81
Tabela 52. Çmimet e supozuara të tregut për mbeturinat e artikujve të riciklueshëm 82
Tabela 53. Vlerësimet e kostos për alternativa të ndryshme për klasifikimin e mbeturinave të ricikluesshme të grumbulluara ndaras 82
Tabela 54. Teknologjitë e shndërrimit të mbeturinave në energji 83
Tabela 55. Vlerësimet e kostos së investimit TMB 86
Tabela 56. Vlerësimet e kostove operacionale të instalimit të TMB 86
Tabela 57. Krahasimi i skemave të ndryshme të grumbullimit të mbeturinave të kopshtit 88
Tabela 58. Karakteristikat kryesore dhe vlerësimet e kostove nëpër për kompostimin e mbeturinave të gjelbra në shtresa 90
Tabela 59. Krahasimi i kostos së alternativave për trajtimin e mbeturinave ushqimore të mbledhura ndaras 91
Tabela 60. Vlerësimet e kostove të investimeve në deponi 93
Tabela 61. Dispozitat për mbylljen e deponive ilegale, në EUR 93
Tabela 62. Opsionet për sistemin e integruar të menaxhimit të mbeturinave komunale 94
Tabela 63. Vlera aktuale e kostove të investimit për skenarë të ndryshëm, mijë € 95
Tabela 64. Kostot operative në vitin 2035 për skenarë të ndryshëm, mijë € 96
Tabela 65. Krahasimi i kostove të zbritura për njësi për ton mbeturinash të gjeneruara, për opsionet e ndryshme 96
Tabela 66. Sasitë e MNRr-ve në Zonën e Menaxhimit të Mbeturinave 3- Pejë (përfshihet Peja, Istogu, Klina, Deçani dhe Juniku) 98
Tabela 67. Pajisjet për grumbullim dhe transport të MNRr-ve 99
Tabela 68. Rrjeti i pikave të hedhjes 99
Tabela 69. Kostot e investimit për menaxhimin e MNRr-ve 100
Tabela 70. Avantazhet dhe disavantazhet e opsioneve për grumbullimin e mbeturinave 104
Tabela 71. Avantazhet dhe disavantazhet e opsioneve për transferimin e mbeturinave 105
Tabela 72. Avantazhet dhe disavantazhet e opsioneve për kompostimin e mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras 106
Tabela 73. Avantazhet dhe disavantazhet e opsioneve për rikuperimin e mbeturinave 107
Tabela 74. Shpenzimet mesatare vjetore të familjeve, 2022 109
Tabela 75. Parashikimi i përballueshmërisë së tarifave të mbeturinave, çmimet e vitit 2024 109
Tabela 76. Tarifa e kostos mesatare të rikuperimit drejt vitit 2035, çmimet e vitit 2024 109
Tabela 77. 2022, Pagesa aktuale për person 110
Tabela 78. Tarifa e rikuperimit të kostos për mbeturinat e përziera, sipas komunave drejt vitit 2034 111
Tabela 79. Kostoja e rikuperimit për mbeturinat e përziera me stacion transferi me ngjeshje, 2035 111
Tabela 80. Vlerësimi i ndikimeve të mundshme tek personat e cenueshëm dhe masat specifike për integrimin gjinor dhe përfshirjen sociale 113
Tabela 81. Prezantimi i sistemit të preferuar 114
Tabela 82. Arranzhimet e rekomanduara operative 116
Tabela 83. Kostot e zbritura për njësi për sistemin e integruar të menaxhimit të mbeturinave për ton mbeturina të gjeneruara, € /ton 120
Tabela 84. Transporti dhe transferimi i mbeturinave 126
Tabela 85. Aktivitetet për zbatimin afatmesëm dhe afatgjatë, 2028-2035 136
Tabela 86. Materialet e ricikluesshme të graumbulluara ndaras nga komunat, ton, 2027-2035 141

Tabela 87. Sasitë vjetore të mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras 145
Tabela 88. Kostot investimit fillestar për kompostimin e mbeturinave të gjelbra 145
Tabela 89. Kostot e vlerësuara operacionale dhe të mirëmbajtjes për kompostimin e hapur palë palë (mijë euro) 145
Tabela 90. Të hyrat potenciale nga shitja e kompostit 146
Tabela 91. Kostot vjetore që do të mbulohen nga tarifa e mbeturinave, mijë euro 146
Tabela 92. Kostot komunale dhe mbeturinat e gjelbra dhe ushqimore të kompostuara në shtëpi në zonat rurale 147
Tabela 93. Pajisjet e nevojshme për grumbullimin e mbeturinave të përziera 2027 148
Tabela 94. Kostot investive në stacionet e transferit, mijë euro 149
Tabela 95. Kostot e grumbullimit të mbeturinave të përziera në Pejë, mijë euro 149
Tabela 96. Kostot e grumbullimit dhe transferimit të mbeturinave të përziera në Istog, mijë euro 149
Tabela 97. Kostot e grumbulllimit të mbeturinave të përziera në Klinë, mijë euro 149
Tabela 98. Kostot e grumbullimit dhe transferit të mbeturinave të përziera në Deçan, mijë euro 150
Tabela 99. Kostot e brumbullimit dhe transferimit të mbeturinave të përziera në Junik, mijë euro 150
Tabela 100. Sasitë e parashikuara të mbeturinave për deponi 150
Tabela 101. Vlerësimet e kostove fillestare të investimit në deponi 150
Tabela 102. Rrjedha e parasë në deponi, mijë euro 152
Tabela 103. Mbeturinat e pranuara për trajtim dhe rikuperim 152
Tabela 104. Vlerësimet e kostos së investimit në TMB dhe në kontejnerë të specializuar 153
Tabela 105. Kostot operatcionale për TMB-së dhe kompostimit në kontejnerë të specializuar, 2032 153
Tabela 106. Balanca e përgjithshme/masës e impiantit TMB 154
Tabela 107. Përmbledhja e kostove të rikuperimit dhe deponimit përfundimtar të mbeturinave, mijë euro 154
Tabela 108. Përmbledhje e planit afatgjatë të investimit, mijë euro 155
Tabela 109. Parashikimi i përballueshmërisë së tarifëave së mbeturinave, çmimet e vitit 2025 156
Tabela 110. Llogaritja e tarifës, komuna e Pejës, mijë euro 156
Tabela 111. Llogaritja e tarifës, komuna e Istogut, mijë euro 157
Tabela 112. Llogaritja e tarifës, komuna e Klinës, mijë euro 158
Tabela 113. Llogaritja e tarifës, komuna e Deçanit, mijë euro 159
Tabela 114. Llogaritja e tarifës, komuna e Junikut, mijë euro 160
Tabela 115. Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Pejës 163
Tabela 116. Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Istogut 163
Tabela 117. Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Klinës 164
Tabela 118. Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Deçanit 165
Tabela 119. Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Junikut 165

LISTA E FIGURAVE

Figura 1 . Parashikimi i popullsisë për Zonën e Menaxhimit të Mbeturinave 3 - Pejë (përfshihet Peja, Istogu, Klina, Deçani dhe Juniku), 2024-2035 3
Figura 2. Parashikimi i gjenerimit të mbeturinave komunale, 2024-2035 4
Figura 3. Vendndodhja e objekteve të parashikuara për menaxhimin e mbeturinave në ZMM 7
Figura 4. Kostot e investimit për operacionalizimin e menaxhimit të mbeturinave 8
Figura 5. Kostot vjetore operacionale për operacionet e menaxhimit të mbeturinave 9
Figura 6. Balanca e përgjithshme/masës e sistemit të propozuar të menaxhimit të mbeturinave 10
Figura 7. Bilanca e përgjithshme/masës e sistemit në vitin 2035 11
Figura 9. Korniza institucionale për menaxhimin e mbeturinave në nivel nacional 26
Figura 10. BPV për kokë banori sipas rajoneve dhe nivelit nacional, €, 2020 dhe 2021 35
Figura 11. Struktura ekonomike e rajonit të Pejës, vlera bruto e shtuar sipas aktiviteteve kryesore ekonomike, 2021, burimi ASK 36
Figura 12. Shkalla e punësimit dhe papunësisë në Kosovë, 2018-2023, Burimi ASK 37
Figura 13. Numri i vizitorëve vendas dhe ndërkombëtarë dhe netët e kaluara 38
Figura 14. Përbërja e MKI-ve sa i përket potencialit për riciklim/rikuperim 44
Figura 15. Pamje e deponisë në Sverkë 48
Figura 16 . Parashikimi i popullsisë për Zonën e Menaxhimit të Mbeturinave 3 - Pejë (përfshihet Peja, Istogu, Klina, Deçani dhe Juniku), 2024-2035 57
Figura 17. Parashikimi i gjenerimit të mbeturinave komunale, 2024-2035 58
Figura 18. Përbërja e mbeturinave komunale 58

Figura 19. Stacioni i transferi me ngjeshje 72
Figura 20. Stacione transferi pa ngjeshje 72
Figura 21. Ringarkimi nga automjeti mobil/satelitor (majtas) dhe ringarkimi në kontejnerin me ngjeshje (djathtas) 75
Figure 23. Lloje të ndryshme të sistemeve për sjelljen e mbeturinave 76
Figura 24. Banorët të cilëve u ofrohen shërbime të grumbullimit ndaras të mbeturinave 77
Figura 25. Shembuj të TMB 85
Figura 26. Sistemet e kompostimit 87
Figure 27. Shembull i një komposteri jo të kushtueshëm 90
Figure 28. Thërrmuesi për MNRr 100
Figure 29. Pikë grumbullimi për mbeturinat e vëllimshme 101
Figure 30. Oborr tipik riciklimi 102
Figura 31. Vendndodhja e objekteve të parashikuara për menaxhimin e mbeturinave në WMZ 116
Figura 32. Kostot e investimit për operacionalizimin e menaxhimit të mbeturinave 117
Figura 33. Kostot vjetore operacionale për operacionet të menaxhimit të mbeturinave 118
Figura 34. Kostot vjetore për operacione të menaxhimit të mbeturinave 119
Figura 35. Kostot vjetore për llojin e kostos 119
Figura 36. Kostot vjetore për njësi për ton mbeturina të gjeneruara 120
Figura 37. Bilanca e përgjithshme/masës e sistemit të propozuar të menaxhimit të mbeturinave gjatë periudhës së planifikimit. 122
Figura 38. Balanca e përgjithshme/masës e sistemit në vitin 2035 122
Figura 39. Kostot e investimieve për grumbullimin ndaras të mbeturinave 142
Figura 40. Kostot vjetore për grumbullimin ndaras, klasifikimin e materialeve të ricklueshme të grumbulluara ndaras dhe të hyrat nga shitjet e materialeve të ricklueshme 144
Figure 41. Impiant tipik kompostimi palë palë 145
Figura 42. Kostot vjetore operacionale në deponinë rajonale 151
Figura 43. Të hyrat e Pejës të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë 157
Figura 44. Të hyrat e Istogut të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë 158
Figura 45. Të hyrat e Klinës të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë 159
Figura 46. Të hyrat e Deçanit të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë 160
Figura 47. Të hyrat e Junikut të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë 161

LISTA E SHKURTESAVE

AMMK	Agjencia për Mbrojtjen e Mjedisit në Kosovë
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
BE	Bashkimi Evropian
BNK	Bashkëpunimi Ndërkomunal
BPV	Bruto Produkti Vendor
DIMNUNI	Departamenti për Inspektimin e Mjedisit, Natyrës, Ujërave, Ndërtimit dhe Infrastrukturës
EQ	Ekonomia Qarkore
IKMM	Inspektoriati i Kosovës për Mbrojtjen e Mjedisit
IKSh	Institucionet e Kujdesit Shëndetësor
ITUZ	Impiant për Trajtimin e Ujërave të Zeza
KDM/RDF	Karburante të Derivuara nga Mbeturinat
KRM	Kompania Rajonale e Mbeturinave
MAPL	Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal
ME	Ministria e Ekonomisë
MFPT	Ministria e Financave, Punës dhe Transfereve
MKI/MSW	Mbeturina Komunale Inerte
MKSh	Mbeturinat e Kujdesit Shëndetësor
MIM	Menaxhim i Integruar i Mbeturinave
MMI	Menaxhimi i Mbeturinave Inerte
MMPHI	Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
MNRr/CDW	Mbeturina të Ndërtimit dhe Rrënimit
MpE/WfE	Mbeturina për Energji

NB/SAS	Ndarje në Burim
NP	Ndërmarrje Publike
OPP/PRO	Organizata me Përgjegjësi të Zgjeruar
OR/CAC	Oborr Riciklimi
ORM/MRF	Objekte për Rikuperimin e Mbeturinave
PNj	Plastikë Njëpërdorimëshe
PKMMNRr	Plani Kombëtar i Menaxhimit të Mbeturinave të Ndërtimit dhe Rrënimit
PNMIM	Plani Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave
SKMIM	Strategjia e Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave
ST	Stacion Transferi
TMB/MBT	Trajtimi Mekanik Biologjik
ZMM	Zona e Menaxhimit të Mbeturinave (Zona e Menaxhimit të Mbeturinave 3 - Pejë (përfshihet Peja, Istogu, Klina, Deçani dhe Juniku))

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Plani Ndërkomunal i Menaxhimit të Integruar të Mbeturinave për Zonën e Menaxhimit të Mbeturinave 3 - Pejë (përfshihet Peja, Istogu, Klina, Deçani dhe Juniku)[1], i hartuar për periudhën kohore 2025 – 2035, synon të përmirësojë kushtet për ofrimin e shërbimeve publike dhe zhvillimin e ekonomive lokale në përputhje me kërkesat e BE-së, përmes promovimit të bashkëpunimit rajonal ndërkomunal dhe transferimit të njohurive midis sektorit publik, sektorit privat dhe shoqërisë civile. Ky plan synon gjithashtu t'u mundësojë autoriteteve lokale të përmirësojnë shërbimet komunale në përputhje me Agjendën e Gjelbër të BE-së për Ballkanin Perëndimor, duke kontribuar në arritjen e Agjendës 2030 dhe Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm.

Më konkretisht, objektivi kryesor i planit është të sigurojë krijimin e praktikave më të mira mjedisore për menaxhimin e integruar të mbeturinave në Zonën e Menaxhimit të Mbeturinave 3 - Pejë (përfshihet Peja, Istogu, Klina, Deçani dhe Juniku)[1]. Megjithatë, transformimi drejt një sistemi të integruar dhe qarkor të menaxhimit të mbeturinave është sfidues për kokmunat individuale si në aspektin financiar ashtu edhe teknik dhe kërkon një përpjekje të koordinuar midis komunave për të zhvilluar një sistem rajonal të menaxhimit të mbeturinave me kosto efektive dhe të përballueshme.

Procesi i përgatitjes së këtij Plani Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave (PNMIM) është mbikëqyrur në mënyrë aktive nga një Grup Teknik Pune, i përbërë nga përfaqësuesit e komunave të këtij rajoni. Procesi ka përfshirë një sërë prezantimesh nga një ekip konsulentësh, në fazat kryesore të procesit, duke përfshirë Studimin Bazë, Analizën e Opsioneve, Planin e Veprimit dhe PNMIM përfundimtar. Diskutimet e zhvilluara dhe refleksionet e marra në process mbi draft dokumentet kanë qenë shumë të çmueshme në sigurimin që ky PNMIM të përfshijë masa që janë si teknikisht të pranueshme ashtu edhe të mbështetura nga komunat partnere.

Strategjia për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave në Kosovë (SKMIM) është marrë plotësisht në konsideratë, veçanërisht pasi ajo lidhet me përgjegjësitë e komunave në menaxhimin e integruar të mbeturinave (MIM), nevojën për të përmbushur në të ardhmen objektivat e riciklimit dhe shkarkimit të deponive, si dhe nevojën për të orientuar investimet në objektet dhe shërbimet e menaxhimit në burim të mbeturinave, duke mbështetur një tranzicion drejt një ekonomie qarkore.

Objektivat dhe synimet e PNMIM

Tabela më poshtë paraqet objektivat dhe synimet për sistemin e menaxhimit të mbeturinave në Zonën e Menaxhimit të Mbeturinave 3 - Pejë (përfshihet Peja, Istogu, Klina, Deçani dhe Juniku), në përputhje me dispozitat e SKMIM 2024-2035.

Tabela 1Objektivat dhe synimet për sistemin rajonal

Objektivi	Treguesi	Baza	Objektivi	Viti
Rritja e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave	Përqindja e popullsisë së përgjithshme me qasje adekuate dhe të rregullt në shërbimet komunale të mbledhjes së mbeturinave	99%	100%	2026
Rritja e riciklimit dhe rikuperimit të burimeve	Mbeturinat komunale të gatshme për ripërdorim dhe riciklim	< 5%	20%	2030
			50%	2035
			60%	2045
	Popullsia që i ofrohen shërbime të grumbullimit të ndarë të mbeturinave	0%	80%	2030
			90%	2035
			100%	2045
	Rikuperimi i të gjitha mbeturinave të	< 5%	45%	2028

Objektivi	Treguesi	Baza	Objektivi	Viti
	ambalazhit		60%	2030
			70%	2035
	Riciklimi i të gjitha mbeturinave të ambalazhit, përfshirë:			
	Plastikë	< 5%	22.5%	2028
			30%	2030
			50%	2035
	Letër dhe karton	< 5%	60%	2028
			70%	2030
			75%	2035
	Qelqi	< 5%	30%	2028
			50%	2030
			70%	2035
	Metalet me ngjyra	< 5%	30%	2028
			50%	2030
			70%	2035
	Alumin	< 5%	30%	2028
			40%	2030
			50%	2035
	Dru	< 5%	10%	2028
			15%	2030
			25%	2035
Të zvogëlohet varshmëria nga deponimi i mbeturinave	Deponimi i mbeturinave komunale	> 95%	< 30%	2035
			< 10%	2045
	Mbyllja e deponive ilegale komunale	70	0	2028
Rritja e riciklimit dhe rikuperimit të mbeturinave të ndërtimit dhe rrënimit	Ripërdorimi dhe riciklimi i MNRr-ve	0%	40%	2030
			50%	2035
	Ripërdorimi, riciklimi dhe rikuperimi i materialeve të tjera të MNRr-ve	0%	60%	2030
			70%	2035

Parashikimi i popullsisë dhe gjenerimit të mbeturinave

Analiza e opsioneve është zhvilluar sipas parashikimeve të popullsisë dhe parashikimeve të gjenerimit të mbeturinave siç paraqitet në figurat e mëposhtme. Të dhënat e popullsisë bazohen në regjistrimin e fundit të popullsisë, publikuar në vitin 2024.

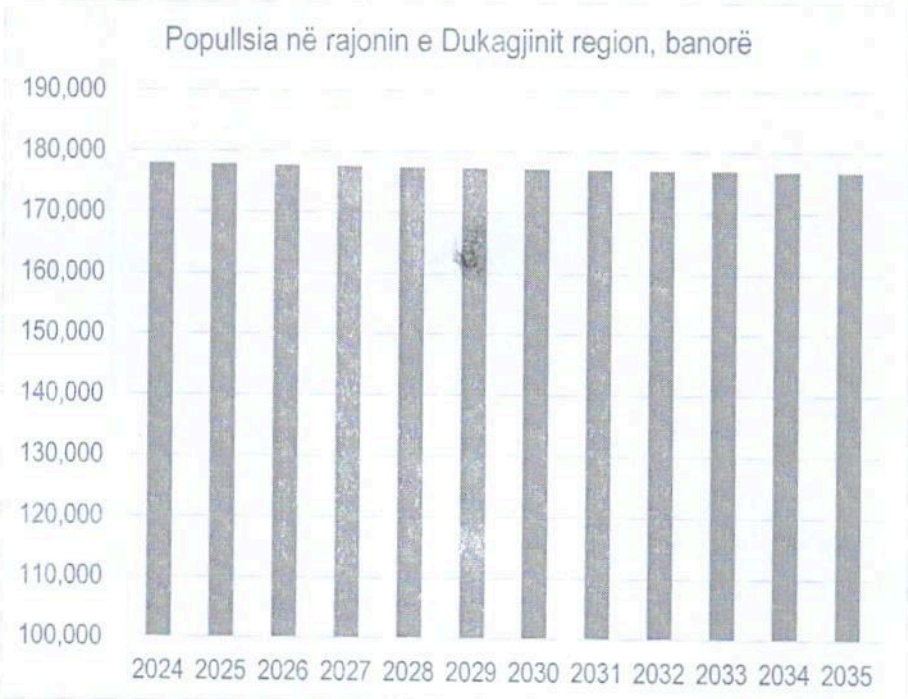

Figura 1. Parashikimi i popullsisë për Zonën e Menaxhimit të Mbeturinave 3 - Pejë (përfshihet Peja, Istogu, Klina, Deçani dhe Juniku), 2024-2035

Siç shihet nga diagrami i mësipërm, popullsia e Zonës së Menaxhimit të Mbeturinave 2 - Pejë (përfshihet Peja, Istogu, Klina, Deçani dhe Juniku)[1] pritet të zvogëlohet në mënyrë të pandjeshme në periudhën e planifikimit dhe të mbetet pak nën 180 mijë banorë.

Figura më poshtë tregon një parashikim për sasitë e mbeturinave gjatë periudhës së planifikimit.

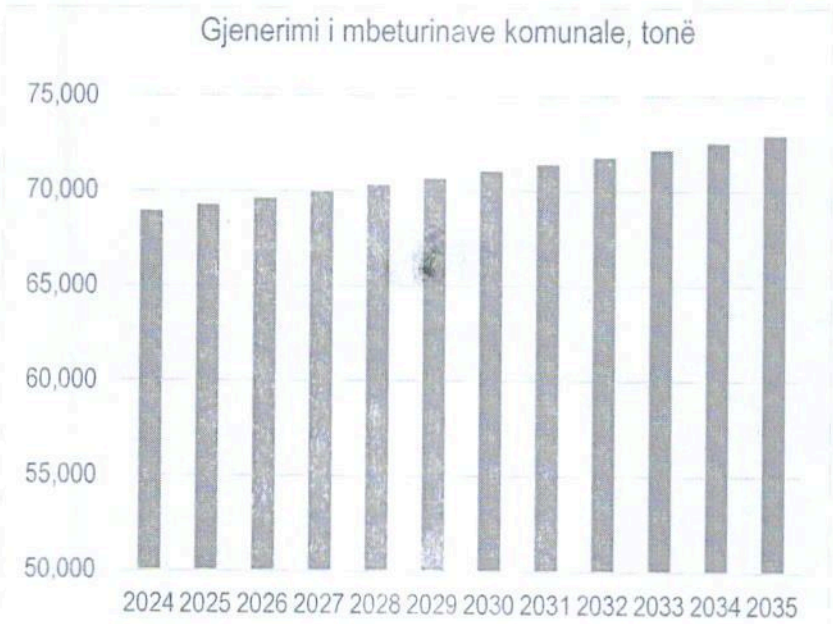

Figura 2Parashikimi i gjenerimit të mbeturinave komunale, 2024-2035

Megjithëse popullsia e rajonit pritet të mbetet mjaft konstante, sasia e mbeturinave pritet të rritet me 7% në fund të periudhës së planifikimit dhe të arrijë në rreth 73,000 tonë në vitin 2035. Kjo vjen si pasojë e rritjes së pritshme të BPV-së gjatë kësaj periudhe.

Analiza e opsioneve dhe zhvillimi i sistemit të rekomanduar
Janë vlerësuar opsionet, të cilat mbulojnë komponentët e mëposhtëm të sistemit:

- Parandalimi i mbeturinave
- Mbledhja e mbeturinave
- Transporti dhe transferimi i mbeturinave
- Mbledhja ndaras e mbeturinave
- Riciklimi dhe rikuperimi i mbeturinave
- Deponimi i mbeturinave
- Marrëveshjet institucionale dhe organizative

Analiza e opsioneve krahasoi skenarë të ndryshëm me qëllim të identifikimit të shkallës së mundshme të kostove dhe përfitimeve që mund të vijnë nga këta skenarë të ndryshëm të riciklimit dhe trajtimit më intensiv në zonën e menaxhimit të mbeturinave (ZMM).

Tabela më poshtë paraqet një përmbledhje të detajuar të sistemit të preferuar për sistemin e integruar të menaxhimit të mbeturinave inerte.

Tabela 2Prezantimi i sistemit të preferuar

Elementi i sistemit	Përshkrimi	Kapaciteti	Viti/periudha
Parandalimi i mbeturinave	Zhvillimi dhe zbatimi i programeve të kompostimit shtëpiak Miratimi i udhëzimeve për prokurimin e gjelbër publik Mbështetja e bizneseve lokale në zbatimin e masave për parandalimin e mbeturinave ushqimore Pjesëmarrja në nismat kombëtare për reduktimin e plastikës njëpërdorimshe	• n/a	Vazhdimisht
Grumbullimi i mbeturinave të përziera	Shporta individuale plastike 120/240 l për shtëpi familjare Shporta plastike individuale 120/240 l ose kontejnerë 1.1 m³ për ndërtesa shumëkatëshe në zonat urbane	• 54,234 tonë mbeturina të përziera të mbledhura në vitin 2026 • 37,644 ton të mbledhura në vitin 2035	Ndërrimi gradual i kontejnerëve dhe automjeteve grumbulluese
Mbledhja ndaras e mbeturinave	Shporta individuale plastike 120/240 l për grumbullimin e materialeve të riciklueshme, Kontejnerë 1.1 - 1.5 m³ për grumbullimin e veçantë të qelqit	• 100% e banorëve në zonat urbane dhe 80% e banorëve në zonat rurale • 19,000 tonë mbeturina të mbledhura ndaras më 2035	2026 në zonat urbane 2030 për zonat rurale
Oborret e Riciklimit (OR)	Do të krijohen 5 OR, një në secilën komunë	Fraksionet e mbeturinave që do të grumbullohen: • Mbeturinat e vëllimshme • Mbeturinat e rrezikshme shtëpiake • Fraksionet e veçanta të mbeturinave	2025
Transporti dhe transferimi	Stacionet e transferit do të ngriten në Istog dhe Deçan	• Istog – kapacitet prej 9,700 tonë /vit • Deçan – kapacitet prej 6,700 tonë/vit	2026
Klasifikimi i mbeturinave	Një qendër klasifikimi për materialet e grumbulluara do të ngritet në deponinë rajonale në Sferkë	• Kapaciteti i objektit ORM – 21,000 tonë/vit të lëndëve të riciklueshme të mbledhura ndaras	2026
Kompostimi	Katër objekte kompostimi për mbeturinat e gjelbra të grumbulluara veçmas do të ngriten në komunat Pejë, Istog , Klinë dhe Deçan. Kompostimi në Pejë do të organizohet në lokacion të përhershëm, ndërsa në komunat tjera do të zbatohet kompostimi i decentralizuar duke përdorur pajisje mobile.	• Objekti i kompostimit në Pejë – kapacitet prej 2,400 tonë/vit • Objekti i kompostimit në Istog – kapacitet 600 tonë/vit • Objekti i kompostimit në Klinë – kapacitet 600 tonë/vit • Objekti i kompostimit në Deçan – kapacitet 550 tonë/vit	2026

Elementi i sistemit	Përshkrimi	Kapaciteti	Viti/periudha
	Filiimi me kompostimin shtëpiak në zonat rurale	• n/a	I perhershem
Rikuperimi i mbeturinave	Do të ngritet 1 impiant TMB / për rikuperim të mbeturinave i cili do të trajtojë mbeturinat e përziera komunale nga të pesë komunat Një studim i detajuar i fizibilitetit do të përcaktojë nëse dhe çfarë teknologjie është e nevojshme për rikuperimin e mbeturinave, si dhe cilat zona të menaxhimit të mbeturinave do t'i shërbejë.	• Kapaciteti prej 40,000 tonë/ vit • Prodhimi prej 12,000 tonë/vit KDM	2031
	1 impiant kompostimi brenda kontonjerëve të specializuar do të ngritet[2] në hapësirën e impiantit TMB / për rikuperim të mbeturinave ose në objektin e kompostimit në Pejë	• Kapaciteti prej 3,500 tonë/vit	2031
Deponimi i mbeturinave	Përmirësimi i deponisë sanitare rajonale ekzistues për të gjithë ZMM	• Kapaciteti i deponisë prej rreth 475 mijë tonë[3] për një periudhë 20 vjeçare	2026 për qelinë e parë dhe infrastrukturën e përbashkët
MNRr	Rrjeti i pikave të hedhjes	• Pejë (që shërben edhe Deçanin dhe Junikun) me kapacitet prej 5,400 m³/vit	2025-2027
		• Istog - kapaciteti 2,900 m³/vit	2025-2027
		• Klinë - kapaciteti 2,400 m³/vit	2025-2027
		• Deçan (që shërben edhe Junikun) me kapacitet 2,400 m³/vit	2025-2027
	Një objekt riciklimi me një thërmues mobil	• Kapaciteti 12,800 m³/vit	2027
	Një objekt deponimi	• Kapaciteti 19,300 m³/vit	2027

Shifrat e mëposhtme paraqesin vendndodhjen e objekteve të parashikuara për menaxhimin e mbeturinave në ZMM

[2] Përndryshe, mund të ngritet një strukturë e tretjes anaerobe në vendin e impiantit TMB, në varësi të gjetjeve të studimit përkatës të fizibilitetit.

[3] Nuk përfshihen mbeturinat industriale jo të rrezikshme

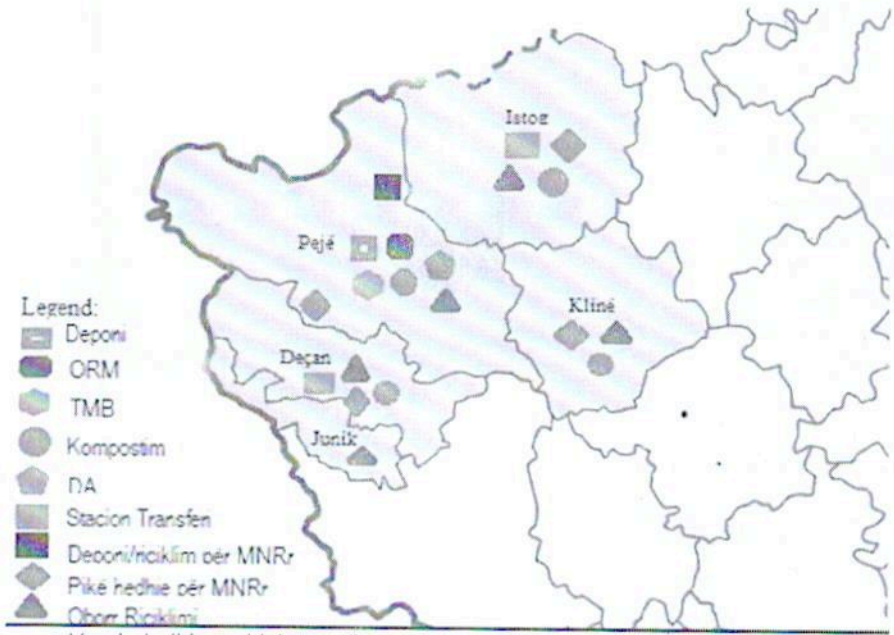

Figura 3 Vendndodhja e objekteve të parashikuara për menaxhimin e mbeturinave në ZMM

PNMIM gjithashtu identifikon menaxhimin e preferuar të fraksioneve tjera të mbeturinave, si mbeturinat e vëllimshme, mbeturinat bujqësore dhe fraksionet e veçanta të mbeturinave, Masat fillestare për mbeturinat e vëllimshme do të përqendrohen në shërbimin e grumbullimit të planifikuar të organizuar nga komunat. Përveç kësaj, familjeve do t'u ofrohet gjithashtu mundësia që mbeturinat e tyre të vëllimshme t'I dërgojnë në oborret e centralizuara të riciklimit. Lidhur me mbeturinat bujqësore, do të zhvillohen udhëzuesit për ruajtjen e plehut organik në fermë, kompostimin e mbeturinave bujqësore dhe rikuperimin e energjisë nga biomasa.

Pasi skemat e Përgjegjësisë së Zgjeruar të Prodhuesit (PZP) të funksionalizohen plotësisht në vend, komunat në ZMM do të lidhin kontrata me operatorët e PZP-së për mbledhjen ndaras të fraksioneve specifike të mbeturinave, si mbeturinat e pajisjeve elektrike dhe elektronike, vajrat e përdorura, automjetet e hedhura dhe mbeturinat e tyre, bateritë dhe akumulatorët e harxhuar dhe gomat e shpenzuara. Amvisëritë do të lejohen të hedhin në oborret e riciklimit fraksione të ndryshme të grumbulluara ndaras, si lloje të ndryshme të mbeturinave të ricikluеshme, mbeturina të gjelbra, mbeturina të vëllimshme, vajra të përdorura, lloje specifike të mbeturinave të ndërtimit dhe rrënimit. Oborret e riciklimit do të jenë gjithashtu të pajisura për të mbledhur mbeturnat e rrezikshme shtëpiake.

Çdo komunë do të jetë përgjegjëse për rritjen e ndërgjegjësimit të banorëve të saj në lidhje me kërkesat dhe detyrimet e menaxhimit të mbeturinave dhe për rritjen e pjesëmarrjes së publikut në programet e ardhshme të grumbullimit ndaras dhe të kompostimit shtëpiak.

Kostot dhe financimi i menaxhimit të mbeturinave

Kostot e investimit gjatë periudhës së planifikimit vlerësohen në 54.6 milionë €, duke përfshirë kostot për zëvendësimin e aseteve.

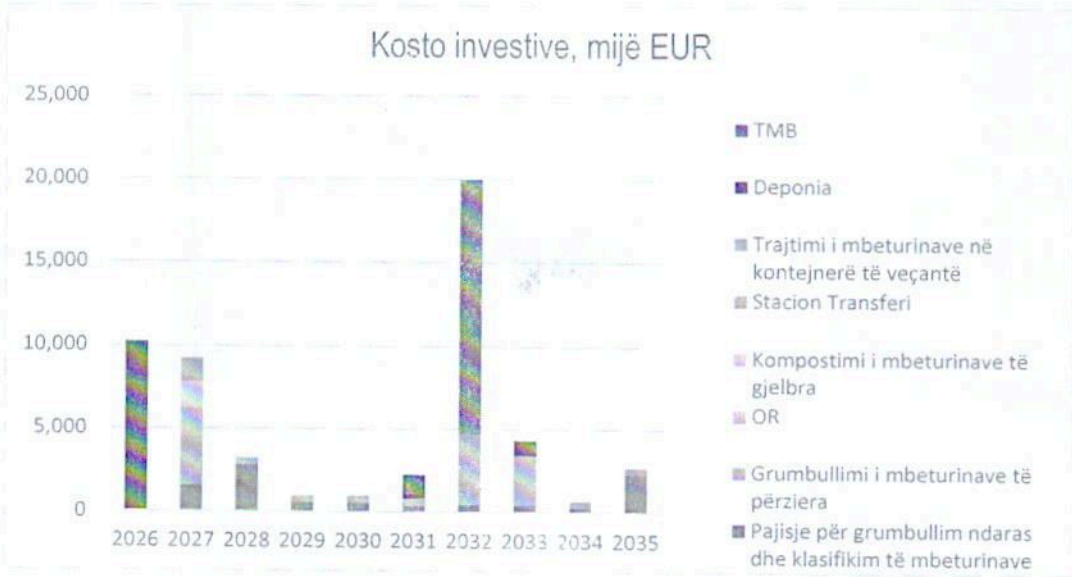

Figura 4 Kostot e investimit për operacionalizimin e menaxhimit të mbeturinave

Kostot vjetore të operacionale pritet të rriten me ndërtimin e deponisë së re dhe me filimin e grumbullimit ndaras të mbeturinave të ricikluesshme dhe kompostimit të mbeturinave të gjelbra, nga 5.3 milionë € në 2026 në 7.8 milionë € në 2031 kur priten të funksionalizohen impianti TMB / për rikuperim të mbeturinave si dhe grumbullimi ndaras i mbeturinave ushqimore.

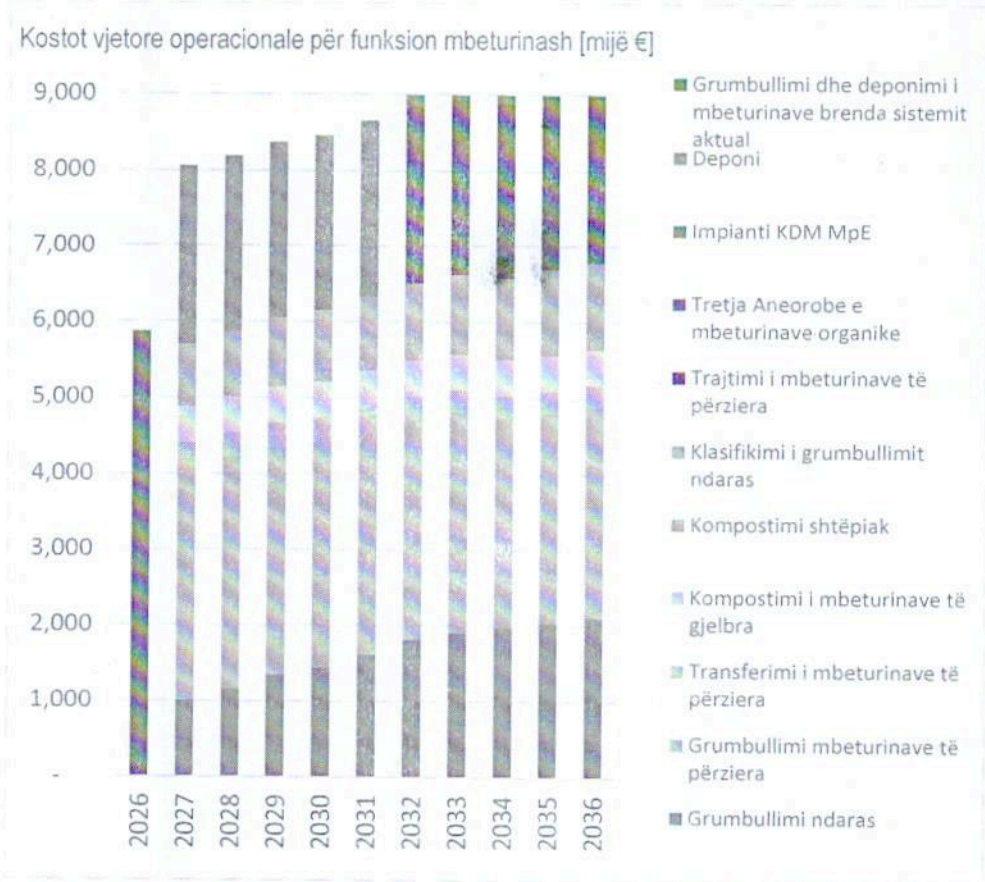

Figura 5 Kostot vjetore operacionale për operacionet e menaxhimit të mbeturinave

Tabela më poshtë përmbledh investimet e vlerësuara për masat e planifikuara për periudhën 2026-2031 në Zonën e Menaxhimit të Mbeturinave (ZMM):

Tabela 3Përmbledhje e planit të investimeve afatgjatë, mijë euro

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Burimi
	Faza I					Faza II	
Pajisjet e grumbullimit ndaras të mbeturinave & objekti i klasifikimit	1,575	2,855	567	570	397	444	PZP
OR-të	800						grant
Objekti i kompostimit në Pejë	912						grant
Pajisjet për kompostim në Istog, Klinë, Deçan	702						grant
Stacioni i Transferit Istog	575	119					grant
Stacioni i Transferit Deçan	607	119					grant
Deponia rajonale	10,248					1,458	grant/hua
TMB / impiant për rikuperim të mbeturinave rajonal						15,254	grant
Objekti rajonal i trajtimit në kontejnerë të specializuar						3,897	grant
Gjithsej	15,419	3,093	567	570	397	21,053	

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Burimi
Totali, pa investimet nga skema PZP	13,844	238	0	0	0	20,609	

Investimi total për periudhën arrin në 41 milionë euro, 6.4 milionë euro do të sigurohen nga skema PZP. Kredia është konsideruar për ndërtimin e qelisë së dytë të deponisë. Për pjesën tjetër të investimit do të kërkohet financim me grante, nga të cilat 14 milionë euro për fazën e parë dhe 19 milionë euro për fazën e dytë.

Masat e planifikuara janë të përballueshme nën supozimin se financimi fillestar i grantit të kapitalit për të gjitha komunat do të sigurohet. Tarifa mesatare mujore në secilën komunë për një familje prej 4 personash është vlerësuar për vitin 2027 (me çmimet e vitit 2025) dhe paraqitet në tabelën vijuese.

Tabela 4Tarifat mujore të amvisërisë në vitin 2027

Komuna	Pejë	Istog	Klinë	Deçan	Junik
Tarifa mesatare mujore për amviseri	8 €	8 €	7.6 €	6.6 €	5.7 €

Rrjedha e mbeturinave dhe bilanca e përgjithshme/masive e sistemit të rekomanduar

Shifrat e mëposhtme tregojnë balancën e përgjithshme/masës të sasive të mbeturinave për periudhën e planifikimit dhe për referencën e vitit të kaluar (2035).

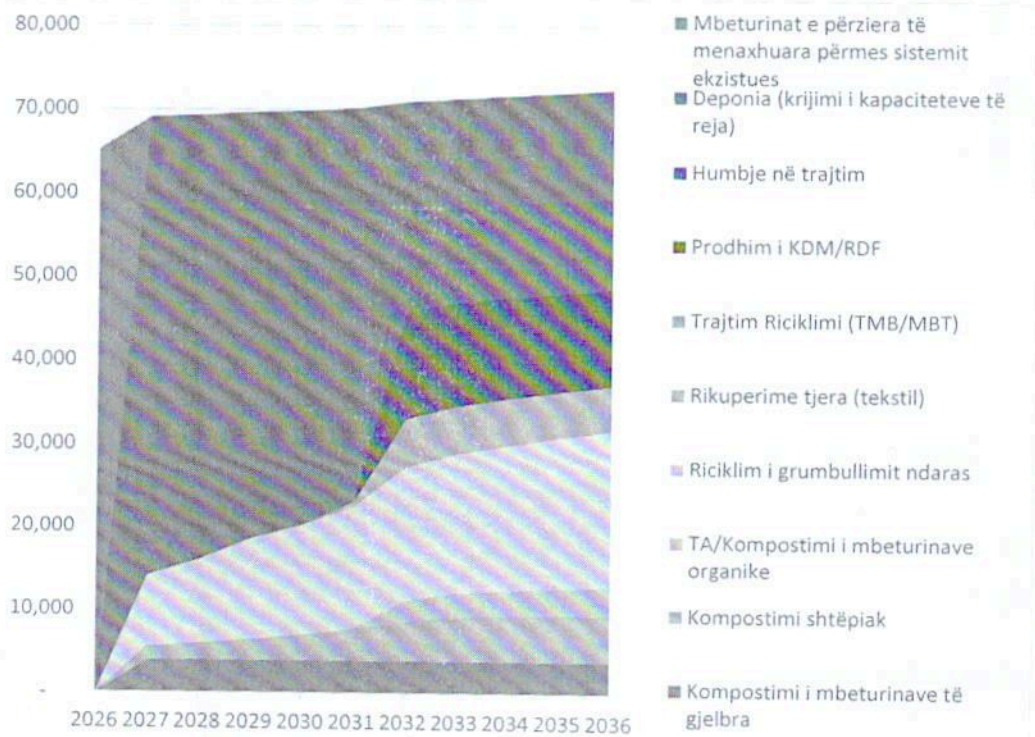

Figura 6 Balanca e përgjithshme/masës e sistemit të propozuar të menaxhimit të mbeturinave gjatë periudhës së planifikimit

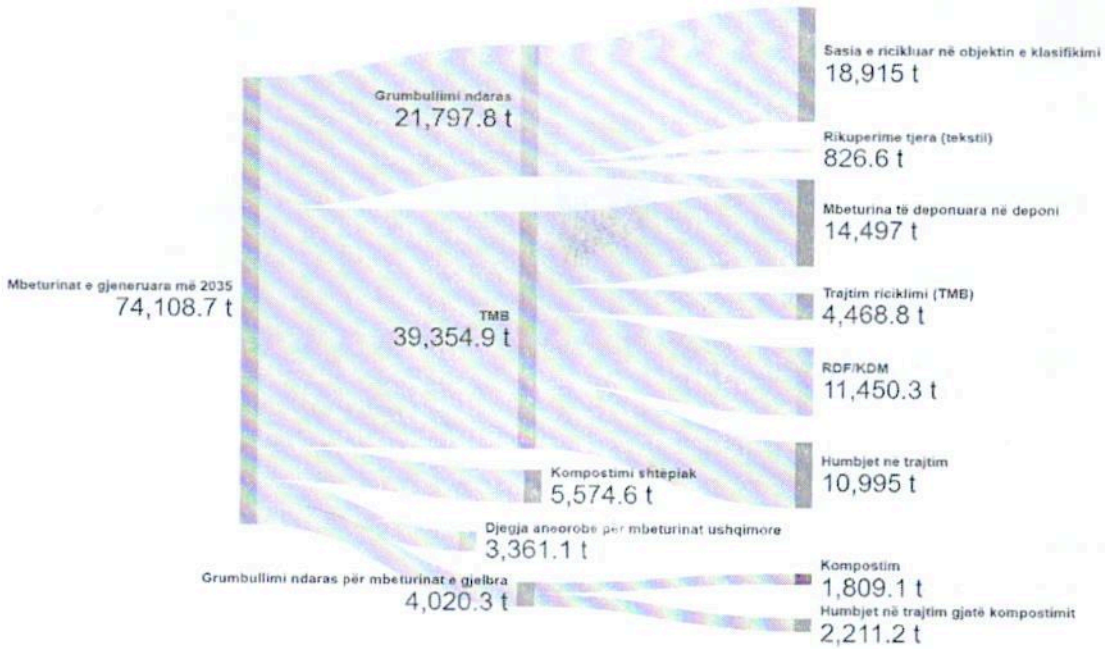

Figura 7Bilanca e përgjithshme/masës e sistemit në vitin 2035

Balanca e përgjithshme/masës tregon se në vitin 2035 do të arrihet një shkallë riciklimi 50.1% për peshën e mbeturinave të gjeneruara komunale ndërsa sasia e mbeturinave komunale të deponuara do të reduktohet në 17.8%.

Plani i Veprimit

Një Plan Veprimi përcakton veprimet prioritare të nevojshme për zbatimin e masave të parashikuara, duke mbuluar të gjitha fraksionet me prioritet të mbeturinave, buxhetin e nevojshëm për secilin aktivitet, burimin e financimit, përgjegjësitë për zbatim dhe treguesit e performancës. Plani i Veprimit do të përditësohet sipas nevojës dhe në varësi të progresit të zbatimit të aktiviteteve.

Plani i Veprimit përmban aktivitete të cilat do të jenë përgjegjësi individuale e komunave dhe si të tilla të ndërlidhen me ngritjen e objekteve rajonale për menaxhimin e mbeturinave dhe rrjedhimisht do të jenë përgjegjësi e të gjitha komunave.

Më poshtë janë renditur aktivitetet kryesore të cilat do të jenë përgjegjësi e komunave individuale :

- Masat për parandalimin e mbeturinave (të 5 komunat)
- Të fillohet me grumbullimin ndaras të mbeturinave të ricikluеshme të thata (të 5 komunat)
- Ngritja e oborreve të riciklimit (të 5 komunat)
- Krijimi i dy stacioneve të transferit (për komunën e Istogut dhe Deçanit)
- Krijimi i një objekti kompostimi për mbeturinat e gjelbra të grumbulluara ndaras (në komunën e Pejës) dhe zbatimi i kompostimit të decentralizuar të mbeturinave të gjelbra duke përdorur pajisje mobile në komunat Istog, Klinë, Deçan dhe Junik.
- Të fillohet me kompostimin shtëpiak në zonat rurale (të 5 komunat)

- Krijimi i katër pikave të hedhjes së mbeturinave nga ndërtimi dhe rrënimi (në komunat Pejë, Istog, Klinë dhe Deçan)

Lista e mëposhtme tregon aktivitetet kryesore që do të zbatohen në nivel rajonal :

- Përmirësimi i deponisë sanitare rajonale ekzistuese
- Krijimi i një objekti klasifikimi për mbeturinave të riciklueshme të grumbulluara ndaras
- Ngritja e një impianti TMB / për rikuperim të mbeturinave për trajtimin e mbeturinave të përziera komunale
- Ngritja e një impianti për trajtimin e mbeturinave organike (kompostimi në kontenjerë të specializuar ose impiant të tretjes anaerobe)
- Ngritja e një objekti riciklimi për mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimit
- Ngritja e një venddeponimi për mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimit

Aktivitetet e parashikuara për vitet e para të zbatimit synojnë adresimin e problemeve dhe mangësive më urgjente për periudhën 2025-2027. Aktivitetet e parashikuara për zbatim afatmesëm (për periudhën 2028-2035) synohet të ngriten mbi veprimet afatshkurtra me qëllim të krijimit të një sistemi të integruar ndërkomunal të menaxhimit të mbeturinave, duke i mundësuar komunave të arrijnë objektivat e vendosura për vitin 2035.

1 SFONDI

1.1 Objektivi i Përgjithshëm i Planit Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave

Plani Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave për Zonën e Menaxhimit të Mbeturinave 3 - Pejë (përfshihet Peja, Istogu, Klina, Deçani dhe Juniku), i hartuar për periudhën kohore 2025 – 2035, synon të përmirësojë kushtet për ofrimin e shërbimeve publike dhe zhvillimin e ekonomive lokale në përputhje me kërkesat e BE-së, përmes promovimit të bashkëpunimit ndërkomunal rajonal dhe transferimit të njohurive ndërmjet sektorit publik, sektorit privat dhe shoqërisë civile. Ky plan synon gjithashtu të mundësojë që autoritetet lokale të përmirësojnë shërbimet komunale në përputhje me Agjendën e Gjelbër të BE-së për Ballkanin Perëndimor, duke kontribuar në arritjen e Agjendës 2030 dhe të Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm.

Më konkretisht, objektivi primar i planit është të sigurojë vendosjen e praktikave më të mira mjedisore për menaxhimin e integruar të mbeturinave në Zonën e Menaxhimit të Mbeturinave 3 - Pejë (përfshihet Peja, Istogu, Klina, Deçani dhe Juniku). Transformimi drejt sistemit qarkor dhe të integruar të menaxhimit të mbeturinave, megjithatë, është financiarisht dhe teknikisht sfidues për komunat veç e veç dhe kërkon një përpjekje të koordinuar ndërmjet komunave për të zhvilluar një sistem rajonal të menaxhimit të mbeturinave me kosto efikase dhe të përballueshme.

Qëllimi i Planit Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave është të përcaktojë status quo-në e menaxhimit të mbeturinave dhe të identifikojë masat për përmirësimin e menaxhimit të mbeturinave në Zonën e Menaxhimit të Mbeturinave 3 - Pejë (përfshihet Peja, Istogu, Klina, Deçani dhe Juniku). Objektivi i këtij PNMIM/IIWMP është të paraqesë një vizion të menaxhimit të mbeturinave për vitet në vijim.

Plani Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave (PNMIM/IIWMP) për rajonin është zhvilluar në përputhje me objektivat shtetërore për menaxhimin e mbeturinave dhe i udhëhequr nga masat e parapara për rajonin në Strategjinë e Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave 2024-2035 dhe Planin e Veprimit 2024-2026 (SKMIM/KIWMS).

1.2 Kuadri ligjor dhe rregullator

1.2.1 Politikat dhe Direktivat e BE-së

Legjislacioni i BE-së për menaxhimin e mbeturinave përbëhet nga aktet kryesore të mëposhtme:

- Direktiva Kuadër për Mbeturpnat (Direktiva 2008/98/KE)
- Direktiva 94/62/KE për paketimin dhe mbeturinat e paketimit
- Direktiva 1999/31/KE për vendgrumbullimin e mbeturinave
- Direktiva (BE) 2019/904 për reduktimin e ndikimit të disa produkteve plastike në mjedis
- Direktiva 2012/19/BE për mbeturinat nga pajisjeve elektrike dhe elektronike (MPEE/WEEE)
- Direktiva 2011/65/BE për kufizimin e përdorimit të substancave të caktuara të rrezikshme në pajisjet elektrike dhe elektronike
- Direktiva 2006/66/KE për bateritë dhe akumulatorët dhe mbeturinat e baterive dhe akumulatorët
- Direktiva 2000/53/KE për automjetet mbeturinë
- Direktiva 2010/75/BE mbi emetimet industriale
- Direktiva 96/59/KE deponimi i bifenileve të poliklorinuara dhe terfenileve të poliklorinuara (PCB/PCTs)
- Rregullorja (KE) Nr. 2150/2002 për statistikat e mbeturinave të BE-së
- Rregullorja No 1013/2006 për dërgesat e mbeturinave

Direktiva 2008/98/KE për mbeturinat (Direktiva Kuadër për Mbeturinat). Kjo krijon kuadrin ligjor për menaxhimin e mbeturinave në Bashkimin Evropian. Direktiva përcakton hierarkinë e mëposhtme të aktiviteteve për menaxhimin e mbeturinave:

Figura 8. Hierarkia e mbeturinave siç përshkruhet në DKM/WFD

Ai konfirmon parimin 'ndotësi paguan', sipas të cilit prodhuesi fillestar i mbeturinave duhet të paguajë për kostot e menaxhimit të mbeturinave. Ai prezanton konceptin e 'përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit', sipas të cilit prodhuesit e produkteve mbajnë përgjegjësi financiare ose përgjegjësi financiare dhe organizative për menaxhimin e fazës së mbeturinave të ciklit jetësor të një produkti .

Direktiva përmban gjithashtu dispozitat kryesore të mëposhtme:

- Menaxhimi i mbeturinave duhet të kryhet pa asnjë rrezik për ujin, ajrin, tokën, bimët ose kafshët, pa shkaktuar shqetësime përmes zhurmës ose aromave, ose pa dëmtuar fshatin ose vendet me interes të veçantë.
- Prodhuesit ose mbajtësit e mbeturinave duhet t'i trajtojnë ato vetë ose t'ia lënë ato një operatori të njohur zyrtarisht. Të dyja kërkojnë leje dhe inspektohen periodikisht.
- Autoritetet kombëtare kompetente duhet të hartojnë plane për menaxhimin e mbeturinave dhe programe për parandalimin e mbeturinave.
- Kushte të veçanta zbatohen për mbeturinat e rrezikshme, vajrat e përdorur dhe mbeturina organike.
- Ai prezanton objektivat e riciklimit dhe rikuperimit që duhen arritur deri në vitin 2020 për mbeturinat shtëpiake (50%) dhe mbeturinat e ndërtimit dhe prishjes (70%).

Si pjesë e një pakete masash mbi ekonominë rrethore, Direktiva (BE) 2018/851 ndryshon Direktivën 2008/98/KE. Ajo përcakton kërkesat minimale operative për skemat e përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit. Këto mund të përfshijnë gjithashtu përgjegjësinë organizative dhe një përgjegjësi për të kontribuar në parandalimin e mbeturinave dhe në ripërdorshmërinë dhe riciklueshmërinë e produkteve. Ajo forcon rregullat mbi parandalimin e mbeturinave.

Direktiva gjithashtu vendos objektiva të reja për riciklimin e mbeturinave komunale:

- Deri në vitin 2025, të paktën 55% e mbeturinave urbane sipas peshës do të duhet të riciklohen. Ky objektiv do të rritet në 60% deri në vitin 2030 dhe në 65% deri në vitin 2035.

- Shtetet Anëtare duhet:
- ➢ të vendosin, deri më 1 janar 2025, një grumbullim të veçantë të tekstileve dhe mbeturinave të rrezikshme të krijuara nga familjet;
- ➢ të sigurojnë që deri më 31 dhjetor 2023, mbeturinat biologjike të mblidhen veçmas ose të riciklohen në burim (për shembull, përmes kompostimit).

Direktiva thekson gjithashtu shembuj të stimujve për të aplikuar hierarkinë e mbeturinave, të tilla si tarifat e deponimit dhe asgjësimit me djegie si dhe skemat e pagesës sipas sasisë së hedhur.

Direktiva 94/62/EC për paketimin dhe mbeturinat e paketimit. Ajo përcakton rregullat e BE-së për menaxhimin e paketimit dhe mbeturinat e paketimit. Synon harmonizimin e masave kombëtare në lidhje me menaxhimin e ambalazheve dhe mbeturinave të paketimit dhe përmirësimin e cilësisë së mjedisit duke parandaluar dhe reduktuar ndikimin e ambalazheve dhe mbeturinave të paketimit në mjedis.

Vendet e BE-së duhet gjithashtu të marrin masat e nevojshme për të përmbushur objektivat e riciklimit, të cilat ndryshojnë në varësi të materialit të paketimit. Për këtë qëllim, ata duhet të zbatojnë rregullat e reja të llogaritjes për raportimin mbi objektivat e reja të riciklimit që duhet të arrihen deri në vitin 2025 dhe 2030.

Deri më 31 dhjetor 2025, të paktën 65% e sasisë së të gjitha mbeturinave të paketimit duhet të riciklohen. Deri më 31 dhjetor 2030, të paktën 70% e sasisë së të gjitha mbeturinave të paketimit duhet të riciklohen.

Direktiva 1999/31/EC për vendgrumbullimin e mbetuirnave. Direktiva synon të parandalojë, ose të zvogëlojë sa më shumë që të jetë e mundur, çdo ndikim negativ nga deponia në ujërat sipërfaqësore, ujërat nëntokësore, tokën, ajrin ose shëndetin e njerëzve. Ajo e bën këtë duke futur kërkesa të rrepta teknike. Deponitë ndahen në 3 kategori: deponi për mbetuirna të rrezikshme; deponi për mbetuirna jo të rrezikshme; dhe deponi për mbetuirna inerte (mbeturinat të cilat nuk do të dekompozohen apo digjen, si zhavorri, rëra dhe gurët).

Vendet e BE-së duhet të zbatojnë strategji kombëtare për të reduktuar në mënyrë progresive sasinë e mbetuirnave të biodegradueshme të dërguara në deponi. Objektet e deponive nuk mund të pranojnë goma të përdorura ose mbetuirna të lëngshme, të ndezshme, shpërthyese ose gërryese, ose ato nga spitalet dhe praktikat mjekësore dhe veterinare. Vetëm mbeturinat që janë trajtuar mund të deponohen.

Direktiva (BE) 2019/904 për reduktimin e ndikimit të disa produkteve plastike në mjedis. Direktiva synon të parandalojë dhe zvogëlojë ndikimin e produkteve të caktuara plastike në mjedis dhe të promovojë një tranzicion drejt një ekonomie qarkore në të gjithë Bashkimin Evropian (BE) duke futur një kombinim masash të përshtatura për produktet e mbuluara nga direktiva, në veçanti duke siguruar që produktet plastike njëpërdorimshe(PNjP/SUP), për të cilat ekzistojnë alternativa më të qëndrueshme dhe të përballueshme, nuk mund të vendosen në treg. Ajo ofron strategjinë e BE-së për plastikën, një element i rëndësishëm në lëvizjen e BE-së drejt një ekonomie qarkore.

Direktiva 2012/19/BE për mbeturinat e pajisjeve elektrike dhe elektronike (MPEE/WEEE). Direktiva synon të mbrojë mjedisin dhe shëndetin e njeriut duke inkurajuar prodhimin dhe konsumin e qëndrueshëm. Kjo bëhet duke parandaluar krijimin e mbeturinave nga pajisjet elektrike dhe elektronike (MPEE/WEEE), duke promovuar ripërdorimin, riciklimin dhe mënyra tjera të rikuperimit të mbeturinave nga pajisjet elektrike dhe elektronike (PEE/EEE), dhe duke mbështetur përdorimin efikas të burimeve dhe rikuperimin e lëndëve të para të vlefshme dytësore.

Direktiva 2011/65/BE — kufizim i përdorimit të substancave të caktuara të rrezikshme nga pajisjet elektrike dhe elektronike. Direktiva forcon rregullat ekzistuese për përdorimin e substancave të rrezikshme, si plumbi, zhiva dhe kadmiumi, në pajisjet elektrike dhe elektronike (PEE/EEE) për të mbrojtur shëndetin e njeriut dhe mjedisin, në veçanti

duke mundësuar rikuperimin dhe trajtimin e mbeturinave nga PEE/EEE. Kjo përditëson Direktivën 2002/95/KE e cila kufizoi përdorimin e substancave të caktuara të rrezikshme nga PEE/EEE, ndër të tjera, duke zgjeruar kufizimet në përdorimin e substancave të rrezikshme në një gamë më të gjerë të PEE/EEE.

Direktiva 2006/66/KE për bateritë dhe akumulatorët dhe mbeturinat e baterive dhe akumulatorëve. Direktiva ndalon vendosjen në treg të disa baterive (ose akumulatorëve) me përmbajtje merkuri ose kadmiumi mbi një prag të dakorduar. Ajo promovon një shkallë të lartë të grumbullimit dhe riciklimit të baterive mbeturinë dhe përmirësimin e performancës mjedisore të të gjithë të përfshirëve në ciklin e jetës së baterive, duke përfshirë riciklimin dhe deponimin e tyre. Qëllimi është të zvogëlohet sasia e substancave të rrezikshme – në veçanti, merkurit, kadmiumit dhe plumbit – të hedhura në mjedis; kjo duhet bërë duke reduktuar përdorimin e këtyre substancave në bateri dhe duke trajtuar dhe ripërdorur sasitë që përdoren.

Direktiva 2000/53/KE për automjetet e hedhura dhe mbeturinat e tyre. Direktiva përcakton masat për të parandaluar dhe kufizuar mbeturinat nga automjetet mbeturinë (AM/ELV) dhe përbërësit e tyre duke siguruar ripërdorimin, riciklimin dhe rikuperimin e tyre. Ajo synon gjithashtu të përmirësojë performancën mjedisore të të gjithë operatorëve ekonomikë të përfshirë në ciklin e jetës së automjeteve. Gjatë projektimit dhe prodhimit të produkteve të tyre, prodhuesit e automjeteve dhe pajisjeve përcjellëse duhet të marrin parasysh çmontimin, ripërdorimin dhe rikuperimin e automjeteve. Ata duhet të sigurojnë që automjetet e reja janë:

- të ripërdorshme dhe/ose të ricikluеshme në një minimum prej 85% të peshës për automjet
- të ripërdorshme dhe/ose të rikuperueshme në një minimum prej 95% të peshës për automjet.

Direktiva 2010/75/BE mbi emetimet industriale. Direktiva përcakton rregulla për të parandaluar ose, kur kjo nuk është praktike, për të reduktuar emetimet industriale në ajër, ujë dhe tokë dhe për të parandaluar gjenerimin e mbeturinave, në mënyrë që të arrihet një nivel i lartë i mbrojtjes së mjedisit. Të gjitha instalimet e mbuluara nga direktiva duhet të parandalojnë dhe zvogëlojnë ndotjen duke aplikuar teknikat më të mira të disponueshme (AMD/BAT) dhe të adresojnë përdorimin efikas të energjisë, parandalimin dhe menaxhimin e mbeturinave dhe masat për të parandaluar aksidentet dhe për të kufizuar pasojat e tyre.

Direktiva 96/59/KE - asgjësimi i bifenileve të poliklorinuara dhe terfenileve të poliklorinuara (PCB/PCTs). Direktiva harmonizon ligjin për deponimin/asgjësimin e bifenileve të poliklorinuara dhe terfenileve të poliklorinuara (PCB/PCTs) dhe dekontaminimin ose deponimin/asgjësimin e pajisjeve që i përmbajnë ato.

Rregullorja (KE) Nr. 2150/2002 mbi statistikat të BE për mbeturina. Ky ligj i Bashkimit Evropian (BE) lejon mbledhjen e të dhënave të rregullta dhe të krahasueshme për mbeturinat në vendet e BE-së dhe transmetimin e tyre në Eurostat, zyrën e statistikave të BE-së. Statistikat e mbledhura mundësojnë mpnitorimin dhe vlerësimin e zbatimit të politikave të BE-së.

Rregullorja (KE) Nr. 1013/2006 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 14 qershor 2006 mbi dërgesat e mbeturinave. Rregullorja përcakton rregullat për kontrollin e dërgesave të mbeturinave në mënyrë që të përmirësohet mbrojtja e mjedisit. Ajo gjithashtu përfshin dispozitat e Konventës së Bazelit dhe rishikimin e vendimit të OECD-së të vitit 2001 për kontrollin e lëvizjeve ndërkufitare të mbeturinave të destinuara për operacione rikuperimi (d.m.th. kur një mbeturinë përpunohet për të rikuperuar një produkt të përdorshëm ose konvertohet në lëndë djegëse) në ligjin e BE-së.

1.2.2 Legjislacioni Nacional për Menaxhimin e Mbeturinave

Në Kosovë, korniza ligjore për menaxhimin e mbeturinave është ndërtuar në mënyrë të strukturuar dhe të qëndrueshme. Në nivelin më të lartë juridik, Kushtetuta e Republikës së Kosovës parashikon parimet themelore për mbrojtjen e mjedisit, të cilat konkretizohen më tej përmes ligjeve dhe akteve nënligjore përkatëse.

Në këtë kontekst, Ligji Nr. 04/L-060 për Mbeturinat (Ligji për Mbeturinat) përbën bazën kryesore ligjore për rregullimin e këtij sektori. Ky ligj është ndryshuar dhe plotësuar me Ligjin Nr. 08/L-071, duke e bërë atë më të përshtatshëm me kërkesat aktuale dhe standardet ndërkombëtare, përfshirë ato të Bashkimit Evropian. Kjo kornizë ligjore është gjithëpërfshirëse dhe përcakton qartë parimet, përgjegjësitë institucionale dhe mekanizmat për menaxhimin e mbeturinave.

Përveç legjislacionit primar, janë miratuar edhe një sërë aktesh nënligjore (legjislacion dytësor), të cilat ndihmojnë në zbatimin praktik të ligjit dhe mbulimin e aspekteve specifike të menaxhimit të mbeturinave. Seksionet në vijim do të ofrojnë një përmbledhje të legjislacionit primar dhe sekondar, si dhe një pasqyrë të procesit të transpozimit të direktivave të Bashkimit Evropian në kornizën ligjore të Kosovës për menaxhimin e mbeturinave.

1.2.2.1 Legjislacioni primar

Kushtetuta e Republikës së Kosovës. Kushtetuta[4], në nenin 7 [Vlerat], paragrafi 1, përcakton se: "Rendi kushtetues i Republikës së Kosovës bazohet në parimet e lirisë, paqes, demokracisë, barazisë, respektimit të të drejtave dhe lirive të njeriut dhe sundimit të ligjit, mosdiskriminimit, të drejtës së pronës, **mbrojtjes së mjedisit**, drejtësisë sociale, pluralizmit, ndarjes së pushteteve shtetërore dhe ekonomisë së tregut". Gjithashtu, Kushtetuta në nenin 52 [Përgjegjësia për Mjedisin e Jetës], përcakton se:

- "**1. Natyra dhe biodiversiteti, mjedisi** dhe trashëgimia kombëtare janë përgjegjësi e të gjithëve.
- 2. Secilit duhet t'i jepet mundësia për t'u dëgjuar nga institucionet publike dhe për t'u marrë parasysh mendimet e tyre për çështje që ndikojnë në **mjedisin** ku ai jeton.
- 3. Ndikimi në mjedis merret parasysh nga institucionet publike në proceset e tyre vendimmarrëse".

Ligji nr. 04/L-060 për mbeturinat. Ligji për Mbeturina[5] parashikon dhe përcakton parimet për mbrojtjen e mjedisit dhe përcakton rolet dhe përgjegjësitë e organeve të administratës shtetërore në nivel qendror dhe lokal, si dhe licencimin e operatorëve, personave juridikë dhe fizikë, për menaxhimin e mbeturinave. Ligji për Mbeturina përcakton dhe rregullon parimet dhe objektivat për menaxhimin e mbeturinave, strategjitë, planet dhe programet për menaxhimin e mbeturinave, të drejtat dhe detyrimet e personave juridikë dhe fizikë në lidhje me menaxhimin e mbeturinave, mënyrën dhe kushtet në të cilat mund të bëhet grumbullimi, transporti, ripërdorimi, trajtimi, ruajtja, përpunimi dhe asgjësimi i mbeturinave, importin, eksportin dhe tranzitin e mbeturinave, krijimin e sistemit të informacionit, si dhe financimin dhe mbikëqyrjen e menaxhimit të mbeturinave.

Ligji përcakton menaxhimin e mbeturinave të pajisjeve elektrike dhe elektronike, dispozitat për menaxhimin e mbeturinave të baterive dhe akumulatorëve, si dhe ka dispozitat që lidhen me përgjegjësinë e zgjeruar të prodhuesve për menaxhimin e mbeturinave të produkteve të tyre. Ligji për Mbeturina prezanton dispozita për mbeturinat e vajrave dhe fraksioneve tjera të mbeturinave në lidhje me sistemin e zgjeruar të përgjegjësisë së prodhuesit, si dhe zgjidhje të reja ligjore për katër fushat e reja. Megjithatë, kushtet e kërkuara minimale për skemat e përgjegjësisë së zgjeruar të

[4] Kushtetuta e Republikës së Kosovës e vitit 2008, e ndryshuar më vonë, e disponueshme në: https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=3702

[5] Ligji Nr. 04/L-060 për Mbeturina, Gazeta Zartare e Republikës së Kosovës nr. 17/29, Qershor 2012; Ligji nr. 08/L-071 për plotësim ndryshimin e Ligjit për Mbeturina Ligji Nr. 04/L-060e,Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës nr. 29 / 1 Shtator 1, 2022; Ligji Nr. 08/L-262 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjeve që përmbajnë Procedura të veçanta Administrative dhe Harmonizimin e tyre me Ligjin Nr. 05/L-031 për Procedurën e Përgjithshme Administrative Faza e Dytë, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës nr. 15/08 Gusht 2024.

prodhuesit ende nuk janë përcaktuar. Gjithashtu, procedura e lejes për organizatat që zbatojnë obligimet e zgjeruara të përgjegjësisë së prodhuesit në emër të prodhuesve të produkteve nuk janë të përcaktuara me ligj.

Një koncept dokument është përgatitur nga Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës (MMPHIP). Qëllimi i këtij Koncept Dokumenti është të ofrojë një analizë gjithëpërfshirëse të politikave dhe legjislacionit në fushën e menaxhimit të mbeturinave si dhe të analizojë opsionet për përmirësimin e legjislacionit dhe të rekomandojë opsionin e preferuar. Për më tepër, Koncept Dokumenti përshkruan objektivat dhe veprimet konkrete për të përmirësuar sistemin e menaxhimit të mbeturinave. Një nga rekomandimet kryesore të Koncept Dokumentit është që kuadri ligjor në fushën e menaxhimit të mbeturinave të përmirësohet dhe të miratohet një ligj i ri për mbetuirna. Koncept Dokumenti është në pritje të miratimit nga Qeveria.

Ligje tjera që kanë efekt në rregullimin e sektorit të menaxhimit të mbeturinave përfshijnë:

Ligji Nr. 03/L-025 për Mbrojtjen e Mjedisit[6]. Ligji parashikon që objektet e trajtimit dhe depozitimit të mbetuirnave të vendosen në vende që sigurojnë mbrojtje të plotë të mjedisit. Ligji kërkon që funksionimi i impianteve dhe aktiviteteve që mund të kenë ndikim negativ në shëndetin e njeriut dhe mjedisin duhet të kërkojnë licencë të integruar. Ligji parashikon gjithashtu kërkesat për lejet mjedisore për të gjitha objektet, instalimet dhe makineritë e ndërtuara që i janë nënshtruar Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis. Komunat janë gjithashtu të autorizuara të lëshojnë leje mjedisore komunale.

Ligji Nr. 08/L-181 për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis. Qëllimi i këtij ligji është: (i) të sigurojë një nivel të lartë të mbrojtjes së mjedisit nëpërmjet parandalimit të dëmeve dhe efekteve negative në mjedis të projekteve publike ose private; (ii) të përcaktojë rregullat dhe procedurat për identifikimin dhe vlerësimin e ndikimeve të projekteve dhe aktiviteteve në mjedis, për të siguruar parandalimin ose reduktimin e ndikimeve negative të projekteve të propozuara publike dhe private; dhe (iii) garantimin e procesit gjithëpërfshirës dhe të hapur të vendimmarrjes nëpërmjet përcaktimit të rregullave dhe procedurave administrative, gjatë procesit të vendimmarrjes për marrjen e pëlqimit mjedisor.

Ligji është pjesërisht në përputhje me Direktivën 2014/52/BE të Parlamentit Evropian dhe Këshillit të datës 16 prill 2014 e cila ndryshon Direktivën 2011/92/BE për vlerësimin e ndikimit mjedisor të projekteve të caktuara publike dhe private.

Ligji Nr. 08/L-145 për Parandalimin dhe Kontrollin e Integruar të Ndotjes[7]. Ky ligj synon të përcaktojë kompetencat, procedurat dhe përgjegjësitë e institucioneve për pajisjen me leje të impianteve, mbikëqyrjen inspektuese, si dhe detyrimet e operatorëve, në lidhje me parandalimin dhe kontrollin e integruar të ndotjes nga aktivitete të ndryshme industriale, për të arritur një nivel të lartë të mbrojtjes së mjedisit. Ky ligj është pjesërisht në përputhje me Direktivën 2010/75/BE, për shkarkimet industriale (parandalimi dhe kontrolli i integruar i ndotjes).

Ligji nr.03/L–233 për Mbrojtjen e Natyrës[8]. Ligji përcakton një sistem për mbrojtjen dhe ruajtjen e përgjithshme të natyrës dhe vlerave të saj. Natyra në kuptimin e Ligjit përfaqëson të gjithë diversitetin biologjik dhe peizazhor. Natyra dhe trashëgimia natyrore janë me interes për Republikën e Kosovës dhe kanë mbrojtje të veçantë.

Ligji № 03/L-040 për Vetëqeverisjen Lokale. *Ligji vendos bazën ligjore për një sistem të qëndrueshëm të vetëqeverisjes lokale në Kosovë. Ligji gjithashtu përcakton statusin juridik të komunave, kompetencat e tyre dhe parimet e përgjithshme të financave komunale, organizimin dhe funksionimin e organeve komunale, aranzhimet ndërkomunale dhe bashkëpunimin ndërkomunal duke përfshirë bashkëpunimin ndërkufitar dhe marrëdhëniet midis komunave dhe ndërmjet komunave dhe pushtetit qendror. Për më tepër, neni 17, kompetencat vetanake, paragrafi*

[6] Siç është Ndryshuar dhe Plotësuar me Ligjin Nr. 08/L-276 dhe me Ligjin Nr. 08/L283

[7] Siç është Ndryshuar dhe Plotësuar me Ligjin Nr. 08/L-262

[8] Siç është Ndryshuar dhe Plotësuar me Ligjin Nr. 08/L-176, Ligjin Nr. 08/L-276, si dhe Ligjin Nr. 08/L-283.

17.1, përcakton se: "Komunat kanë kompetenca të plota dhe ekskluzive, për aq sa kanë të bëjnë me interesin lokal, duke respektuar standardet e përcaktuara në legjislacionin në fuqi në fushat e mëposhtme: .....

- *e) mbrojtjen lokale të mjedisit;*
- *f) ofrimin dhe mirëmbajtjen e shërbimeve publike, duke përfshirë furnizimin me ujë, kanalizimet dhe, trajtimin e ujërave të zeza, menaxhimin e mbeturinave, rrugëve lokale, transportin lokal dhe skemat e ngrohjes lokale".*

Ligji № 03/L-087 për Ndërmarrjet Publike[9]. Ligji ofron një kornizë ligjore për pronësinë e Ndërmarrjeve Publike (NP) dhe për qeverisjen e tyre në përputhje me parimet e njohura ndërkombëtarisht të qeverisjes korporative për ndërmarrjet në pronësi publike. Për sa i përket pronësisë, Ligji bën dallimin ndërmjet NP-ve qendrore (në pronësi të qeverisë qendrore) dhe NP-ve lokale (në pronësi të komunave). Nëse një ndërmarrje ofron shërbime të grumbullimit të mbeturinave për më pak se tre komuna, ajo do të jetë NP Lokale, përndryshe do të jetë NP Qendrore.

Ligji № 04/L-042 për Prokurimin Publik në Republikën e Kosovës[10]. Qëllimi i ligjit është të sigurojë përdorimin sa më efikas, me kosto efektive, transparente dhe të drejtë të fondeve publike. Blerja e çdo malli apo shërbimi për menaxhimin e mbeturinave duhet të ndjekë procedurat e përcaktuara në këtë ligj.

Ligji № 04/L-045 për Partneritetin Publiko-Privat. Dispozitat në ligj rregullojnë Partneritetin Publiko-Privat për ofrimin e shërbimeve publike dhe/ose infrastrukturës publike në të gjithë sektorët ekonomikë dhe socialë, duke përfshirë, por pa u kufizuar, në: "...**grumbullimin, deponimin, riciklimin dhe menaxhimin e mbeturinave**".

Ligji № 04/L-197 për Kimikatet[11]. Qëllimi i ligjit është të përcaktojë kushtet për vendosjen në treg të substancave të rrezikshme, procedurën për marrjen e lejes së kimikateve, kushtet për klasifikimin, etiketimin, paketimin, importin e kimikateve të rrezikshme, përgjegjësitë e autoritetit kompetent për zbatimin, kontrollin, raportimin dhe monitorimin e ligjit si dhe administrimin, mbikëqyrjen dhe kontrollin e detergjentëve.

1.2.2.2 Aktet Nënligjore

Udhëzimi Administrativ (QRK) № 08/2017 për menaxhimin e deponisë së mbeturinave. UA rregullon llojin e mbeturinave të pranuara në deponi dhe menaxhimin e tyre. Ndër dispozitat e tjera, ai përcakton gjithashtu:

- Klasa të ndryshme të deponive
- Detyrimet e operatorit të deponive
- Kushtin që deponitë duhet të operojnë në bazë të planeve të menaxhimit të deponive dhe dispozitave se çfarë duhet të përfshijë një impiant i menaxhimit të deponive
- Procedurat e pranimit të mbeturinave të mbeturinave në deponi
- Masat e kontrollit të mjedisit
- Masat për mbylljen e deponisë dhe kujdesin pasues

Udhëzimi Administrativ MMPHI Nr.02/2024 Për përcaktimin e kushteve, kritereve dhe procedurave për dhënien e lejeve për import, eksport dhe tranzit të mbeturinave. Qëllimi i këtij Udhëzimi Administrativ është përcaktimi i kushteve, kritereve dhe procedurave për dhënien e lejeve për eksport, import dhe tranzit të mbeturinave në Republikën e Kosovës, si dhe mbikëqyrjen e lëvizjes ndërkufitare të mbeturinave. Ky Udhëzim Administrativ është pjesërisht në

9 Siç është Ndryshuar dhe Plotësuar me Ligjin Nr. 04/L-111, Ligjin Nr. 05/L-009 dhe Ligjin Nr. 08/L-276.

10 Siç është Ndryshuar dhe Plotësuar me Ligjin Nr. 04/L-237,Ligjin Nr. 05/L-068 dhe Ligjin Nr. 05/L-092.

11 Siç është Ndryshuar dhe Plotësuar me Ligjin Nr. 08/L-116 dhe Ligjin Nr.08/L-262.

përputhje me Rregulloren (KE) Nr. 1013/2006 të Parlamentit Evropian dhe Këshillit të datës 14 qershor 2006, për lëvizjen ndërkufitare të mbeturinave.

Udhëzimi Administrativ MMPHI Nr.03/2024 Për Kriteret e Përzgjedhjes së Lokacioneve të Deponive dhe Kushtet Teknike të tyre sipas destinacionit të tyre. Ky Udhëzim Administrativ synon të përcaktojë kriteret për përzgjedhjen e vendndodhjes së deponisë dhe kushtet teknike sipas destinacionit të tyre, qofshin ato të rrezikshme, jo të rrezikshme apo inerte. Ky Udhëzim Administrativ është pjesërisht në përputhje me Direktivën e Këshillit 1999/31/EC e datës 26 prill 1999 për deponinë e mbeturinave.

Udhëzimi Administrativ (QRK) Nr. 07/2023 për Ambalazhin dhe Mbeturinat nga Paketimi, siç është plotësuar dhe ndryshuar me Udhëzimin Administrativ (QRK) Nr. 04/2024. Ky Udhëzim Administrativ synon të përcaktojë kushtet, procedurat, përgjegjësitë dhe detyrimet për prodhuesit, importuesit, shitësit dhe palët e tjera, për menaxhimin e ambalazhit dhe mbeturinave të paketimit.

Udhëzimi Administrativ MMPH - Nr. 07/2015 për Menaxhimin e Mbeturinave nga Ndërtimi dhe Demolimi i Objekteve Ndërtimore. Udhëzimi Administrativ përcakton kushtet dhe masat për mbrojtjen e mjedisit nga ndotja, nga mbeturinat ndërtimore dhe rrënimi i objekteve ndërtimore, si dhe përcakton kushtet dhe mënyrën e largimit të tyre brenda territorit të komunës.

Udhëzimi Administrativ Nr. 01/2020 për Menaxhimin e Mbeturinave që Përmbajnë Azbest. Udhëzimi Administrativ përcakton masat e nevojshme për menaxhimin dhe zvogëlimin e ndikimit negativ të mbeturinave që përmbajnë azbest, duke përfshirë: mbledhjen, paketimin, grumbullimin, ruajtjen, transportimin, përpunimin, trajtimin dhe deponimin e mbeturinave që përmbajnë azbest.

Udhëzimi Administrativ MMPH - Nr. 15/2015 për Menaxhimin e Mbeturinave nga Gypat fluoreshent që përmbajnë merkur. Ky Udhëzim Administrativ përcakton rregullat, kushtet dhe kërkesat për menaxhimin dhe kontrollin e aktiviteteve që kanë të bëjnë me grumbullimin, trajtimin, ruajtjen dhe transportimin e tubave fluoreshente që përmbajnë merkur.

Udhëzimi Administrativ MMPH – Nr. 25/2014 për menaxhimin e mbeturinave nga pajisjet elektrike dhe elektronike dhe kufizimin e përdorimit të substancave të rrezikshme në pajisjet elektrike dhe elektronike. Udhëzimi Administrativ synon të përcaktojë detyrimet dhe kushtet për mbledhjen, grumbullimin, ruajtjen, përpunimin, transportimin, ripërdorimin, trajtimin, ruajtjen dhe mënyrën e menaxhimit të mbetuirnave nga pajisjet elektrike dhe elektronike, lista e pajisjeve elektrike dhe elektronike (Shtojca I, II, III dhe IV). Gjithashtu, ky UA përcakton masat për ndalimin ose kufizimin e përdorimit të produkteve që përmbajnë përbërës të dëmshëm për të parandaluar ose reduktuar efektet negative në mjedis dhe shëndetin e njeriut nga mbeturinat nga pajisjeve elektrike dhe elektronike, si dhe kufizimin e përdorimit të substancave të rrezikshme në pajisjet elektrike dhe elektronike.

Udhëzimi Administrativ MMPH -Nr.26/2014 për Menaxhimin e Mbeturinave nga Bateritë dhe Akumulatorët. Udhëzimi Administrativ përcakton vendosjen në treg, grumbullimin, ruajtjen, përpunimin, riciklimin, trajtimin dhe deponimin e baterive dhe akumulatorëve mbeturinë. Gjithashtu, kjo UA përcakton masat për ndalimin ose kufizimin e përdorimit të produkteve që përmbajnë përbërës të dëmshëm, si dhe kufizimin e vendosjes në treg të baterive dhe akumulatorëve që përmbajnë lëndë të rrezikshme.

Udhëzimi Administrativ Nr. 05/2013 për Menaxhimin e Vajrave të Përdorura dhe Vajrave Mbeturinë. Udhëzimi Administrativ përcakton ngritjen dhe funksionimin e sistemit të përshtatshëm dhe të sigurt për mjedisin për menaxhimin dhe kontrollin e vajrave të përdorur dhe vajrave mbeturinë, duke parandaluar reduktimin dhe kufizimin e ndotjes së ujit, tokës dhe ajrit, nëpërmjet përcaktimit të kushteve për grumbullimin, transportimin, ripërdorimin dhe ruajtjen e vajrave të përdorura dhe vajrave mbeturinë.

Udhëzimi Administrativ Nr. 19/2012 për Menaxhimin e Automjeteve Mbeturinë dhe Komponentet e tyre. Udhëzimi Administrativ përcakton sistemin e grumbullimit, transportit dhe trajtimit të automjeteve mbeturinë, si dhe operatorëve ekonomikë që merren me këtë aktivitet me qëllim të mbrojtjes së mjedisit.

Udhëzimi Administrativ Nr. 23/2012 për Menaxhimin e Gomave jashtë përdorimit dhe Mbeturinat e Gomës. Udhëzimi Administrativ ka për qëllim:

- parandalimi dhe reduktimi i ndotjes së mjedisit nga gomat e përdorura dhe mbetuirnat e gomave
- rritja e nivelit të ripërdorimit të gomave dhe mbetuirnave të gomave jashtë përdotimit; riciklimi i gomave të përdorura dhe mbetuirnave të gomës
- krijimi i sistemit të informacionit për grumbullimin, transportimin dhe trajtimin e gomave jashtë përdorimit dhe mbeturinave të gomave.

Udhëzimi Administrativ MMPH - Nr. 20/2014 për Menaxhimin e Mbeturinave Biodegraduese. Udhëzimi Administrativ synon të merret me mbrojtjen e mjedisit nga mbeturinat e biodegradueshme, të krijojë një sistem për grumbullimin dhe trajtimin e tyre, si dhe të përcaktojë të drejtat dhe detyrimet e operatorëve dhe personave që merren me trajtimin e këtyre mbeturinave.

Udhëzimi Administrativ (QRK) - Nr. 03/2021 për Menaxhimin e Mbeturinave të Rrezikshme. Udhëzimi Administrativ përcakton rregullat për grumbullimin, klasifikimin, ruajtjen, transportimin, si dhe ruajtjen dhe paketimin e mbeturinave të rrezikshme.

Udhëzimi Administrativ MMPH - Nr. 10/2015 për trajtimin e mbeturinave nga produktet medicinale. Udhëzimi Administrativ përcakton kushtet për dhënien e këshillave dhe udhëzimeve për trajtimin e sigurt të këtyre mbeturinave, si dhe përcakton kompetencat dhe përgjegjësitë për menaxhimin e tyre.

Udhëzimi Administrativ nr. 07/2014 për kompetencat e zotëruesit të mbeturinave, prodhuesit dhe importuesit të produktit. Udhëzimi Administrativ përcakton detyrimet, kushtet dhe masat për trajtimin e mbeturinave dhe shfrytëzimin sa më të mirë të lëndëve të para, zvogëlimin e sasisë së mbeturinave, kursimin e burimeve natyrore dhe shfrytëzimin e energjisë. Gjithashtu, ky Udhëzim Administrativ përcakton të drejtat dhe detyrimet e të gjithë aktorëve që merren me trajtimin e mbeturinave, qofshin prodhuesë, importuesë, operatorë ekonomikë, persona fizikë apo juridikë, si dhe mbikëqyrjen dhe monitorimin e trajtimit të mbeturinave.

Udhëzimi Administrativ MMPH - Nr. 21/2014 për Menaxhimin e Mbeturinave nga Industria Ekstraktive dhe Minerare. Udhëzimi Administrativ synon të përcaktojë masat, procedurat dhe udhëzimet, si dhe menaxhimin e mbeturinave që rrjedhin nga kërkimi, shfrytëzimi, trajtimi, ruajtja e burimeve minerale të krijuara nga puna në grup në objekte dhe pajisje si dhe të parandalojë ose reduktojë efektet negative në mjedis, veçanërisht mbi ujin, ajrin, tokën, florën, faunën dhe peizazhin, si dhe çdo gjë që rrezikon shëndetin e njeriut, si rezultat i administrimit të mbeturinave nga industria ekstraktive dhe minerare.

Udhëzimi Administrativ MMPH - Nr. 29/2014 për Menaxhimin e Lymit nga Trajtimi i Ujërave të Ndotura. Udhëzimi Administrativ ka për qëllim menaxhimin e mbeturinave të lymit nga trajtimi i ujërave, duke përcaktuar kushtet dhe kriteret për përdorimin e mbeturinave nga lymi i ujëravet të trajtuar, metodat e shqyrtimit të tyre, kushtet për lejimin e përdorimit të tyre, kushtet që duhet plot[soj[toka në të cilën përdoret uji (vetëm në bujqësi brenda vlerave të caktuara), si dhe kushtet në të cilat duhet të trajtohen dhe depozitohen këto mbeturina. Gjithashtu, ky UA përcakton masat për ndalimin ose kufizimin e përdorimit të lymit përtej kufijve të caktuar, për të parandaluar ose reduktuar efektet negative në mjedis dhe në shëndetin e njeriut nga mbeturinat e lymit gjatë përdorimit bujqësor.

Udhëzimi Administrativ MMPHI NR.02/2024 për përcaktimin e kushteve, kritereve dhe procedurave për lëshumin e lejes për import, eksport dhe kalim tranzit të mbeturinave. Ai përcakton kushtet dhe procedurat për dhënien e lejeve për import, eksport dhe tranzit të mbeturinave në Republikën e Kosovës. Gjithashtu, ky Udhëzim Administrativ rregullon procedurat për mbikëqyrjen e lëvizjes ndërkufitare të mbeturinave në vendkalimet kufitare që kanë të bëjnë me lëvizjen e mbeturinave në Republikën e Kosovës.

Udhëzimi Administrativ (MMPH) - Nr. 02/2017 për Listën e Kategorive të Mbeturinave të Rrezikshme sipas Origjinës. Udhëzimi Administrativ përcakton dhe udhëzon personat juridikë dhe fizikë për mënyrën e Listës së kategorisë së mbeturinave të rrezikshme sipas origjinës, e cila është pjesë përbërëse e Konventës së Bazelit dhe Ligjit për Mbeturina të Republikës së Kosovës.

Udhëzimi Administrativ (MMPH) - Nr. 14/2017 për Mbeturinat që përmbajnë Materie me Ndotës Organik të Qëndrueshëm. Udhëzimi Administrativ synon të mbrojë mjedisin dhe shëndetin e njerëzve nga mbeturinat që përmbajnë Materie me Ndotës Organik të Qëndrueshëm (MNOQ), duke kufizuar dhe ndaluar prodhimin, vendosjen në treg dhe përdorimin e materialeve që përmbajnë NOQ me qëllim minimizimin dhe eliminimin e këtyre çështjeve. Gjithashtu, ky Udhëzim Administrativ rregullon mënyrat dhe procedurat e menaxhimit të mbeturinave me NOQ, vlerat kufitare dhe përqendrimet e NOQ-ve, në lidhje me mbeturinat që përmbajnë ose janë të kontaminuara me NOQ.

Udhëzimi Administrativ MMPHI - Nr. 01/2015 për Listën e OECD për Mbeturina. Udhëzimi Administrativ merr parasysh dhe udhëzon përdorimin e Listës e OECD-së për Mbeturinat, Listat e Legjislacionit të BE-së për Mbeturinat, si dhe Listën e Konventës së Bazelit për Mbeturinat, të cilat janë pjesë përbërëse e Ligjit për Mbeturina dhe akteve nënligjore të nxjerra në zbatim të tij.

Udhëzim Administrativ MMPH - Nr. 05/2015 për Menaxhimin e Bifenileve dhe Trefenileve të Polikloruara dhe Mbeturinave me PCB dhe PCT. Udhëzimi Administrativ përcakton kushtet e nevojshme për mbledhjen, ruajtjen, trajtimin dhe kontrollin e bifenileve të poliklorinuara (PCB) dhe trifenileve të poliklorinuara (PCT) në materialet dhe mbeturinat e pajisjeve, në mënyrë që të mos rrezikohet shëndeti i njeriut dhe mjedisi.

Udhëzimi Administrativ Nr. 13/2013 për Katalogun Shtetëror të Mbeturinave. Udhëzimi Administrativ synon të udhëzojë personat fizikë dhe juridikë për përdorimin e Katalogut Shtetëror të Mbeturinave, harmonizimin e tij me Katalogun Evropian të Mbeturinave dhe kategorizimin e mbeturinave sipas llojeve në Shtojcën I të këtij UA. Katalogu i mbeturinave është një listë që përfshin të gjitha mbeturinat e rrezikshme, jo të rrezikshme dhe inerte, sipas të cilave mbeturinat klasifikohen duke i shënuar me numra të caktuar.

Udhëzimi Administrativ Nr. 16/2013 për vlerat kufitare të përqendrimeve për komponentet e rrezikshme në mbeturina. Udhëzimi Administrativ synon klasifikimin e mbeturinave dhe vlerat kufitare të përqendrimit për komponentët e rrezikshëm në mbeturina, në bazë të të cilave përcaktohen karakteristikat e mbeturinave, sipas shtojcave të përcaktuara në këtë UA.

Udhëzimi Administrativ (MMPH) Nr. 22/2013 për Menaxhimin e Mbeturinave Medicinale, Humanitare dhe Veterinare. Udhëzimi Administrativ përcakton kompetencat dhe përgjegjësitë si dhe ngritjen e sistemit të duhur për grumbullimin, trajtimin, paketimin, ruajtjen, deponimin dhe transportimin e mbeturivae Medicinale, humane dhe veterinare me qëllim të mbrojtjes së shëndetit publik dhe mjedisit.

1.2.2.3 Transpozimi i kornizës ligjore të BE-së për menaxhimin e mbeturinave në kornizën ligjore të Kosovës

Tabela e mëposhtme tregon direktivat kryesore për menaxhimin e mbetuirnave në nivel të BE-së dhe aktet përkatëse legjislative primare dhe sekondare të miratuara në nivel nacional.

Tabela 5Transpozimi i kornizës ligjore të BE-së për menaxhimin e mbeturinave në kornizën ligjore të Kosovës

Aktet ligjore të BE-së në menaxhimin e mbeturinave	Transpozimi në kornizën ligjore të Kosovës
Direktiva 2008/98/KE për mbeturinat dhe shfuqizimi i disa direktivave Ndryshuar me Direktivën (BE) 2018/851	Ligji nr. 04/L-060 për mbeturinat Ligji nr. 08/I-071 që ndryshon dhe plotëson Ligjin nr. 04/l-060 për mbeturinat Ligji nr. 03/l-025 për mbrojtjen e mjedisit

Aktet ligjore të BE-së në menaxhimin e mbeturinave	Transpozimi në kornizën ligjore të Kosovës
Direktiva 1999/31/KE për deponinë e mbeturinave	Ligji nr. 04/L-060 për mbeturinat Ligji nr. 08/I-071 që ndryshon dhe plotëson Ligjin nr. 04/I-060 për mbeturinat Udhëzimi Administrativ Nr. 08/2017 për menaxhimin e deponive të mbeturinave
Direktiva 2010/75/BE për emetimet industriale	Ligji nr. 03/L-025 për mbrojtjen e mjedisit Udhëzim Administrativ Nr. 11/2018 për vlerat kufitare të emetimeve të ndotësve në tokë Udhëzimi Administrativ (QRK) Nr. 11/2018 për Vlerat Kufitare të Emisioneve të Materieve Ndotese në Tokë Udhëzimi Administrativ Nr. 04/2022 për leje mjedisore Udhëzimi Administrativ Nr. 03/2022 për ndryshimin dhe plotësimin e udhëzimit administrativ (mea) Nr. 01/2021 për autorizimin mjedisor Udhëzimi Administrativ Nr. 04/2018 për pengimin e aksidenteve të mëdha që përfshihen substancat e rrezikshme Udhëzimi Administrativ Nr. 01/2017 për dhënien e lejes mjedisore komunale Udhëzimi Administrativ Nr. 17/2013 për kadastrin e shkarkimeve të ndotësve në mjedis.
Direktiva 94/62/KE për ambalazhin dhe mbeturinat e ambalazhit	Udhëzim Administrativ (QRK) Nr. 07/2023 për ambalazhin dhe mbeturinat e ambalazhit
Direktiva (BE) 2019/904 për reduktimin e ndikimit të produkteve të caktuara plastike në mjedis	Ligji nr. 04/L-060 për mbeturinat dhe Ligji nr. 08/L-071 për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit nr. 04/L-060 për mbeturinat Udhëzim Administrativ (QRK) Nr. 07/2023 për ambalazhin dhe mbeturinat e ambalazhit (Nenet 6, 7, 8 dhe 42).
Direktiva 96/59/KE - asgjësimi i bifenileve të poliklorinuara dhe terfenileve të poliklorinuara (PCB/PCTs)	Udhëzimi Administrativ №. 05/2015 Për menaxhimin e bifenileve dhe trifenileve të poliklorinuara dhe mbeturinave me PCB dhe PCT
Direktiva 2006/66/EC për bateritë dhe akumulatorët dhe menaxhimin e mbeturinave nga bateritë dhe akumulatorët	Udhëzimi Administrativ №. 26/2014 për mbeturinat nga bateritë dhe akumulatorët e shpenzuar;
Direktiva 2012/19/BE për mbeturinat e pajisjeve elektrike dhe elektronike	Udhëzimi Administrativ №. 25/2014 për menaxhimin e mbeturinave nga pajisjet elektrike dhe elektronike dhe kufizimin e përdorimit të substancave të rrezikshme në pajisjet elektrike dhe elektronike
Direktiva 2000/53/EC për automjetet mbeturinë	Udhëzimi Administrativ №. 19/2012 për menaxhimin e automjeteve mbeturinë dhe komponentet e tyre. Udhëzimi Administrativ №. 05/2013 për menaxhimin e vajrave të përdorura dhe mbeturinave me vajra
Direktiva 91/271/EEC – Trajtimi i ujërave të zeza urbane	LIGJI №. 04/L-147 për ujërat e Kosovës. Udhëzimi Administrativ №. 02/2022 për kushtet, mënyrat, parametrat dhe vlerat kufizuese të shkarkimit të ujërave të ndotura në rrjetin e kanalizimit publik dhe në trupin ujor.
Rregullorja Nr. 1013/2006 për dërgesat e mbeturinave	Udhëzimi Administrativ MMPHI Nr.02/2024 për përcaktimin e kushteve, kritereve dhe procedurave për lëshimin e lejes për import, eksport dhe kalim tranzit të mbeturinave.

Harmonizimi i kornizës ligjore të Republikës së Kosovës me acquis të BE-së ka qenë synim i vazhdueshëm i politikës së Qeverisë së Kosovës. Megjithatë, ka ende boshllëqe të rëndësishme në kuadrin ligjor ekzistues, të cilat duhet të adresohen për zbatimin e politikës nacionale të menaxhimit të mbeturinave, siç përshkruhet në SKMIM e rishikuar.

1.3 Korniza institucionale dhe organizative

1.3.1 Niveli nacional

MMPHI

Sipas Ligjit për Mbeturina, institucioni kryesor nacional përgjegjës për mbeturinat është Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës. Neni 14 i Ligjit për Mbeturina përcakton kompetencat e MMPHI-së. Disa nga kompetencat kryesore janë:

- Përcaktimi i politikave të përgjithshme, hartimi i Strategjisë, ligjet që rregullojnë menaxhimin e mbeturinave.
- Rregullimi i sektorit të mbeturinave.
- Hartimi i planit të veprimit për menaxhimin e mbeturinave.
- Zbatimi strategjisë dhe planit.
- Lëshimi i lejeve përkatëse dhe mbajtja e dëshmive në regjistrin e lejeve.
- Lëshimi i lejeve për import, eksport dhe tranzit të mbetzurinave.
- Krijimi i bazave të të dhënave dhe sistemit të informacionit për menaxhimin e mbeturinave nga Agjencia për Mbrojtjen e Mjedisit.
- Përpilimi i raporteve për menaxhimin e mbeturinave në Republikën e Kosovës nga Agjencia për Mbrojtjen e Mjedisit.
- Zbatimi i marrëveshjeve në sferën e bashkëpunimit ndërkombëtar për menaxhimin e mbeturinave.
- Zbatimi i masave të nevojshme për të siguruar menaxhimin e mbeturinave në objektet e pajisura me lejet përkatëse mjedisore.
- Mbulimi i shpenzimeve administrative dhe shpenzimeve për menaxhimin e mbeturinave të rrezikshme dhe mbetuirnave tjera që nuk janë nën juridiksionin e komunës dhe pronari i të cilave nuk dihet.
- Të marrë pjesë në hartimin e dispozitave ligjore për ruajtjen dhe deponimin e mbeturinave të bimëve narkotike dhe substancave narkotike të sekuestruara, në bashkëpunim me institucionet kompetente.

Strategjia e Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave 2024-2035 dhe Plani i Veprimit 2024-2026 është dokumenti kryesor i planifikimit i hartuar nga MMPHI, i cili ofron udhëzim strategjik për zhvillimin e sektorit të menaxhimit të mbeturinave, duke përfshirë investimet prioritare dhe caktimin e përgjegjësive.

MMPHI ka autoritetin të zbatojë parimin ndotësi paguan për prodhuesit dhe mbajtësit e mbeturinave, si dhe për të zbatuar politikat dhe instrumentet ekonomike si ndalimin e ambalazhit për një përdorim, kufizimet në depozitimin e mbeturinave, taksat për ambalazhin etj. MMPHI është autoriteti përgjegjës për të krijuar fondin mjedisor, taksat e produkteve dhe burimeve etj.

MMPHI është institucioni përgjegjës për zbatimin e skemave të përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit (PZP) për të siguruar që prodhuesit e produkteve të mbajnë përgjegjësi financiare ose përgjegjësi financiare dhe organizative për menaxhimin e fazës së mbeturinave të ciklit jetësor të një produkti.

MMPHI është gjithashtu autoriteti licencues dhe lejues për operatorët e mbeturinave që merren me menaxhimin e mbeturinave komunale. MMPHI gjithashtu lëshon licenca për operatorët që merren me mbeturinat e ndërtimit dhe demolimit (MND) të objekteve ndërtimore, automjetet mbeturinë, vajrat e përdorura, gomat e hedhura, mbeturinat e pajisjeve elektrike dhe elektronike, azbestin, baterië dhe llambat fluoreshente. MMPHI lëshon licenca edhe për importuesit dhe eksportuesit e mbeturinave.

Përveç këtyre funksioneve, MMPHI koordinon menaxhimin e llojeve specifike të mbeturinave me ministritë e tjera: mbeturinat medicinale me Ministrinë e Shëndetësisë, mbeturinat bujqësore me Ministrinë e Bujqësisë, mbeturinat industriale me Ministrinë e Tregtisë, deponimin e mbeturinave – me Ministrinë e Zhvillimit Ekonomik.

MMPHI përbëhet nga gjashtë departamente kryesore. Menaxhimi i mbeturinave bie në përgjegjësinë e Departamentit të Mbrojtjes së Mjedisit. Vetë Departamenti përbëhet nga 4 Divizione; Divizioni i Mbeturinave dhe Kimikateve (DMK) është Divizioni përgjegjës direkt për funksionet e mandatuara.

AMMK dhe IMMK

Agjencia pë Mbrojtjen e Mjedisit në Kosovës (AMMK), e themeluar brenda MMPHI siguron monitorimin dhe raportimin e ligjit për mbeturinat. Inspektorati për Mbrojtjen e Mjedisit në Kosovë (IMMK) është organi ekzekutiv vartës i MMPHI që siguron mbikëqyrjen dhe kontrollin e operacioneve të mbeturinave dhe ndotjes mjedisore. AMMK është organi kombëtar për mbledhjen dhe përpunimin e të dhënave për mbeturinat dhe është përgjegjës për krijimin dhe mirëmbajtjen e bazës së të dhënave për menaxhimin e mbeturinave dhe për përpilimin e raporteve mbi mbeturinat.

Inspektorati për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës është organ ekzekutiv vartës i MMPHI që, si i vetëm dhe/ose në bashkëpunim me inspektoriatet komunale, siguron mbikëqyrjen dhe kontrollin e operimit të mbeturinave dhe ndotjes së mjedisit, dhe mbikëqyrë zbatimin e ligjit dhe akteve nënligjore për mbeturinat dhe aktivitetet e menaxhimit të mbeturinave.

Ministritë tjera

Ministria e Ekonomisë (ME) është përgjegjëse për Ndërmarrjet Publike Qendrore, siç është Kompania për Menaxhimin e Deponive në Kosovë (KMDK), duke emëruar bordin e saj të drejtorëve, duke miratuar planin e saj të biznesit dhe duke kontrolluar performancën e përgjithshme të KMDK-së. Gjithashtu, ME cakton tarifën e portës për deponimin e mbeturinave komunale në deponitë e menaxhuara nga KMDK.

Ministria e Financave është ministria e linjës përgjegjëse për procesin e planifikimit dhe buxhetimit të Kosovës. Në kontekstin e vendit, buxheti qendror siguron një pjesë të konsiderueshme të buxhetit të komunave të Kosovës.

Roli i Ministrisë së Adminjstrimit të Pushtetit Lokal (MAPL) është të rrisë autonominë lokale dhe të forcojë aftësinë e komunave për të ofruar shërbime me kosto efektive për qytetarët. MAPL mbështet komunat në forma të ndryshme duke përfshirë grantin për garën për mjedis të pastër.

Sipas dispozitave të Ligjit për Mbeturina, Dogana e Republikës së Kosovës kryen kontrolle, regjistron dhe mbikëqyrë importin, eksportin dhe tranzitin e mbeturinave, mban evidencë të shkeljeve doganore dhe bashkëpunon me MMPHI.

Objektet e trajtimit të mbeturinave, stacionet e transferit dhe deponitë/venddepozitimet e mbeturinave menaxhohen në nivel qendror.

- Kompania për Menaxhimin e Deponive në Kosovës (KMDK) menaxhon deponitë rajonale dhe stacionet e transferit
- Agjencia e Ushqimit dhe Veterinarisë e Kosovës (AUVK) menaxhon objektin e trajtimit të mbeturinave nga përpunimi i kafshëve.
- Ministria e Shëndetësisë menaxhon objektet e trajtimit të mbeturinave të rrezikshme të kujdesit shëndetësor në spitalet rajonale.

Institucionet kryesore publike të përfshira në menaxhimin e mbeturinave në nivel nacional paraqiten në Figurën 1 më poshtë:

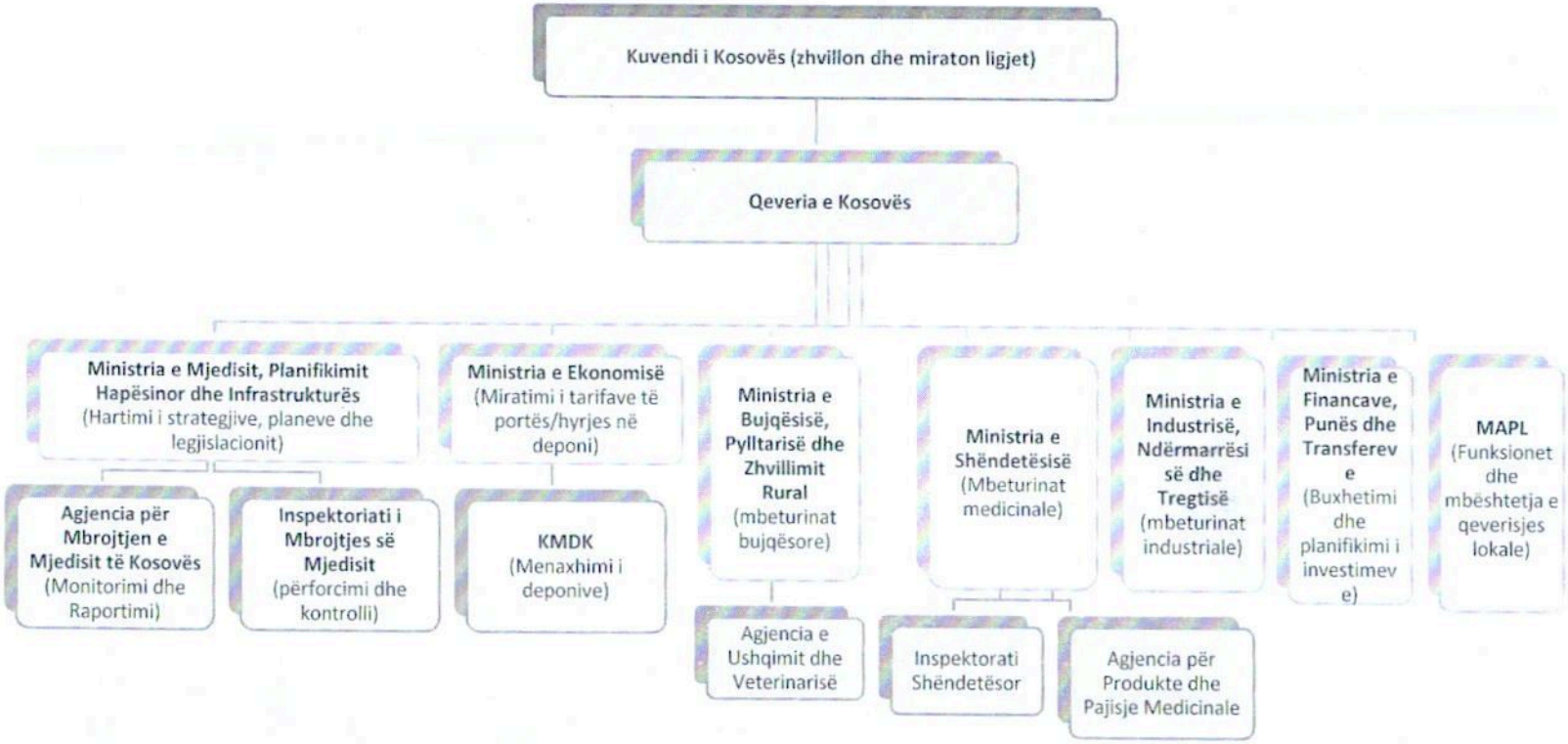

Figura 8Korniza institucionale për menaxhimin e mbeturinave në nivel nacional

1.3.2 Niveli lokal

Përgjegjësitë komunale

Në përputhje me nenin 17 të LIGJIT NR. 03/L-040 PËR VETËQEVERISJEN LOKALE, cikli i plotë i menaxhimit të mbeturinave komunale është përgjegjësi e Komunave.

Sipas Ligjit për mbeturina, komunat janë përgjegjëse për ngritjen e sistemit të menaxhimit të mbeturinave në përputhje me parimin e hierarkisë së menaxhimit të mbeturinave në territorin e tyre dhe për zhvillimin e planeve komunale për menaxhimin e mbeturinave të harmonizuara me planin nacional për menaxhimin e mbeturinave. Për sa i përket fraksioneve të mbeturinave, ato janë përgjegjëse për mbeturinat e ngurta komunale (përfshirë mbeturinat shtëpiake, komerciale dhe ato të vëllimshme) dhe MND.

Nga komunat kërkohet të përcaktojnë tarifat për mbeturina dhe mënyrën e grumbullimit të të hyrave për shërbimet komunale; për të mbledhur, dokumentuar dhe raportuar të dhëna për sasitë e mbeturinave; të inspektojë zbatimin e ligjit në bashkëpunim me inspektoriatin e mjedisit; për të monitoruar dhe pastruar mbeturinat historike dhe për të parandaluar hedhjen e paligjshme të mbeturinave. Komunat caktojnë edhe tarifat për deponimin e mbeturinave në ato objekte që janë pasuri e komunës.

Komunat mund të ofrojnë shërbime të grumbullimit të mbeturinave përmes një sërë modelesh operative, duke përfshirë kontraktimin e brendshëm, kontraktimin e ndërmarrjeve publike, kontraktimin e kompanive private nëpërmjet Tenderëve të hapur, partneritet publik privat (PPP) ose mënyra të tjera.

Udhëzimet specifike administrative vendosin obligime specifike ndaj Komunave për të organizuar grumbullimin, ruajtjen dhe transferimin e mbeturinave, vetëm ose në bashkëpunim me sektorin e biznesit. Udhëzimet administrative që u delegojnë më shumë kompetenca komunave janë:

- Udhëzim Administrativ (MEA) nr. 01/2020 për menaxhimin e mbeturinave që përmbajnë azbest.
- Udhëzim Administrativ MMPH - nr. 06/2018 për ndështkimet me gjoba mandatare,
- Udhëzim Administrativ MEPH - nr. 07/2015 për menaxhimin e mbeturinave nga ndërtimi dhe rrënimi i objekteve ndërtimore.

Gjithashtu, udhëzime të tjera administrative u delegojnë përgjegjësi të caktuara komunave.

Për qëllime të përmirësimit të menaxhimit të mbeturinave, dy ose më shumë komuna mund të hyjnë në marrëveshje dhe të krijojnë një bashkëpunim ndërkomunal, Duke marrë parasysh që Ligji Nr. 04/L-060 për Mbeturinat, i ndryshuar dhe plotësuar me Ligjin Nr. 08/L-071, Ligjin Nr. 03/L-040 për Vetëqeverisjen Lokale dhe Ligjin Nr. 04/L-010 për Bashkëpunimin Ndërkomunal ofrojnë bazën ligjore për zhvillimin e planeve të përbashkëta komunale dhe për bashkëpunimin ndërkomunal, duke përfshirë marrëveshjen për bashkëpunimin ndërkomunal (Neni 8 i Ligjit për Bashkëpunimin Ndërkomunal);

Kompetencat e komunave në përputhje me Ligjin për Mbeturinat përfshijnë:

- Krijimi i një sistemi për menaxhimin e mbeturinave bazuar në parimin e hierarkisë për menaxhimin e mbeturinave për territorin e tyre, hartimi i një plani të veprimit lokal për menaxhimin e mbeturinave dhe krijimi i kushteve për zbatimin e tij;
- Përgjegjës për Planin Komunal për Menaxhimin e Mbeturinave (5 vjet), i cili parashikon masa konkrete për sektorin së bashku me burimet financiare dhe zbatimin e tij;
- Nxjerr Rregulloren Komunale për Menaxhimin e Mbeturinave (akte nënligjore që e kanë shumica e komunave), me këtë rregullore, përcaktohen tarifat dhe shërbimet për familjet rezidente, jorezidentët (turistët), bizneset, institucionet dhe kontratat e veçanta për shërbimet. Kjo rregullore përcakton mënyrën e shërbimit, itineraret, shërbimin sipas zonave, përcakton tarifën e deponimit (në ato depo ku pronare është komuna), rregullon procedurën për përzgjedhjen e mosmarrëveshjeve midis ofruesve të shërbimeve dhe klientëve, etj.

- Hartimi i raportit vjetor për menaxhimin e mbeturinave. Raporti vjetor duhet t'i dorëzohet Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor;
- Rregullimi i përgjegjësive dhe detyrimeve për kryerjen e shërbimeve për menaxhimin e mbeturinave, zbatimin e tyre, organizimin dhe menaxhimin e mbeturinave në territorin e tyre;
- Mirëmbajtja dhe kujdesi për sistemin e informimit dhe raportimit publik për kryerjen e punëve të përcaktuara me këtë ligj, si dhe aktet tjera ligjore për menaxhimin e mbeturinave;
- Zbatimi i procedurave të prokurimit, përzgjedhja e personave të licencuar për mbledhjen, grumbullimin, ruajtjen dhe transportimin e mbeturinave: inerte, komunale, komerciale, të vëllimshme, si dhe mbeturinat nga ndërtimi dhe rrënimi i objekteve ndërtimore brenda territorit të tyre;
- Përcaktimi i tarifave dhe mënyrës së mbledhjes së mjeteve financiare për shërbimet komunale;
- Identifikimi i vendeve të ndotura në territorin e tyre, hartimi i projekteve për sanimin e tyre me shënime mbi vendndodhjen, karakteristikat gjeometrike hapësinore, llojin e ndotjes, sasinë e mbeturinave, afatet për përmirësimin e gjendjes dhe shënime të tjera të rëndësishme për realizimin e projekteve.
- Ligji për Mbeturinat, si 'lex specialis', parashikon shprehimisht se komunat kanë përgjegjësi dhe detyra për të zbatuar dispozitat e ligjit, duke përfshirë, ndër të tjera, zbatimin e procedurave të prokurimit, përzgjedhjen e personave të licencuar për mbledhjen, ruajtjen dhe transportimin e mbeturinave: inerte, komunale, komerciale, të vëllimshme dhe mbeturinat nga ndërtimi dhe rrënimi i objekteve ndërtimore brenda territorit të tyre. 1 Neni 17.
- Përcaktimi i lokacioneve për deponimin e mbeturinave, vendndodhjet e pikave të grumbullimit të mbeturinave, llojin e shërbimit, harton Planin Operacional të shërbimeve.
- Përcaktimi i mënyrës së menaxhimit të mbeturinave inerte, demolimi i konstruksioneve nëdrtimore dhe përcakton vendndodhjen për deponim.
- Janë përgjegjëse për trajtimin sekondar të mbeturinave (ndarja e mbeturinave në burim dhe procesi i riciklimit).

Rolet dhe përgjegjësitë e organeve komunale në menaxhimin e mbeturinave paraqiten si më poshtë:

- Drejtoria për Shërbime Publike, Mbrojtje dhe Shpëtim - është përgjegjëse për menaxhimin e mbeturinave.
- Drejtoria për Buxhet dhe Financa - është përgjegjëse për propozimin e taksave, tarifave dhe ngarkesave tjera komunale, si dhe për përfshirjen e tyre.

Çdo komunë ka personelin e vet të caktuar për menaxhimin e mbeturinave.

1.4 Strategjia e Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave

Dokumenti kryesor strategjik i zhvilluar nga MMPHI është Strategjia e Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave 2024-2035 dhe Plani i Veprimit 2024-2026. Ai përcakton objektiva strategjikë, objektiva specifikë, objektiva dhe tregues për menaxhimin e mbetturinave të fraksioneve të ndryshme të mbeturinave. Strategjia synon të çojë përpara përmirësime të mëdha në sektorin e menaxhimit të mbeturinave duke vendosur dhe realizuar katër objektiva strategjikë.

Ndërsa Ligji për Mbeturina përcakton kornizën për krijimin e një Përgjegjësie të Zgjeruar të Prodhuesit (PZP/EPR)[12], SKMIM identifikon katër produkte/materiale prioritare për të cilat duhet të organizohen skema të ndryshme të PZP-së. Në Strategji është vendosur një objektiv që deri në vitin 2024, mbeturinat nga pajisjeve elektrike dhe elektronike (MPEE), bateritë, automjetet mbeturinë (AM) dhe mbeturinat e vajrave të mbulohen nga skemat PZP.

[12] Përgjegjësia e zgjeruar e prodhuesit është një qasje ndaj politikës së menaxhimit të mbeturinave, përmes së cilës prodhuesi i një produkti është përgjegjës për menaxhimin e mbeturinave të produktit pasi ai të ketë arritur fundin e jetëgjatësisë së përdorimit

Kosova ka objektiv që të arrijë një pajtueshmëri afatgjate me kërkesat e BE-së në sektorin e menaxhimit të mbeturinave. Përkatësisht, objektivat për përgatitjen për ripërdorim dhe riciklim të mbeturinave komunale, devijimin e deponive dhe objektivat për fraksionet specifike të mbeturinave të përcaktuara në SKMIM janë formuluar në përputhje me Direktivën Kornizë të Mbeturinave. Objektivat e vendosura në nivel nacional duhet të transpozohen në planet ndërkomunale për menaxhimin e integruar të mbeturinave. Disa nga objektivat shkojnë përtej afatit kohor të këtij PNMIM/IIWMP, por që atë të arrihen kërkohet ndërmarrja e masave në periudhën deri në vitin 2030.

Objektivat e menaxhimit të mbeturinave, siç janë identifikuar në SKMIMI, paraqiten në tabelat më poshtë.

Tabela 6Përgatitja për objektivat e ripërdorimit dhe riciklimit të mbeturinave komunale

Objektivi	Deri në vitin 2030	Deri në vitin 2035	Deri në vitin 2045
Mbeturinat komunale të përgatitura për ripërdorim dhe riciklim	20%	50%	60%
Deponimi i mbeturinave komunale		< 30%	< 10%
Popullata pajiset me shërbime të veçanta të grumbullimit të mbeturinave	80%	90%	100%

Tabela 7Objektivat për fraksionet e veçanta të mbeturinave

Lloji i mbetjurinave të ambalazhit	Deri në vitin 2028	Deri në vitin 2030	Deri në vitin 2035
Rikuperimi i të gjitha mbetjurinave të ambalazhit	45%	60%	70%
Riciklimi i të gjitha mbeturinave të ambalazhit, duke përfshirë	40%	55%	65%
Plastikë	22.5%	30%	50%
Letër dhe karton	60%	70%	75%
Xham	30%	50%	70%
Metalet me ngjyra	30%	50%	70%
Alumin	30%	40%	50%
Dru	10%	15%	25%

Tabela 8Objektivat e riciklimit për mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimit

Objektivi	Deri në vitin 2030	Deri në vitin 2035
Ripërdorimi dhe riciklimi i MNRr-ve	40%	50%
Ripërdorimi, riciklimi dhe rikuperimi i materialeve të tjera të MNRr-ve	60%	70%

1.4.1 Planet për Menaxhimim e Mbeturinave Komunale

Tabela më poshtë paraqet masat kryesore të parashikuara në planet komunale për menaxhimin e mbeturinave.

Tabela 9Masat e parapara në planet komunale për menaxhimin e mbeturinave

Komuna	Statusi i planit dhe afati kohor	Parandalimi	Riciklim dhe Rimëkëmbje	Masa të tjera
Pejë	Adoptuar 2023-2027	Aplikimi i tarifave të pagesës në vitin 2025 Futja e stimujve financiarë për bizneset Shpërndarja e 250 kompostatorëve shtëpiak çdo vit për familjet dhe bizneset (në varësi të interesit)	Futja e sistemit të ndarjes së burimit Riciklimi i mbeturinave të biodegradueshme Krijimi i qendrës së ripërdorimit për mbeturinat e vëllimshme dhe fraksionet specifike. Ngritja e qendrës së riciklimit të mbeturinave	Digjitalizimi i shërbimit të grumbullimit të mbeturinave. Përmirësimi i deponisë ekzistuese. Forcimi i kapaciteteve institucionale të komunës

Komuna	Statusi i planit dhe afati kohor	Parandalimi	Riciklim dhe Rimëkëmbje	Masa të tjera
		Fushata ndërgjegjësuese publike për parandalimin e mbeturinave	të ndërtimit dhe demolimit. Aktivitete ndërgjegjësuese për ripërdorimin dhe riciklimin	
Istog	Adoptuar 2023-2027	Ndërgjegjësimi i qytetarëve për parandalimin e mbeturinave. Riorganizimi i shërbimit për të mundësuar matjen e mbeturinave të grumbulluara Shpërndarja e 120 kompostatorëve shtëpiak për familjet dhe bizneset, çdo vit për periudhën 2024-2027,	Zgjerimi i mbulimit me shërbimin e ndarjes së mbeturinave në burim Riciklimi i mbeturinave të riciklueshme jo të degradueshme Riciklimi i mbeturinave të bio-degradueshme.	Zgjerimi i mbulimit me shërbimin e ndarjes së mbeturinave në burim Riciklimi i mbeturinave të riciklueshme jo të degradueshme Riciklimi i mbeturinave të bio-degradueshme.
Klinë	Adoptuar 2023-2027	Fokusimi në reduktimin dhe minimizimin e gjenerimit të mbeturinave. Promovimi i ripërdorimit të materialeve përpara se të hudhen. Zbatimi i nismave dhe programeve të riciklimit për të rritur normat e riciklimit dhe rikuperimin e burimeve. Shpërndarja e kompostatorëve nëpër amvisëri dhe restorante.	Futja e sistemit të ndarjes në burim Ndërtimi i oborrit të riciklimit për klasifikimin dhe ngjeshjen e mbeturinave që do t'u shiten rickluesve përfundimtarë. Kontraktimi i operatorëve të licencuar për grumbullimin dhe transportimin e mbeturinave të riciklueshme.	Rritja e ndërgjegjësimit të publikut për ndarjen e mbeturinave përmes programeve. Promovimi i Ripërdorimit të materialeve përpara hudhjes/deponimit. Përmirësimi i deponisë ekzistuese. Forcimi i kapaciteteve institucionale të komunës
Deçan	Adoptuar 2023-2027	Ristrukturimi i grumbullimit të mbetuirnave për të përmirësuar efikasitetin dhe efektivitetin në menaxhimin e mbeturinave Vendosja e tarifave bazuar në vëllimin e mbeturinave të gjeneruara për të inkurajuar reduktimin e mbeturinave.	Futja e sistemit të ndarjes në burim. Krijimi i objekteve për klasifikimin e materialeve të riciklueshme Përmirësimi i infrastrukturës për grumbullimin dhe transportin e lëndëve të riciklueshme Zbatimi i fushatave ndërgjegjësuese për rritjen e pjesëmarrjes së publikut në programet e riciklimit.	Krijimi i një fondi të dedikuar për të mbështetur projektet e vazhdueshme të menaxhimit të mbeturinave. Rritja e inspektimeve dhe gjobave për mosrespektim të rregulloreve për menaxhimin e mbeturinave. Shtrirja e shërbimeve të grumbullimit të mbeturinave në zonat

Komuna	Statusi i planit dhe afati kohor	Parandalimi	Riciklim dhe Rimëkëmbje	Masa të tjera
		Sigurimi i kompostuesve për familjet për të promovuar kompostimin dhe reduktimin e mbeturinave organike	Krijimi i partneriteteve me kompanitë e riciklimit për të lehtësuar ripërdorimin e materialeve	rurale të pashërbyera për të siguruar mbulim gjithëpërfshirës në të gjithë komunën.
Junik	Adoptuar 2020-2025	Edukimi npër shkolla dhe qendra komunitare mbi teknikat e reduktimit të mbeturinave. Reduktimi i gjenerimit të mbeturinave në burim duke imponuar rregulloret për bizneset dhe institucionet publike Shpërndarja e 100 kompostuesve shtëpiak	Kontraktimi i operatorëve të licencuar për grumbullimin dhe transportin e materialeve të riciklueshme. Zbatimi i sistemeve të grumbullimit të veçantë për lloje të ndryshme të materialeve të riciklueshme. Sigurimi i stimujve për familjet dhe bizneset që marrin pjesë aktive në programet e riciklimit	Pastrimi dhe rregullimi i venddepozitimeve të paligjshme për të reduktuar rreziqet mjedisore. Zbatimi i strategjive për optimizimin e kostos së shërbimeve dhe rritjen e të hyrave përmes tarifave të menaxhimit të mbeturinave.

2 PËRSHKRIMI I RAJONIT

2.1 Karakteristikat fiziko-gjeografike

2.1.1 Vendndodhja Gjeografike

Rajoni i Pejës ndodhet në pjesën veriperëndimore të Kosovës, në kufi me Malin e Zi dhe Shqipërinë. Përfshin një sipërfaqe të përgjithshme prej 1,808.67 km² dhe përfshin 5 komuna: Pejën, Deçanin, Istogun, Klinën dhe Junikun. Rajoni shtrihet përgjatë fushës aluviale të lumit Lumbardhi në Pejë, në hyrje të grykës së Rugovës, një zonë malore, majat e së cilës formojnë një kurorë të lartë, duke përfshirë Kopranikun (2460m), Zhlebin (2352m), Hajlën (2460m), Mokrën (1932m), Guri i Verdhë (2522m), e të tjera.

Pozita gjeografike e Pejës, së bashku me pasuritë e saj të pasura natyrore dhe trashëgiminë kulturore, e bën atë një zonë jetike jo vetëm brenda Kosovës, por edhe si një lidhje me Ballkanin Perëndimor dhe kontekstin më të gjerë evropian.

2.1.2 Klima

Klima në rajonin e Pejës është kontinentale, e karakterizuar nga një ndryshim i klimës në komunat e saj për shkak të veçorive të ndryshme gjeografike. Rajoni përjeton katër stinë të dallueshme, me verë të ngrohtë ku temperaturat mesatare janë rreth 19.7°C në gusht dhe dimra të ftohtë me një mesatare prej -1.9°C në janar. Komunat si Deçani dhe Istogu ndajnë modele të ngjashme të motit me reshje pak më të larta vjetore, përkatësisht rreth 1100 mm dhe 950 mm, për shkak të afërsisë së tyre me malet. Klina dhe Juniku përjetojnë klimë të moderuar me verë pak më të ngrohtë. Në përgjithësi, rajoni ka rreth 1,000 mm reshje në vit, ku muaji nëntor është muaji më i lagësht dhe gushti më i thati. Peja dhe zonat përreth gëzojnë rreth 85 orë diell në muaj, duke mbështetur një sërë aktivitetesh në natyrë dhe biodiversitet të pasur.

2.1.3 Kushtet Fizike

Rajoni i Pejës karakterizohet nga formacione të ndryshme gjeologjike dhe llojllojshmëri të përdorimit të tokës. Formacione të spikatura shkëmbore gjenden veçanërisht në pjesët veriore dhe perëndimore pranë zonave malore. Luginat pjellore, veçanërisht ato përgjatë lumenjve Bistrica e Pejës dhe Drinit të Bardhë, mbështesin një sërë aktivitetesh bujqësore, duke përfshirë kultivimin e kulturave të ndryshme. Rajoni është gjithashtu i pasur me burime ujore, me lumenj të shumtë e të rrjedhshëm, burime natyrore dhe liqene artificiale. Kanioni i Rugovës, një tipar i rëndësishëm gjeografik, është i njohur për bukurinë e tij piktoreske dhe ujërat e rrjedhshëm. Pellgjet kryesore të ujit që ushqejnë lumenjtë Bistrica e Pejës dhe Drini i Bardhë kontribuojnë në mënyrë të konsiderueshme në rezervat ujore të zonës, duke mbështetur nevojat për ujë të pijshëm dhe ujitje.

Diversiteti gjeologjik i Pejës shtrihet në peizazhet e tij të larmishme, nga luginat pjellore të lumenjve deri te terrenet e thyera malore. Ky variacion mbështet lloje të ndryshme të vegjetacionit dhe përdorimit të tokës, me zonat e pyllëzuara, tokat bujqësore dhe vendbanimet urbane që bashkëjetojnë. Prania e veçorive të rëndësishme natyrore si burimi i Drinit në Radavc dhe shpellat dhe kanionet e ndryshme në Luginën e Rugovës rrit vlerën ekologjike dhe turistike të rajonit. Vendndodhja strategjike e Pejës, pranë kufijve me Malin e Zi dhe Shqipërinë, së bashku me pasuritë e mëdha natyrore, e bëjnë atë një rajon me rëndësi ekonomike dhe ekologjike.

2.1.4 Rreziqet Natyrore

Rajoni i Pejës përballet me disa rreziqe natyrore për shkak të terrenit malor dhe kushteve gjeologjike. Tërmetet janë një rrezik i madh, pasi Kosova shtrihet në një zonë aktive sizmike (tektonike), duke rritur mundësinë e aktiviteteve sizmike që mund të dëmtojnë infrastrukturën dhe të paraqesin rreziqe sigurie. Për më tepër, zona është e prirur ndaj rrëshqitjeve të dheut, veçanërisht gjatë reshjeve të dendura ose shkrirjes së shpejtë të borës, të cilat mund të pengojnë transportin dhe të kërcënojnë vendbanimet. Përmbytjet janë një tjetër rrezik, veçanërisht në luginat pjellore përgjatë lumenjve Bistrica e Pejës dhe Drinit të Bardhë, ku reshjet e tepërta mund të çojnë në

derdhje të lumenjve, duke prekur tokat bujqësore dhe zonat e banuara. Këto rreziqe natyrore kërkojnë strategji efektive të menaxhimit dhe zvogëlimit të fatkeqësive për të mbrojtur rajonin dhe banorët e tij.

2.1.5 Përdorimi i Tokës

Bujqësia luan një rol vendimtar në zhvillimin lokal të rajonit të Pejës. Luginat pjellore, veçanërisht përgjatë lumenjve Bistrica e Pejës dhe Drinit të Bardhë, përdoren kryesisht për rritjen e të korrave dhe blegtorinë. Të lashtat e zakonshme përfshijnë grurin, misrin dhe perime të ndryshme. Blegtoria, veçanërisht gjedhët dhe dhentë, është domethënëse, ku bletaria gjithashtu shfaqet si një aktivitet i rëndësishëm, duke kontribuar në prodhimin e mjaltit dhe produkteve të tjera të lidhura me bletët. Peizazhi i larmishëm i rajonit mbështet aktivitete të shumta ekonomike, ku turizmi është një kontribuues i madh për shkak të atraksioneve si Lugina e Rugovës, e cila ofron shëtitje, skijim dhe aktivitete të tjera në natyrë. Resurset e pasura natyrore të Pejës plotësohen nga prodhimet bujqësore, duke e bërë atë një zonë jetike për zhvillimin lokal.

Peja është gjithashtu e njohur për pylltarinë dhe pasuritë e saj minerale. Zonat e gjera të pyllëzuara ofrojnë lëndë drusore dhe dru zjarri, ndërsa pasuria minerale e rajonit përfshin depozita plumbi, zinku dhe argjendi, megjithëse aktivitetet minerare kanë ndikuar historikisht në mjedis. Përveç kësaj, zona është e njohur për pikat e saj turistike kulturore dhe natyrore, si burimi i Drinit në Radavc dhe kanioni i Rugovës. Përafërsisht 60% e popullsisë së Pejës jeton në zonat rurale, duke u angazhuar në bujqësi, pylltari dhe aktivitete të ngjashme. Ky angazhim rural, i kombinuar me florën e pasur dhe klimën e favorshme të rajonit, mbështet kultivimin e frutave të malit dhe bimëve mjekësore, duke i dhënë dimensione të mëtejshme ekonomisë lokale. Peizazhi i larmishëm, nga luginat pjellore deri te terrenet e thyera malore, gjithashtu mbështet lloje të ndryshme të vegjetacionit dhe përdorimit të tokës, duke rritur vlerën ekologjike dhe turistike të Pejës.

2.1.6 Zonat e Mbrojtura

Tabela më poshtë paraqet zonat e mbrojtura në territorin e pesë komunave.

Tabela 10Zonat e mbrojtura në rajon

Kodi	Emri i zonës/objektit	Komuna/zona	Sipërfaqja / ha	Kategoria sipas IUCN	Vitet e Mbrojtjes	Përshkrim i shkurtër i vlerave
PARKU KOMBËTAR (gjithsej 50,000 ha)						
NP_001	Parku Kombëtar 'Bjeshkët e Nemuna'	Pejë, Deçan	50,000	II	2012	I pasur me specie endemike të florës dhe faunës, me veçori të theksuara gjeologjike dhe hidrologjike.
MONUMENTE NATYRORE (10,085 ha, gjithsej)						
MN_201	Kanioni i Rugovës	Pejë	450	III	1985	Kanion spektakolar me rëndësi gjeomorfologjike dhe hidrologjike.
MN_202	Burimi i Drinit të Bardhë	Pejë	20	III	1985	Vend i rëndësishëm hidrologjik me vlerë të konsiderueshme ekologjike.
MN_203	Shpella e Radavcit	Pejë	10	III	2000	Monument i shquar speleologjik me formacione unike shpellore.
MN_204	Gryka e Istogut	Istog	15	III	2010	Vend i rëndësishëm gjeologjik dhe hidrologjik me florë dhe faunë të larmishme.
MN_205	Gryka e Deçanit	Deçan	5	III	2015	Monument gjeologjik me biodiversitet të spikatur.
MN_206	Malet e Junikut	Junik	100	III	2000	Vargmal me biodiversitet të pasur dhe bukuri piktoreske.

Kodi	Emri i zonës/objektit	Komuna/zona	Sipërfaqja / ha	Kategoria sipas IUCN	Vitet e Mbrojtjes	Përshkrim i shkurtër i vlerave
MN_207	Ujëvarat e Mirushës	Klinë	200	III	1983	Ujëvara me vlerë të konsiderueshme ekologjike dhe turistike.
MN_208	Kanioni i Deçanit	Deçan	50	III	1985	Kanion me formacione gjeologjike dhe biodiversitet unik.
MN_209	Bifurkacioni i Pejës	Pejë	25	III	1975	Pikë bifurkacioni me rëndësi hidrologjike dhe ekologjike.
MN_210	Mokna Gora (Mali i Lagësht)	Pejë	200	III	2000	I pasur me florë dhe faunë me karakteristika të rëndësishme gjeologjike.
MN_213	Patriarkana e Pejës	Pejë	10	III	1979	Monument kulturor dhe historik me një mjedis natyror të rëndësishëm.

2.2 Popullsia

Në vitin 2024, nga data 5 prill deri më 24 maj, Kosova ka realizuar Regjistrimin e Popullsisë, Ekonomive Familjare dhe Banesave. Rezultatet e para përfundimtare janë publikuar në dhjetor 2024

Tabela 11Popullsia e rajonit, 2011 dhe 2020

Komuna				2020
Pejë				82,745
Istog				33,008
Klinë				30,503
Deçan				27,775
Junik				3,943
Totali				**177,947**

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK)

Tabela më poshtë tregon numrin e familjeve në secilën komunë, sipas të dhënave të Regjistrimit të Popullsisë të vitit 2024.

Tabela 12Numri i familjeve në secilën komunë

Komuna	Numri i familjeve	Madhësia e familjeve
Deçan	5,790	4.8
Istog	7,374	4.3
Junik	860	4.6
Klinë	6,541	4.7
Pejë	19,112	4.3
Totali	**39,677**	**4.5**

Sipas këtyre të dhënave, madhësia mesatare e një familjeje ishte 4.5 persona për familje.

2.3 Përshkrimi socio-ekonomik

2.3.1 Të dhëna për të ardhurat dhe shpenzimet për frymë/familje

Bruto-produkti i vendor për kokë banori

ASK publikoi në dhjetor 2023 të dhënat statistikore rajonale për periudhën 2018/2021[13]. Figura më poshtë përmbledh BPV-në për frymë sipas rajoneve dhe mesatares kombëtare për vitet 2020-2021:

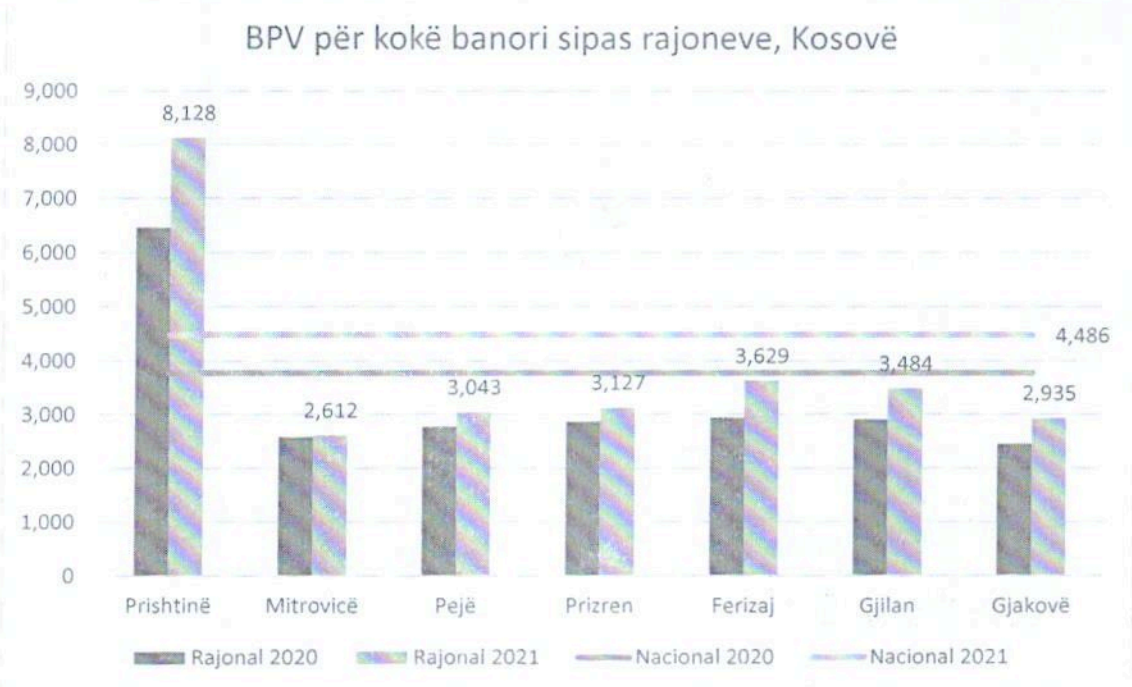

Figura 9BPV për kokë banori sipas rajoneve dhe nivelit nacional, €, 2020 dhe 2021

BPV për kokë banori të rajonit të Pejës përfaqëson 68% të BPV-së nacional (mesatarja) për frymë në vitin 2021. BPV-ja nacionale për kokë banori u rrit me 19% në vitin 2021, në terma nominalë, me rritje prej 26% në Prishtinë dhe 9% në rajonin e Pejës. Sipas të dhënave në publikim, BPV për kokë banori në rajonin e Pejës është rritur me normë mesatare vjetore prej 4.4% në periudhën 2018-2021, përkundër rënies prej 5% në vitin 2020, për shkak të krizës së COVID.

Vlera rajonale e shtuar bruto për rajonin e Pejës arrin në 540 milionë euro në vitin 2021 dhe struktura e tij sipas aktiviteteve ekonomike është paraqitur në grafikun e mëposhtëm:

13 https://askapi.rks-gov.net/Custom/54ab93a9-061e-4b12-b850-dff45dd32637.pdf - Llogaritë Rajonale të Produktit të Brendshëm Bruto sipas Rajoneve Statistikore 2018/2021 - vlerësime eksperimentale

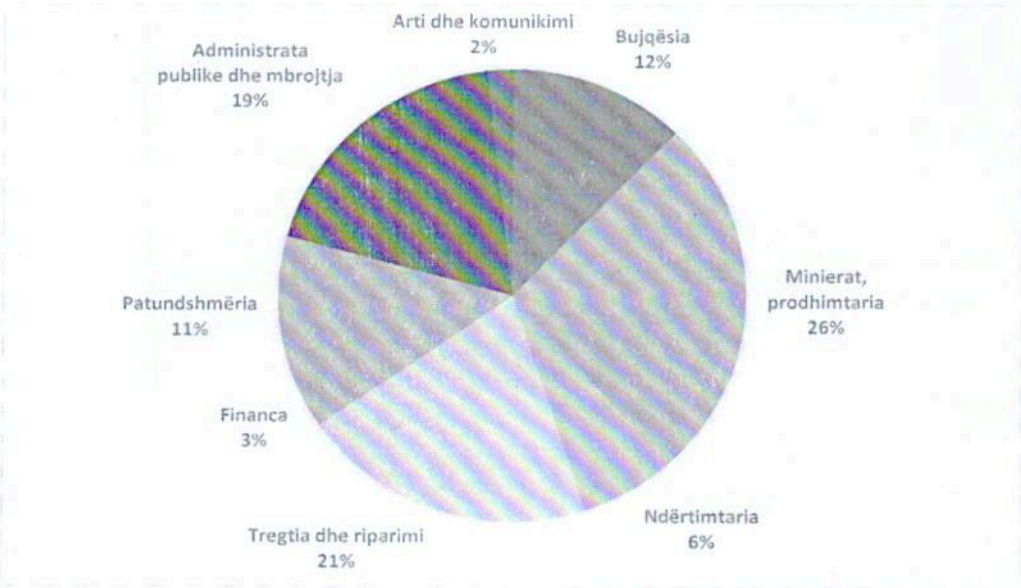

Figura 10Struktura ekonomike e rajonit të Pejës, vlera bruto e shtuar sipas aktiviteteve kryesore ekonomike, 2021, burimi ASK

Prodhimi, tregtia dhe bujqësia janë aktivitetet kryesore ekonomike në rajon.

Shpenzimet e familjeve/për frymë

Të dhënat për shpenzimet e familjeve për kokë banori janë të disponueshme vetëm në nivel nacional, të ofruara nga Anketimi i buxheteve të familjeve.

I fundit i publikuar është ai i qershorit 2023[14] për vitin 2022 dhe përcakton shpenzimet mesatare vjetore për person prej 1,903 €. Në zonat urbane është pak më e lartë - 2,004 €, derisa në zonat rurale është 1,817 €. Të dhënat për shpenzimet e ekonomive familjare janë gjithashtu të disponueshme, por meqenëse madhësia e ekonomisë familjare ndryshon nuk citohen këtu. ASK nuk publikon të dhëna për të ardhurat familjare.

Anketa e publikuar më parë është për vitin 2017.

Punësimi

Shkalla e punësimit pasqyron përqindjen e popullsisë në moshë pune (15-64 vjeç) që është e punësuar. Shkalla e përgjithshme e punësimit në Kosovë po rritet vazhdimisht në 5 vitet e fundit, përveç në vitin 2020, për shkak të krizës Covid, siç shihet në grafikun e mëposhtëm dhe në anën tjetër paraqitet trendi i shkallës së papunësisë:

14 https://askapi.rks-gov.net/Custom/05ec40da-61a2-4ace-ae25-241e2c38c050.pdf Rezultatet e Anketës së Buxhetit të Ekonomive Familjare 2022

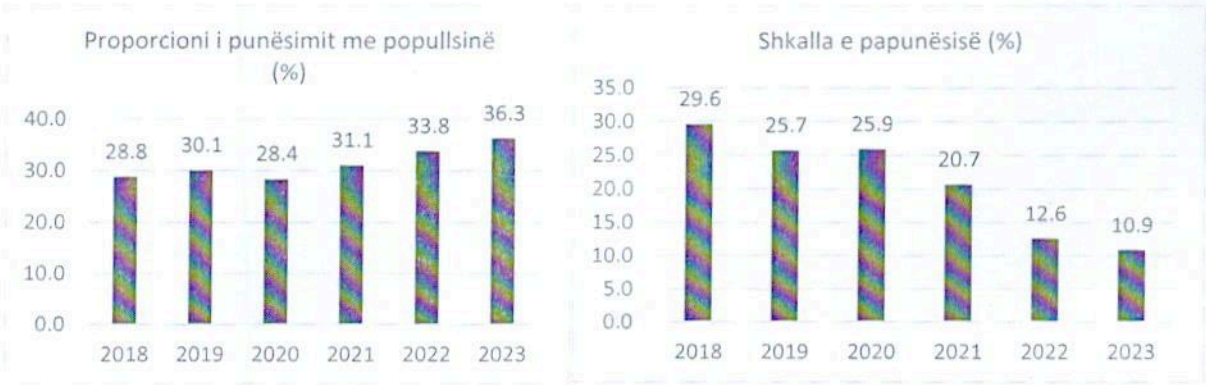

Figura 11Shkalla e punësimit dhe papunësisë në Kosovë, 2018-2023, Burimi ASK

Në rajonin e Pejës, punësimi është përqendruar kryesisht në sektorët e mëposhtëm:

- Bujqësia: Shumë banorë merren me bujqësi, blegtori dhe pylltari.
- Shërbimet: Përfshirë shitjen me pakicë, mikpritjen (veçanërisht shërbimet që lidhen me turizmin) dhe administratën publike.
- Industria: Ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (NVM) të përfshira në prodhim, veçanërisht në tekstil, mobilje dhe përpunimin e ushqimit.
- Sektori Publik: Punë në arsim, kujdes shëndetësor dhe shërbime të qeverisjes lokale.

Shkalla e papunësisë në Kosovë, përfshirë Pejën, është relativisht e lartë, veçanërisht në mesin e të rinjve dhe grave. Çështjet strukturore të tilla si mospërputhja e aftësive, mundësitë e kufizuara të punësimit jashtë qendrave urbane dhe varësia ekonomike nga remitancat kontribuojnë në këto sfida.

Sfidat socio-ekonomike

Shumë familje në rajonin e Pejës përballen me varfëri ose janë të ndjeshme ndaj goditjeve ekonomike, pavarësisht përpjekjeve për të përmirësuar standardin e jetesës. Ekziston një hendek i rëndësishëm midis familjeve me të ardhura të larta dhe me të ardhura të ulëta, duke kontribuar në pabarazitë sociale. Ekonomia lokale mbështetet shumë në remitancat nga diaspora, duke e bërë atë të pambrojtur ndaj kushteve të jashtme ekonomike. Sfidat në zhvillimin e infrastrukturës, veçanërisht në transport dhe shërbime komunale, pengojnë rritjen ekonomike dhe aksesin në shërbime.

Mundësitë për Zhvillim Ekonomik

Modernizimi i bujqësisë, promovimi i praktikave të qëndrueshme dhe rritja e produktivitetit mund të rrisin të ardhurat rurale. Zhvillimi i infrastrukturës turistike dhe promovimi i eko-turizmit në zonat natyrore si kanioni i Rugovës dhe vendet kulturore mund të krijojnë vende pune dhe të stimulojnë bizneset lokale. Ofrimi i mbështetjes për bizneset e vogla dhe bizneset fillestare përmes trajnimeve, financimit dhe programeve të inkubacionit të biznesit. Investimi në arsim, trajnim profesional dhe programe për ndërtimin e aftësive për t'u përshtatur me nevojat e tregut dhe për të rritur mundësitë e punësimit. Përmirësimi i rrugëve, shërbimeve komunale dhe telekomunikacionit për të tërhequr investime, për të lehtësuar tregtinë dhe për të përmirësuar standardet e jetesës.

Duke adresuar këto sfida socio-ekonomike dhe duke shfrytëzuar mundësitë në dispozicion, rajoni i Pejës mund të nxisë rritje të qëndrueshme ekonomike, të ulë varfërinë dhe të përmirësojë cilësinë e jetës për banorët e saj.

2.3.2 Biznesi dhe industria

Seksioni 3.1.2 paraqet informacion për numrin dhe llojin e subjekteve tregtare në rajon. Lloji i mbeturinave të prodhuara nga këto biznese është kryesisht i ngjashëm me mbeturinat e anvisërisë.

Industritë në rajonin e Pejës mund të gjenerojnë disa lloje të mbeturinave që mund të kategorizohen kryesisht në dy kryesore: mbeturina industriale jo të rrezikshme dhe të rrezikshme.

2.3.3 Turizmi

Në nivel rajonal janë zhvilluar shtigje për ecje malore dhe çiklizëm që lidhin 3 komuna (Pejë, Deçan dhe Junik) duke përshkuar Parkun Kombëtar Bjeshkët e Nemuna, ndërsa janë zhvilluar oferta për çiklizëm rekreativ që lidhin 6 komuna të fushës së Dukagjinit.

Në nivel ndërkufitar janë zhvilluar shtigje ecjeje që lidhin Kosovën me Shqipërinë dhe Malin e Zi. Shtegu 'Balkan Peaks', i cili është 192 km i gjatë dhe kalon nëpër Bjeshkëve të Nemuna në tre shtete, nga Këshilli Botëror i Udhëtimit dhe Turizmit[15] ka fituar çmimin e parë në botë për menaxhim të suksesshëm. Përveç kësaj, 300 km shtigje për ecje dhe çiklizëm janë zhvilluar ndërmjet Kosovës dhe Malit të Zi përmes Bjeshkëve të Nemuna.

Grafiku i mëposhtëm tregon numrin e vizitorëve dhe qëndrimeve vendase dhe ndërkombëtare në rajon për periudhën 2008 – 2017.

Figura 12Numri i vizitorëve vendas dhe ndërkombëtarë dhe netët e kaluara

Burimi: përshtatur nga ASK, 2018

Sipas të dhënave të ASK-së, numri i vizitorëve vendas dhe të huaj ishte: 65.099 në vitin 2019, 42.521 në vitin 2020 dhe 76.013 në vitin 2021. Numri i njësive akomoduese është 93, me 1.235 dhoma dhe 2.327 shtretër.

2.3.4 Bujqësia

Të dhënat e fundit të Regjistrimit treguan se bujqësia ishte profesioni kryesor në rajon me rreth 20,000 amvisëri të angazhuara në bujqësi, që ishte mbi 50% e familjeve në rajon.

Tabela 13Numri i familjeve të angazhuara në aktivitete bujqësore

Komuna	Numri i familjeve të angazhuara në aktivitete bujqësore
Deçan	3,936
Istog	5,063
Junik	343
Klinë	4,442
Pejë	6,038

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), 2014 (të dhënat e regjistrimit të popullsisë)

Tabela më poshtë tregon të dhënat e Regjistrimit për numrin e bagëtive në rajon.

[15] https://www.youtube.com/watch?v=xAI7B-vrodc.

Tabela 14Numri i bagëtive (krerë)

Komuna	Lopë	Dele	Dhi	Pula	Derra
Deçan	11,367	3,139	216	9,874	36
Istog	15,817	10,055	1,153	41,957	607
Junik	1,113	1,000	23	1,619	-
Klinë	10,474	2,345	606	41,546	4,160
Pejë	18,199	8,599	1,420	61,411	829

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), 2014 (të dhënat e regjistrimit të popullsisë)

Tabela më poshtë paraqet të dhënat për sipërfaqet në rajon të mbjellura me kultura bujqësore.

Tabela 15Sipërfaqet e të korrave në hektarë (ha)

Komuna	Grurë	Misër	Elb	Të tjera
Deçan	1,685	823	7	2,481
Istog	6,038	2,137	71	9,052
Junik	325	111	-	278
Klinë	7,586	1,767	48	10,214
Pejë	4,096	1,825	21	7,419

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), 2014

Tabela më poshtë paraqet të dhënat për sipërfaqet në rajon të mbjellura nga pemishtet.

Tabela 16Sipërfaqet e pemishteve, në ha

Komuna	Mollë	Kumbull	Dardhë	Qershi	Qershi e thartë	Të tjera
Deçan	68.22	4.59	8.72	0.49	0.57	8.89
Istog	272.63	4.79	27.51	0.09	0.21	9.88
Junik	18.00	0.19	0.42	k	9.09	0.25
Klinë	73.67	18.81	50.00	0.66	1.69	25.27
Pejë	176.70	8.92	28.52	0.31	0.30	16.74

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), 2014 (të dhënat e regjistrimit të popullsisë)

3 BAZA PËR MENAXHIMIN E MBETURINAVE

3.1 Gjenerimi aktual i mbeturinave komunale

Mbeturinat e menaxhuara nga komunat gjenerohen kryesisht nga 3 kategori kryesore përdoruesish: i) amvisëritë, ii) institucionet dhe iii) bizneset. Ky seksion synon të vlerësojë sasinë e mbeturinave komunale të gjeneruara nga secila komunë për të ofruar një vlerësim të përgjithshëm për mbeturinat e prodhuara në rajonin e Pejës, të cilat do të duhet të menaxhohen në objektet e caktuara.

3.1.1 Amvisëritë

Tabela më poshtë paraqet sasitë e mbeturinave të brumbulluara nga secila komunë në vitin 2021 dhe 2022.

Tabela 17Gjenerimi i mbeturinave nga amvisëritë (të mbledhura), 2021 dhe 2022

Komuna	Mbeturinat e mbledhura, 2021	Mbeturinat e mbledhura, 2022	kg/kokë banori/vit, 2022
Pejë	36,063	36,113	436
Istog	16,256	11,892	360
Klinë	9,758	9,173	300
Deçan	8,298	8,289	300

Komuna	Mbeturinat e mbledhura, 2021	Mbeturinat e mbledhura, 2022	kg/kokë banori/vit, 2022
Junik	818	920	233
Totali	**71,193**	**66,396**	436

Burimi: Raporti i Gjendjes së Mjedisit, i AMMK, 2021 dhe 2022

Në raportimin ekzistues të AMMK-së, të dhënat e gjenerimit të mbeturinave nuk janë të ndara për kategori të ndryshme të prodhuesve kryesorë të mbeturinave. Prandaj, numrat e paraqitur janë shifra të përmbledhura për mbeturinat e përziera nga secila komunë.

Tabela më poshtë paraqet mbeturinat e gjeneruara në vitin 2023 sipas kategorive të ndryshme (aty ku ka) në secilën komunë.

Tabela 18. Gjenerimi i mbeturinave në rajonin e Pejës, 2023

Burimi	Pejë	Istog	Klinë	Deçan	Junik	Totali
Amvisëritë	30,500	11,569	7,738	3,913	860	54,580
Entitetet komerciale	5,150			2,134		7,284
Institucionet	1,650			712		2,362
Industritë				356		356
Totali	**37,300**	**11,569**	**7,738**	**7,115**	**860**	**64,582**

Burimi: të dhëna nga komunat, 2024

Shënim: Sasitë e mbeturinave të raportuara nga komunat e Istogut, Klinës dhe Junikut përbëjnë totalin e mbeturinave komunale (nga familjet dhe burime të ngjashme me familjet)

Siç shihet nga Tabelat e mësipërme, vetëm në Pejë prodhimi i mbeturinave ka shënuar rritje të lehtë. Në të gjitha komunat e tjera, gjenerimi i mbeturinave ka shënuar rënie në vitet e fundit.

Tabela më poshtë tregon normat e përllogaritura të gjenerimit të mbeturinave në secilën komunë bazuar në sasitë e raportuara të mbeturinave të gjeneruara në vitin 2023.

Tabela 19Normat e gjenerimit të mbeturinave, 2023

Komuna	Popullsia, 2024	Mbeturinat e gjeneruara, 2023	kg/kokë banori/vit	kg/kokë banori/ditë
Pejë	82,745	451	374	1.24
Istog	33,008	350	278	0.96
Klinë	30,503	254	189	0.70
Deçan	27,775	256	166	0.70
Junik	3,943	218	133	0.60

Burimi: bazuar në të dhënat nga komunat dhe ASK-ja

Gjenerimi mesatar i mbeturinave për kokë banori ndryshon midis komunave nga 218 (Junik) në 451 (Pejë) kg/vit me një **mesatare të përgjithshme për rajonin prej 363 kg/kokë banori/vit ose 0.99 kg/kokë banori/ditë** .

3.1.2 Burime komerciale dhe institucionale

Të dhënat nga AMKM tregojnë numrin e bizneseve aktive në rajon dhe ato kanë marrë shërbimin komunal për grumbullimin e mbeturinave komunale në vitin 2022.

Tabela 20Numri i bizneseve që marrin shërbimin e grumbullimit të mbeturinave komunale, 2021

Komuna	Numri i bizneseve aktive në komunë	Numri i institucioneve në komunë	Numri i bizneseve që marrin shërbimin	Numri i institucioneve që marrin shërbimin
Pejë	2,737	91	2,737	91
Istog	1,484	69	742	69

Komuna	Numri i bizneseve aktive në komunë	Numri i institucioneve në komunë	Numri i bizneseve që marrin shërbimin	Numri i institucioneve që marrin shërbimin
Klinë	1.211	64	744	64
Deçan	1,3053	50	590	50
Junik	120	8	107	8

Burimi: AMMK 2022

Tabela më poshtë tregon numrin dhe llojin e bizneseve në rajon.

Tabela 21Numri dhe lloji i bizneseve në rajon, 2024

Komuna	Me shumicë	Restorante	Kasapë	Të tjera
Pejë	1942	743	n/a	n/a
Istog	2	30	5	753
Klinë	n/a	n/a	n/a	n/a
Deçan	597	19	3	-
Junik	-	7	1	112

Burimi: të dhëna komunale, 2024

Numri i institucioneve për secilën komunë është renditur në tabelën më poshtë. Institucionet kryesore në rajon janë objektet e kujdesit shëndetësor dhe shkollat/institucionet arsimore.

Institucionet kryesore në secilën komunë janë renditur në Tabelën më poshtë.

Tabela 22Numri dhe lloji i institucioneve kryesore në rajon , 2024

Komuna	Kujdes Shëndetësor	Shkolla	Institucione kulturore	Të tjera
Pejë	**24** 23 Qendra të Kujdesit Primar 1 Kujdesi Sekondar SPITAL	**54** 46 objekte shkollore 4 Kopshte fëmijësh 1 universitet publik 1 Kolegj Privat 2 Shkolla private	**11** "Jusuf Gërvalla" Kinema-Teatër Kompleksi Rinor (Zum) Qendra Rinore Shtëpia e Kulturës Istref Begolli Teatri i Qytetit Muzeu Etnografik Stadiumi Shahin Haxhi Islami	48 **Ndërmarrje publike:** Stacioni i autobusëve Ambienti Eko-Sig Hidrodrini Drini i Bardhë Infrakos Zyra Postare Institucione të tjera: Zyra për ndihmë juridike Ministria e Punëve të Brendshme - ish ndërtesa e Bankosit (pasaporta) Qendra e regjistrimit të automjeteve Gjykata Themelore në Pejë Divizioni për Kundërvajtje Prokuroria Themelore Agjencia e Ushqimit dhe Veterinarisë Stacioni veterinar Qendra Rajonale e Punësimit Administrata Tatimore e Kosovës ATK

Tabela 80 Vlerësimi i ndikimeve të mundshme tek personat e cenueshëm dhe masat specifike për integrimin gjinor dhe përfshirjen sociale

Masat e propozuara	Ndikimet e mundshme	Masat e propozuara
Parandalimi i mbeturinave • Të fillohet me grumbullimin ndaras të materialeve të ricikluesshme • Kompostimi shtëpiak	Zvogëlimi i aksesit në burime për mbledhësit informalë të mbeturinave, duke përkeqësuar jetesën e tyre. Rritja e barrës mbi gratë për shkak të aktiviteteve të kompostimit në shtëpi Rritja e kostove të familjeve për shërbimet komunale mund të çojë në një barrë më të lartë për familjet vulnerabël.	Mblidhni të dhëna për të përcaktuar nivelin bazë për: ○ aktivitete informale të kryera në shënjestër; ○ vlerësimin e përballueshmërisë së mbeturinave dhe përcaktimin e masave për të mbështetur familjet në nevojë; ○ gratë që punojnë në sektorin e menaxhimit të mbeturinave Kryeni konsultime me të gjitha palët e interesuara, përfshirë OJQ-të që përfaqësojnë gratë, para dhe gjatë zhvillimit dhe zbatimit të projekteve. Zhvilloni një program koherent ndërgjegjësimi për mbledhjen ndaras të mbeturinave dhe kompostimin në shtëpi. Fushatat duhet të jenë të ndjeshme ndaj aspekteve gjinore dhe aktivitetet specifike ndërgjegjësuese duhet të synojnë gratë dhe grupet vulnerabël, duke përfshirë mbledhësit informal të mbeturinave.
Stacionet e transferit të mbeturinave	Asnjë ndikim joproporcional mbi grupet vulnerabël	Fushatat e ndërgjegjësimit duhet të përfshijnë gjithashtu informacion në lidhje me stacionet e transferimit dhe mesazhi duhet të përshtatet në mënyrë që të jetë i arritshëm për të gjitha grupet, përfshirë ato vulnerabël. Gjithashtu, mesazhi duhet të integrohet në aspektin gjinor.
Oborret e riciklimit • 1 deponi rajonale në Pejë (përmirësimi i ekzistueses). Aktualisht nuk raportohet për prani joformale atje. • 1 ORM për materiale të pastra në Pejë • 1 TMB në Pejë • Mundësisht sistem i decentralizuar i vendeve të kompostimit – 1 në secilën nga 5 komunat • Objekt riciklimi dhe venddeponimi për mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimit	Mundësi të reja pune / mundësi biznesi	Njoftimet për punë duhet të promovohen dhe të bëhen të arritshme për të gjitha grupet, përfshirë ato vulnerabël. Gjithashtu, mundësitë e punës nuk duhet të kufizohen në një kategori të caktuar personash, por duhet të jenë neutrale ndaj gjinisë. Në rast se do të promovohen mundësitë e biznesit, atëherë përpiquni të mbështesni gratë sipërmarrëse që të angazhohen në bizneset e riciklimit.

7 ZHVILLIMI I SISTEMIT TË REKOMANDUAR

7.1 Konfigurimi i sistemit

Tabela e mëposhtme përmbledh në detaje sistemin e preferuar për sistemin e integruar të menaxhimit të mbeturinave inerte.

Tabela 81Prezantimi i sistemit të preferuar

Përbërësit e sistemit	Përshkrimi	Kapaciteti	Viti/periudha
Parandalimi i mbeturinave	Zhvillimi dhe zbatimi i programeve të kompostimit shtëpiak Miratimi i udhëzimeve për prokurimin e gjelbër publik Mbështetja e bizneseve lokale në zbatimin e masave për parandalimin e mbeturinave ushqimore Pjesëmarrja në nismat kombëtare për reduktimin e plastikës njëpërdorimshe	• n/a	Vazhdimisht
Grumbullimi i mbeturinave të përziera	Shporta individuale plastike 120/240 l për shtëpi familjare Shporta plastike individuale 120/240 l ose kontejnerë 1.1 m³ për ndërtesa shumëkatëshe në zonat urbane	• 54,234 tonë mbeturina të përziera të mbledhura në vitin 2026 • 37,644 ton të mbledhura në vitin 2035	Ndërrimi gradual i kontejnerëve dhe automjeteve grumbulluese
Mbledhja ndaras e mbeturinave	Shporta individuale plastike 120/240 l për grumbullimin e materialeve të ricikluesshme, Kontejnerë 1.1 - 1.5 m³ për grumbullimin e veçantë të qelqit	• 100% e banorëve në zonat urbane dhe 80% e banorëve në zonat rurale • 19,000 tonë mbeturina të mbledhura ndaras më 2035	2026 në zonat urbane 2030 për zonat rurale
Oborret e Riciklimit (OR)	Do të krijohen 5 OR, një në secilën komunë	Fraksionet e mbeturinave që do të grumbullohen: • Mbeturinat e vëllimshme • Mbeturinat e rrezikshme shtëpiake • Fraksionet e veçanta të mbeturinave	2025
Transporti dhe transferimi	Stacionet e transferit do të ngriten në Istog dhe Deçan	• Istog – kapacitet prej 9,700 tonë /vit • Deçan – kapacitet prej 6,700 tonë/vit	2026
Klasifikimi i mbeturinave	Një stacion klasifikimi për materialet e grumbulluara ndaras do të ngritet në deponinë rajonale në Sferkë	• Kapaciteti i objektit ORM – 21,000 tonë/vit të lëndëve të ricikluesshme të mbledhura ndaras	2026
Kompostimi	Katër objekte kompostimi për mbeturinat e gjelbra të grumbulluara veçmas do të ngriten në komunat Pejë, Istog , Klinë dhe Deçan.	• Objekti i kompostimit në Pejë – kapacitet prej 2,400 tonë/vit • Objekti i kompostimit në Istog – kapacitet 600 tonë/vit	2026

Përbërësit e sistemit	Përshkrimi	Kapaciteti	Viti/periudha
	Kompostimi në Pejë do të organizohet në lokacion të përhershëm, ndërsa në komunat tjera do të zbatohet kompostimi i decentralizuar duke përdorur pajisje mobile.	• Objekti i kompostimit në Klinë – kapacitet 600 tonë/vit • Objekti i kompostimit në Deçan – kapacitet 550 tonë/vit	
	Filiimi me kompostimin shtëpiak në zonat rurale	• n/a	I perhershem
Rikuperimi i mbeturinave	Propozohet 1 impiant TMB / për rikuperim të mbeturinave i cili do të trajtojë mbeturinat e përziera komunale nga të pesë komunat Një studim i detajuar i fizibilitetit do të përcaktojë nëse dhe çfarë teknologjie është e nevojshme për rikuperimin e mbeturinave, si dhe cilat zona të menaxhimit të mbeturinave do t'i shërbejë.	• Kapaciteti prej 40,000 tonë/ vit • Prodhimi prej 12,000 tonë/vit KDM	2031
	1 impiant kompostimi brenda kontonjerëve të specializuar do të ngritet[48]në hapësirën e impiantit TMB / për rikuperimin e mbeturinave ose në objektin e kompostimit në Pejë	• Kapaciteti prej 3,500 tonë/vit	2031
Deponimi i mbeturinave	Përmirësimi ildeponisë sanitare rajonale ekzistues për të gjithë ZMM	• Kapaciteti i deponisë prej rreth 475 mijë tonë[49]për një periudhë 20-vjeçare	2026 për qelinë e parë dhe infrastrukturën e përbashkët
MNRr	Rrjeti i pikave të hedhjes	• Pejë me kapacitet prej 5,400 m³/vit	2025-2027
		• Istog - kapaciteti 2,900 m³/vit	2025-2027
		• Klinë - kapaciteti 2,400 m³/vit	2025-2027
		• Deçan (që shërben edhe Junikun) me kapacitet 2,400 m³/vit	2025-2027
	Një objekt riciklimi me një thërmues mobil	• Kapaciteti 12,800 m³/vit	2027
	Një objekt deponimi	• Kapaciteti 19,300 m³/vit	2027

Shifrat e mëposhtme paraqesin vendndodhjen e objekteve të parashikuara për menaxhimin e mbeturinave në ZMM.

[48]Përndryshe, mund të ngritet një strukturë e tretjes anaerobe në vendin e impiantit TMB, në varësi të gjetjeve të studimit përkatës të fizibilitetit.

[49] Nuk përfshihen mbeturinat industriale jo të rrezikshme

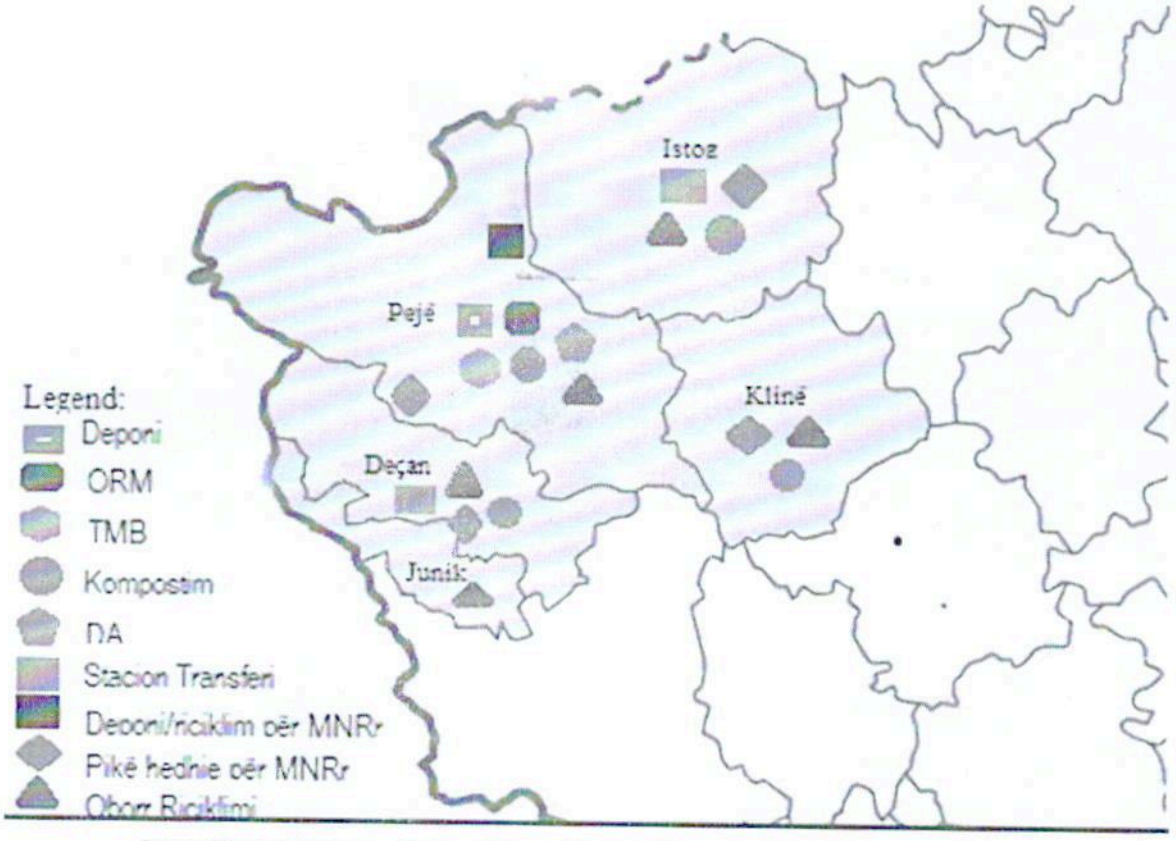

Figura 29Vendndodhja e objekteve të parashikuara për menaxhimin e mbeturinave në WMZ

7.2 Modeli operativ

Tabela më poshtë paraqet përmbledhjen e modeleve operative për aktivitetet e ndryshme të menaxhimit të mbeturinave.

Tabela 82Arranzhimet e rekomanduara operative

Komponenti i menaxhimit të mbeturinave	Arranzhimet operative
Grumbullimi i mbeturinave	Komunat do të jenë përgjegjëse për organizimin e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave në territoret e tyre, i cili mund të ofrohet nëpërmjet KRM-së, operatorëve privatë ose ndërmarrjeve komunale.
Transferi i mbeturinave	Komunat do të jenë përgjegjëse për menaxhimin e stacioneve të transferit dhe do të vendosin nëse do ta transferojnë menaxhimin e përditshëm te operatorë të tjerë.
Oborret e riciklimit	Komunat do t'i menaxhojnë OR-të dhe do të vendosin për modelin e operatorit brenda periudhës së planifikimit dhe ndërtimit, në mënyrë që operatori të përcaktohet në kohë për fillimin e funksionimit të përditshëm të OR-së.
Operacionet e klasifikimit dhe rikuperimit të mbeturinave	KMDK ose një ndërmarrje tjetër shtetërore do të jetë përgjegjëse për funksionimin e këtyre objekteve/impianteve.
Kompostimi i mbeturinave të gjelbra	Komunat do të jenë përgjegjëse për organizimin e grumbullimit dhe kompostimit të mbeturinave të gjelbra në territoret e tyre, i cili mund të ofrohet nëpërmjet KRM-së, operatorëve privatë ose ndërmarrjeve komunale.

Riciklimi i MNRr	Në afat të shkurtër dhe të mesëm, funksionimi i objekteve të riciklimit të mbeturinave nga ndërtimi dhe rrënimi duhet të bëhet përgjegjësi e sektorit privat si gjeneruesi kryesor i mbeturinave.
Deponimi i mbeturinave	KMDK do të vazhdojë të operojë deponitë rajonale.

7.3 Kostot e investive dhe operacionale

Një përmbledhje e kostove të zbatimit për sistemin e ardhshëm të menaxhimit të mbeturinave është paraqitur në figurat e mëposhtme.

Kostot e investimit gjatë periudhës së planifikimit vlerësohen në 54.6 milionë €, duke përfshirë kostot për zëvendësimin e aseteve.

Figura 30Kostot e investimit për operacionalizimin e menaxhimit të mbeturinave

Kostot vjetore të operacionale pritet të rriten me ndërtimin e deponisë së re dhe me filimin e grumbullimit ndaras të mbeturinave të riciklueshme dhe kompostimit të mbeturinave të gjelbra, nga 5.3 milionë € në 2026 në 7.8 milionë € në 2031 kur priten të funksionalizohen impianti TMB si dhe grumbullimi ndaras i mbeturinave ushqimore.

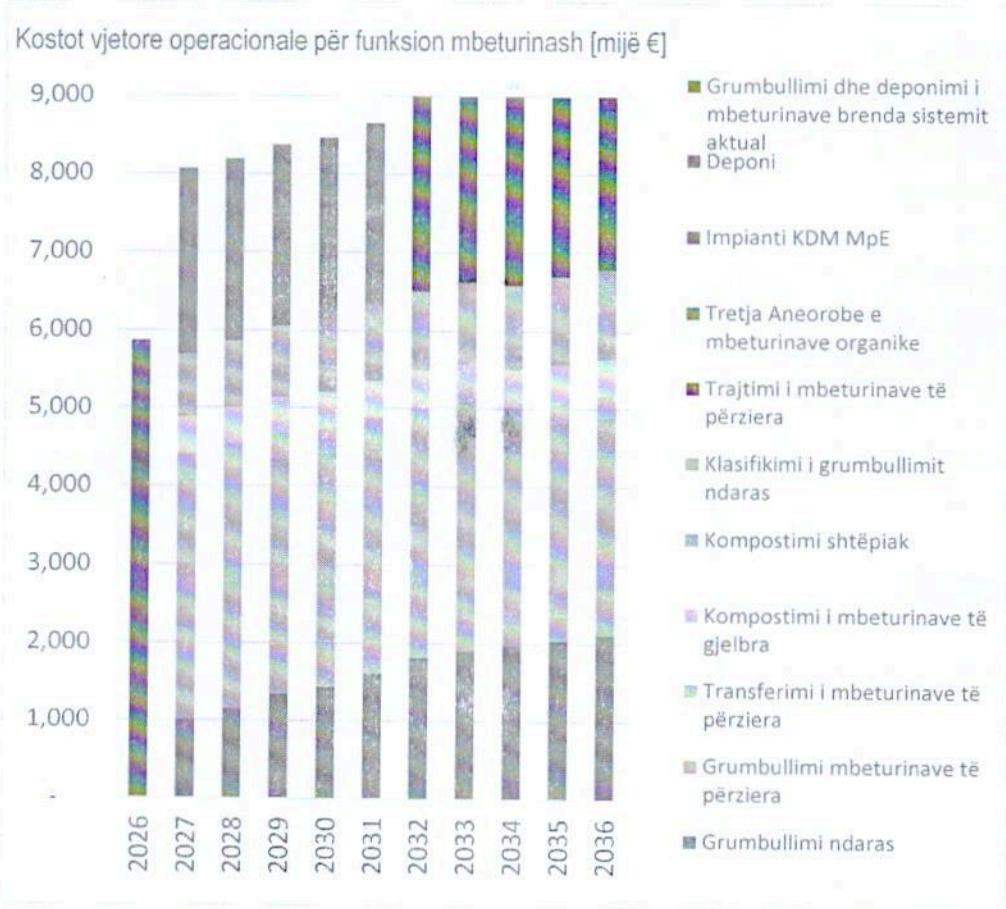

Figura 31Kostot vjetore operacionale për operacionet të menaxhimit të mbeturinave

Kostot totale vjetore që përbëhen nga kostot operacionale dhe atë të amortizimi janë paraqitur në dy figurat e mëposhtme.

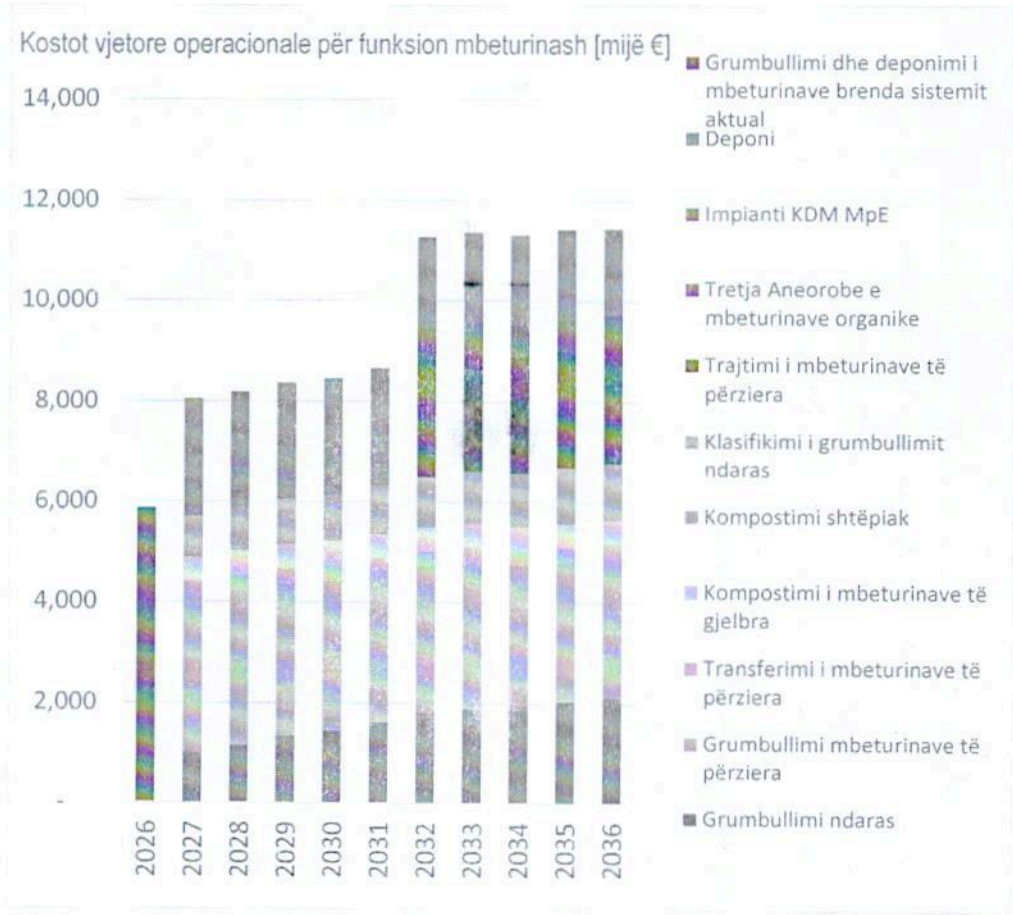

Figura 32Kostot vjetore për operacione të menaxhimit të mbeturinave

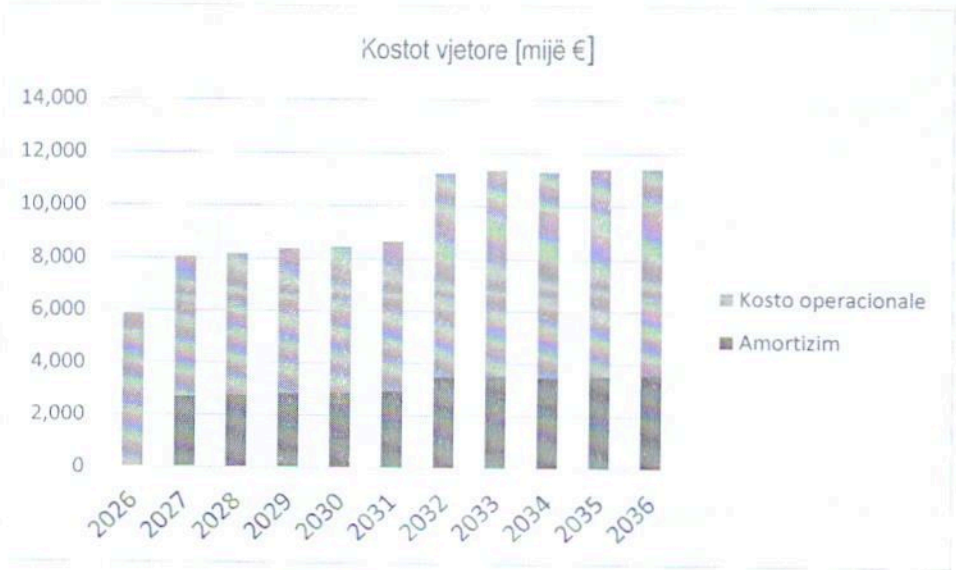

Figura 33Kostot vjetore për llojin e kostos

Kostot vjetore për njësi për ton mbeturina të gjeneruara pritet të rriten nga 116,4 €/ton në vitin 2027 në 157,5 €/ton në vitin 2035.

Figura 34Kostot vjetore për njësi për ton mbeturina të gjeneruara

Kostot mesatare me ulje për njësi gjatë periudhës së planifikimit për ton mbeturina të gjeneruara janë paraqitur në tabelën e mëposhtme.

Tabela 83Kostot e zbritura për njësi për sistemin e integruar të menaxhimit të mbeturinave për ton mbeturina të gjeneruara, € /ton

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan	Junik	Mesatarja
Klasifikimi ndaras						
Kostot investive	6.89	7.51	11.18	11.05	12.85	8.06
Kostot operacionale	10.00	14.89	12.57	13.46	19.94	11.70
Kostot totale të mbledhjes ndaras	16.88	22.40	23.75	24.50	32.80	19.76
Grumbullimi i përzier						
Kostot investive	8.96	10.33	14.49	11.66	11.13	10.21
Kostot operacionale	22.06	25.05	37.64	23.00	21.44	24.57
Kostot totale të grumbullimit të përzier	31.02	35.38	52.13	34.66	32.57	34.78
Transferimi i mbeturinave të përziera						
Kostot investive	-	2.72	-	4.23	3.97	1.01
Kostot operacionale	-	8.57	-	9.85	9.24	2.75
Kostot totale të transferimit të mbeturinave	-	11.29	-	14.08	13.21	3.75
Kompostimi i mbeturinave të gjelbra						
Kostot investive	1.17	0.94	1.38	1.50	-	1.18
Kostot operacionale	4.08	4.00	5.86	6.22	-	4.46
Kostot totale të kompostimit të mbeturinave të gjelbra	5.25	4.94	7.24	7.71	-	5.64
Programi i kompostimit shtëpiak OPEX	1.80	4.13	5.49	5.72	7.42	3.17
Impianti klasifikues për grumbullimin ndaras						

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan	Junik	Mesatarja
Kostot investive	1.76	1.56	1.53	1.48	1.43	1.66
Kostot operacionale	6.96	6.15	6.05	5.83	5.65	6.56
Kostot totale të impianteve të klasifikimit	8.72	7.71	7.59	7.30	7.08	8.22
Trajtimi i mbeturinave të përziera (TMB)						
Kostot investive	8.09	8.54	8.34	8.41	8.17	8.24
Kostot operacionale	7.80	8.23	8.04	8.11	7.88	7.94
Kostot totale tëT MB	15.89	16.77	16.38	16.52	16.05	16.18
Kompostimi i mbeturinave ushqimore në kontejnerë të specializuar						
Kostot investive	2.29	0.59	0.64	0.42	-	1.55
Kostot operacionale	2.63	0.68	0.74	0.48	-	1.78
Kostot totale të DA	4.92	1.27	1.38	0.91	-	3.33
Impianti RDF/KDM WtE/MpE	1.60	1.69	1.65	1.67	1.62	1.63
Deponia						
Kostot investive	15.83	16.70	16.31	16.46	15.98	16.11
Kostot operacionale	10.54	11.12	10.86	10.95	10.64	10.73
Kostot totale të deponisë	26.36	27.82	27.17	27.41	26.62	26.84
Totalet						
Kostot totale të investimit	44.99	48.89	53.88	55.20	53.54	48.02
Kostot totale operacionale	83.97	101.14	105.18	101.53	100.02	91.76
Kostot totale	128.96	150.03	159.05	156.73	153.55	139.78
Të hyrat totale	13.14	11.85	11.66	11.29	10.94	12.49
Kostot neto	115.82	138.18	147.40	145.44	142.61	127.29

Kostot me ulje për njësi për ton mbeturina të gjeneruara janë më të ulëtat në komunën e Pejës dhe vlerësohen në 115,82 €/ton dhe më e lartat në komunën e Klinës 147,40 €/ton, ndërsa vlera mesatare për rajonin është 127,29 €/ton.

7.4 Rrjedhat e mbeturinave dhe balanca e përgjithshme/masës i sistemit të rekomanduar

Shifrat e mëposhtme tregojnë balancën e përgjithshme/masës së sasive të mbeturinave për periudhën e planifikimit dhe për referencën e vitit të kaluar (2035).

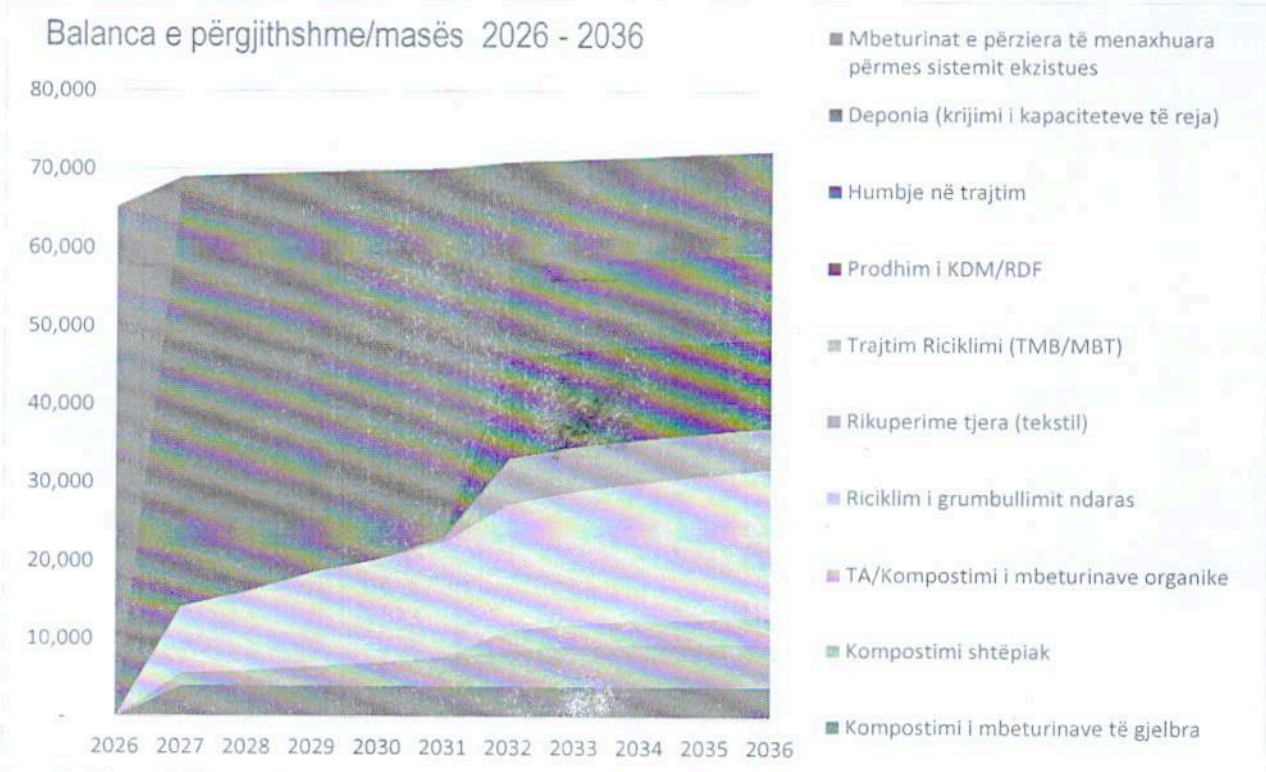

Figura 35Bilanca e përgjithshme/masës e sistemit të propozuar të menaxhimit të mbeturinave gjatë periudhës së planifikimit.

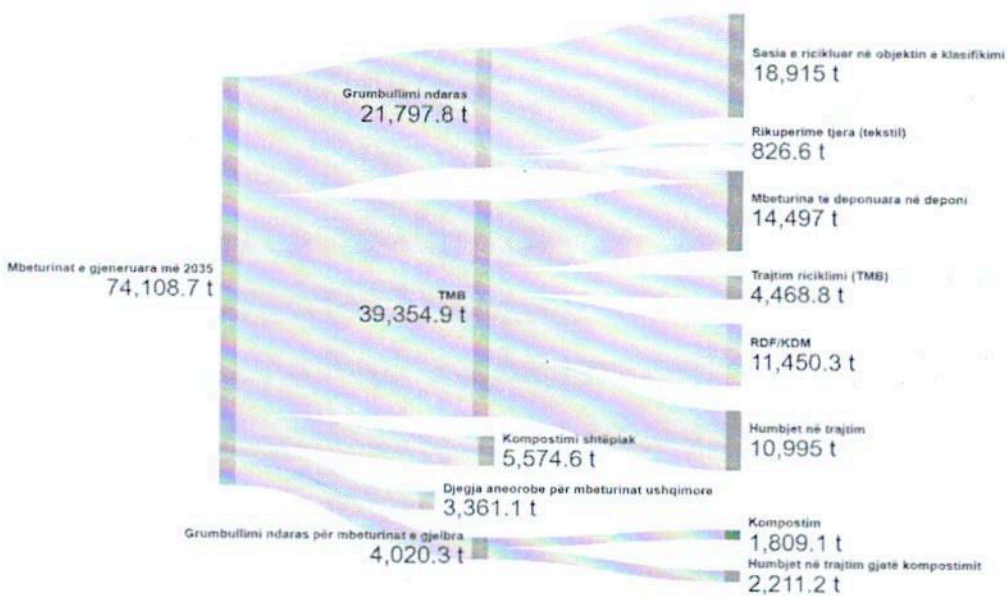

Figura 36Balanca e përgjithshme/masës e sistemit në vitin 2035

Balanca e përgjithshme/masës tregon se në vitin 2035 do të arrihet një shkallë riciklimi 50.1% për peshën e mbeturinave të gjeneruara komunale ndërsa sasia e mbeturinave komunale të deponuara do të reduktohet në 17.8%.

8 PLANI I VEPRIMIT

8.1 Aktivitetet kryesore

8.1.1 Aktivitetet dhe përgjegjësitë kryesore

Plani i Veprimit përmban aktivitete të cilat do të jenë përgjegjësi individuale e komunave dhe si të tilla të ndërlidhen me ngritjen e objekteve rajonale për menaxhimin e mbeturinave dhe rrjedhimisht do të jenë përgjegjësi e të gjitha komunave.

Më poshtë janë renditur aktivitetet kryesore të cilat do të jenë përgjegjësi e komunave individuale :

- Masat për parandalimin e mbeturinave (të 5 komunat)
- Të fillohet me grumbullimin ndaras të mbeturinave të riciklueshme të thata (të 5 komunat)
- Ngritja e oborreve të riciklimit (të 5 komunat)
- Krijimi i dy stacioneve të transferit (për komunën e Istogut dhe Deçanit)
- Krijimi i një objekti kompostimi për mbeturinat e gjelbra të grumbulluara ndaras (në komunën e Pejës) dhe zbatimi i kompostimit të decentralizuar të mbeturinave të gjelbra duke përdorur pajisje mobile në komunat Istog, Klinë, Deçan dhe Junik.
- Të fillohet me kompostimin shtëpiak në zonat rurale (të 5 komunat)
- Krijimi i katër pikave të hedhjes së mbeturinave nga ndërtimi dhe rrënimi (në komunat Pejë, Istog, Klinë dhe Deçan)

Lista e mëposhtme tregon aktivitetet kryesore që do të zbatohen në nivel rajonal :

- Përmirësimi i deponisë sanitare rajonale ekzistuese
- Krijimi i një objekti klasifikimi për mbeturinave të riciklueshme të grumbulluara ndaras
- Ngritja e një impianti TMB për trajtimin e mbeturinave të përziera komunale
- Ngritja e një impianti për trajtimin e mbeturinave organike (kompostimi në kontenjerë të specializuar ose impiant të tretjes anaerobe)
- Ngritja e një objekti riciklimi për mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimit
- Ngritja e një venddeponimi për mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimit

8.1.2 Ndërlidhjet ndërmjet detyrave

Transporti dhe transferimi i mbeturinave

Që nga viti 2025 është duke u bërë një studim i financuar nga KfW për ngritjen e stacionit të transferit për komunën e Istogut. Pas identifikimit të vendit të përshtatshëm dhe teknologjisë së transferit, duhej përgatitej një projekt i detajuar i ndjekur nga punimet e ndërtimit. Afati kohor për ngritjen e stacionit të transferit për komunën e Istogut është viti 2026.

Gjithashtu, duhet të krijohet një stacion transferi në komunën e Deçanit. Duhet të parashikohet që kapaciteti i stacionit të transferit të mund të akomodojë sasitë e mbeturinave të përziera nga komuna e Junikut. Aktualisht, ngritjes së stacionit të transferit duhet t'i paraprijë një studim fizibiliteti[50] i cili do të identifikojë vendin e ndërtimit të tij si dhe teknologjinë optimale të transferit si dhe projektimi i detajuar për ndërtimin e tij. Afati kohor për ngritjen e stacionit të transferit në Komunën e Deçanit është 2026-2027.

[50] "Fusha e studimit të fizibilitetit përcakton kufijtë e projektit, objektivat dhe shkallën e analizës për të vlerësuar nëse një projekt i propozuar është ekonomikisht i qëndrueshëm dhe i vlefshëm për t'u realizuar. Zakonisht, ai përfshin analizën e opsioneve për fizibilitetin teknik, vlerësimin e kostove dhe përfitimeve, kërkesat operacionale, përputhshmërinë ligjore, ndikimin mjedisor dhe shoqëror, etj."

Grumbullimi ndaras i mbeturinave dhe riciklimi i materialeve të ndara në burimi

Krijimi i një objekti të klasifikimit për materialet e ndara në burimi duhet t'i paraprijë vendosjes së sistemeve të grumbullimit ndaras të mbeturinave në komuna. Rekomandohet që grumbullimi ndaras dhe klasifikimi i mëpasshëm i mbeturinave të ambalazhit të menaxhohet përmes skemave të ardhshme PZP. Arsyeja për këtë është se grumbullimi ndaras dhe klasifikimi i i mbeturinave të ambalazhit do të rezultojë me një kosto shtesë, e cila do të çojë në rritjen e tarifave të menaxhimit të mbeturinave për familjet.

Pasi të krijohen skemat PZP, gjë e cila pritet të ndodhë në vitin 2026, komunat do të duhet të bashkëpunojnë me Organizatat e Përgjegjësisë së Prodhuesit (OPP) në ngritjen e sistemeve të grumbullimit ndaras të mbeturinave në territoret e tyre. Sistemi i ndarjes në burimi do të bazohet në sistemin ekzistues të grumbullimit të mbeturinave – sistemin e sjelljes së mbeturinave te vendi i caktuar për blloqe banesash dhe shporta individuale për familjet që jetojnë në shtëpi individuale. Sistemi i ndarjes në burimi do të nisë fillimisht në zonat urbane, duke arritur mbulimin 100% në vitin 2030. Kjo do të zgjerohet gradualisht drejt zonave rurale, duke arritur mbulimin 80% në 2033.

Oborret e Riciklimit

Do të krijohen 5 OR, një në secilën komunë. Fraksionet e mbeturinave që do të grumbullohen kryesisht përfshijnë mbeturina të vëllimshme, mbeturinat e rrezikshme shtëpiake, fraksione të veçanta mbeturinash (pajisje elektrike dhe elektronike të përdorura, bateri etj.). Që nga viti 2025, po përgatitet një studim i cili do të identifikojë vendet për oborret e riciklimit dhe do të përgatiten konceptet e planit dhe pajisjeve të nevojshme. Kjo do të pasohet nga projektimi i detajuar i ndërtimit aktual të OR-ve. Parashikohet që OR-të të ndërtohen deri në fund të vitit 2026. Njëkohësisht do të prokurohen punimet e ndërtimit dhe pajisje (kryesisht kontejnerë të mëdhenj dhe të mesëm).

Kompostimi i mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras në hapësirat publike

Kompostimi i mbeturinave të gjelbra të grumbulluara veç ne veç nga mirëmbajtja e sipërfaqeve të gjelbra do të organizohet në të gjitha komunatë. Kompostimi në Pejë do të organizohet në një vend të përhershëm, ndërsa në komunat tjera do të zbatohet kompostimi i decentralizuar duke përdorur pajisje mobile. Ngritja e impiantit të kompostimit duhet të paraprihet nga një studim fizibiliteti i cili do të identifikojë vendndodhjen e punishtes, teknologjinë që do të përdoret dhe pajisjet e nevojshme për të gjitha komunat. Vendi i kompostimit është planifikuar të jetë i disponueshëm dhe aktivitetet të fillojnë në të gjitha komunat në vitin 2027.

Objektet e rikuperimit të mbeturinave

Për të reduktuar sasinë e mbeturinave komunale që shkojnë në deponi, do të ngrihet një impiant TMB i cili do të trajtojë mbeturinat e përziera komunale nga të pesë komunat. Objekti TMB duhet të ngrihet në vitin 2031, si një fazë e dytë e zhvillimit të infrastrukturës së mbeturinave në rajon. Idealisht, objekti TMB duhet të ndërtohet në vendin e deponisë aktuale. Megjithatë, si detyrë e parë, një studim fizibiliteti do të përcaktojë vendndodhjen e saktë të objektit dhe të gjitha aspektet operacionale bazuar në sasitë e vlerësuara të mbeturinave të përziera nga të 5 komunat.

Për të arritur objektivin për mbeturinat komunale të përgatitura për ripërdorim dhe riciklim (50% deri në vitin 2035), do të duhet të krijohet një objekt shtesë për rikuperimin e mbeturinave organike, si pjesë e fazës së dytë të zhvillimit të infrastrukturës së mbeturinave në rajon. Si hap i parë, një studim fizibiliteti do të përcaktojë se çfarë lloj objekti trajtimi do të jetë më i përshtatshëm. Duhet të analizohen dhe krahasohen disa opsione: (i) një objekt për tretje anaerobe; (ii) impiant kompostimi brenda kontejnerëve të specializuar në vendin e impiantit TMB; ose (iii) impianti i kompostimit brenda kontejnerëve të specializuar në vendin e objektit të kompostimit në Pejë. Me të gjitha mundlësitë, objekti do të projektohet për të trajtuar mbeturinat ushqimore të grumbulluara ndaras si nga bizneset ashtu edhe nga familjet. Në mënyrë që objekti i trajtimit organik të ndërtohet në vitin 2031, studimi i fizibilitetit duhet të fillojë në vitin 2028.

Menaxhimi i mbeturinave të ndërtimit dhe rrënimit

Sistemi për menaxhimin e mbeturinave të ndërtimit dhe rrënimit do të përbëhet nga: (i) 4 pika të hedhjes në komunat Pejë, Istog , Klinë dhe Deçan; (ii) një objekt riciklimi me një thërmues mobil; dhe (iii) një objekt deponimi.

Krijimi i sistemit do të paraprihet nga përzgjedhja e vendeve për të gjithë elementët. Pasi të krijohen lokacionet dhe të përcaktohen për menaxhimin e MNRr, mund të prokurohen punimet e ndërtimit. Punimet e ndërtimit do të prokurohen për objektin e riciklimit dhe atë të deponimit. Komunat e veçanta do të jenë përgjegjëse për përcaktimin dhe profilizimin e pikave individuale të hedhjes. Përzgjedhja e lokacionit në të gjitha lokalitetet duhet të fillojë në vitin 2026, ndërsa punimet e ndërtimit për objektin e riciklimit dhe atë të deponimit mund të prokurohen dhe të finalizohen në vitin 2027.

Menaxhimi i mbeturinave bujqësore

Menaxhimi i mbeturinave bujqësore do të jetë përgjegjësi kryesore e fermerëve lokal dhe gjeneruesve të tjerë të mbeturinave.

Menaxhimi i fraksioneve të veçanta të mbeturinave

Fraksionet e veçanta të mbeturinave përfshijnë:

- Mbeturinat nga pajisjet elektrike dhe elektronike (MPEE)
- Bateritë dhe akumulatorët
- Automjetet e hedhura dhe mbeturinat e tyre (AM)
- Gomat e harxhuara
- Vajrat e përdorura

Ngjashëm me mbeturinat e ambalazhit, këto fraksione të veçanta mbeturinash do të duhet të menaxhohen përmes mekanizmit PZP. Skema të ndryshme PZP do të ngriten për çdo fraksion të veçantë mbeturinash. Prodhuesit dhe importuesit e këtyre produkteve specifike do të duhet të krijojnë Organizata të Përgjegjësisë së Prodhuesit (OPP). Pas miratimit të kërkesave ligjore për zgjerimin e përgjegjësive të prodhuesve dhe themelimin e OPP-ve, komunat do të nënshkruajnë marrëveshje me OPP-të për vendosjen e sistemeve të grumbullimit në vendet e caktuara. Kostot për menaxhimin e këtyre fraksioneve të veçanta të mbeturinave do të mbulohen nga OPP-të. Pritet që legjislacioni për PZP të jetë në i gatshshëm dhe në fuqi në vitin 2026 dhe se skemat e PZP do të ngriten deri në vitin 2027.

8.2 Orari për zbatim

Plani i Veprimit mbulon të gjitha fraksionet prioritare të mbeturinave dhe përfshin të gjitha veprimet e nevojshme për zbatimin e masave të parashikuara në PNMIM për periudhën 2025-2035. Plani i Veprimit përfshin gjithashtu buxhetin për secilin aktivitet, burimin e financimit, përgjegjësitë për zbatim, shtyllat kryesore dhe treguesin e performancës për secilin aktivitet. Treguesit e performancës, të përfshirë në Planin e Veprimit, synojnë të sigurojnë bazën për monitorimin e zbatimit të PNMIM duke përfshirë treguesit specifik dhe të matshëm.

8.2.1 Aktivitete afatshkurtra për zbatim

Aktivitetet e parashikuara për zbatim deri në vitin 2027 synojnë adresimin e problemeve më urgjente dhe prioriteteve kryesore për sistemin ekzistues të menaxhimit të mbeturinave.

Tabela e mëposhtme paraqet aktivitetet të cilat duhet të jenë me prioritet në **periudhën 2025-2027**.

Tabela 84Transporti dhe transferimi i mbeturinave

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
1.	**Prioritet - Parandalimi i Mbeturinave**					
1.1	Zhvillimi dhe zbatimi i programeve të kompostimit shtëpiak /shpërndarja e kompostuesve shtëpiak tek amvisëritëe	Çdo vit	Në kuadër të buxheteve të alokuara në planet komunale për menaxhimin e mbeturinave	Buxhetet e komunave	Të gjitha komunat	Numri i familjeve që zbatojnë kompostimin shtëpiak

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
1.2	Aktivitete ndërgjegjësuese lidhur me zhvillimin dhe zbatimin e programeve të kompostimit shtëpiak	Çdo vit	Në kuadër të buxheteve të alokuara në planet komunale për menaxhimin e mbeturinave	Buxhetet e komunave	Të gjitha komunat	Numri i familjeve që zbatojnë kompostimin shtëpiak
1.3	Miratimi i udhëzuesve për prokurimin publik të gjelbër	2026	-	-	Koordinator i MNK-së	Udhëzuesit e përgatitur dhe miratuar nga secila komunë
1.4	Mbështetja e bizneseve lokale në zbatimin e masave për parandalimin e mbeturinave ushqimore	Çdo vit	Çmime për ata që zbatojnë masat sukses	Buxhetet e komunave	Komunat, OJQ-të	Numri i bizneseve që zbatojnë nisma për reduktimin e mbeturinave ushqimore
1.5	Pjesëmarrja në nismat kombëtare për reduktimin e plastikës njëpërdorimshe	Çdo vit	5,000 (në çmime për masat e zbatuara me sukses)	Buxhetet e komunave	Komunat, OJQ-të	Numri i iniciativave që zbatojnë reduktimin e plastikës njëpërdorimshe
2.	**Prioritet - Deponimi i mbeturinave**					
2.1	Përfundimi i projektit të detajuar për përmirësimin e deponisë së Sferkës	2025	-	Granti i asistencës teknike	Komuna e Pejës, (përkrahja e institucionit financiar ndërkombëtar)	Dizajni i detajuar i përfunduar
2.2	Punimet e ndërtimit për përmirësimin e deponisë së Sverkës	2026-2027	10,248,000	Granti kapital	Komuna e Pejës, (përkrahja e institucionit financiar ndërkombëtar)	Qeliat e reja janë autorizuar
3.	**Prioriteti - Transporti dhe transferimi i mbeturinave**					
3.1	Identifikimi i lokacionit dhe dizajni i detajuar për stacionin e transferit për Komunën e Istogut	2025	-	Granti i asistencës teknike	Komuna e Istogut , (përkrahja e institucionit financiar ndërkombëtar)	Dizajni i detajuar i përfunduar

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
3.2	Punimet e ndërtimit të stacionit të transferit për Komunën e Istogut	2026-2027	694,000	Granti kapital	Komuna e Istogut , (përkrahja e institucionit financiar ndërkombëtar)	Stacioni i transferit i ngritur
3.3	Hartimi i studimit të fizibilitetit dhe dokumentacionit të projektimit për ngritjen e stacionit të transferit për Komunën e Deçanit (që shërben edhe për komunën e Junikut)	2025-2026	35,000	Granti i asistencës teknike	Komuna e Deçanit	Studimi i fizibilitetit dhe dizajni i detajuar i përfunduar
3.4	Punimet për ndërtimin e stacionit të transferit për Komunën e Deçanit	2027	726,000	Granti kapital	Komuna e Deçanit	Stacioni i transferit i ngritur
4.	**Prioriteti – Ngritja e sistemeve të riciklimit dhe rikuperimit të mbeturinave**					
4.1	***Detyrë – Krijimi i Oborreve të Riciklimit***					
4.1.1	Zhvillimi dhe dizajnimi i dokumentacionit për ngritjen e Oborreve të Riciklimit	2025		Granti i Asistencës Teknike	Të gjitha komunat	Dizajnet e përgatitura dhe të aprovuara
4.1.2	Punimet e ndërtimit dhe furnizimi me pajisje për OR në Komunën e Pejës	2025-2026	400,000	Buxheti komunal/Granti kapital	Komuna e Pejës	OR i gatshëm për punë
4.1.3	Punimet e ndërtimit dhe furnizimi me pajisje për OR në Komunën e Istogut	2025-2026	344,000	Buxheti komunal/Granti kapital	Komuna e Istogut	OR i gatshëm për punë
4.1.4	Punimet e ndërtimit dhe furnizimi me pajisje për OR në Komunën e Klinës	2026	344,000	Buxheti komunal/Granti kapital	Komuna e Klinës	OR i gatshëm për punë
4.1.5	Punimet e ndërtimit dhe furnizimi me pajisje për OR në Komunën e Deçanit	2026	382,000	Buxheti komunal/Granti kapital	Komuna e Deçanit	OR i gatshëm për punë

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
4.1.6	Punimet e ndërtimit dhe furnizimi me pajisje për OR në Komunën e Junikut	2026	181,000	Buxheti komunal/Granti kapital	Komuna e Deçanit	OR i gatshëm për punë
4.1.7	Aktivitete ndërgjegjësuese lidhur me përdorimin e OR në komuna	Çdo vit nga viti 2026 e në vazhdim	2000 (çdo komunë)	Buxhetet e komunave	Të gjitha komunat	Sasitë e materialeve të mbledhura
4.2	***Detyrë – Menaxhimi i mbeturinave të ambalazhit***					
4.2.1	Nënshkrimi i marrëveshjes ndërmjet komunave dhe OPP-ve për mbeturinat e ambalazhit (pas miratimit të kërkesave ligjore për përgjegjësinë e zgjeruar të prodhuesit dhe themelimin e OPP-ve)	2026 - 2027 (në varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	Nuk kërkon financim shtesë	-	OPP, komuna	Marrëveshjet e nënshkruara
4.2.2	Zhvillimi i sistemeve për grumbullimin ndaras të mbeturinave komunale të ricikluesshme, duke përfshirë mbeturinat e ambalazhit	2027 – e në vazhdim	Në kuadër të buxhetit të OPP-ve	OPP, ofruesit e shërbimeve	OPP, administratat lokale	Popullata që i ofrohen shërbime të grumbullimit ndaras të mbeturinave (100% e popullsisë urbane në 2030; 80% e zonave rurale në 2033)
4.2.3	Ngritja e objektit të klasifikimit	2027	1,575,000	Niveli qendror, OPP,	KMDK apo një ndërmarrje e re shtetërore (në bashkëpunim me OPP e ardhshme)	Objekti funksional i klasifikimit për fraksionet e ricikluesshme të mbledhura ndaras

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
4.2.4	Zbatimi i fushatave ndërgjegjësuese të dizajnuara për të rritur pjesëmarrjen e publikut në skemat e grumbullimit ndarasë	2027 – e në vazhdim	1 euro për banor të shërbyer në vit	OPP, ofruesit e shërbimeve	Administratat lokale (koordinim)	Numri i fushatave ndërgjegjësuese të realizuara; numri i banorëve që ju ofrohet informacion
4.3	***Detyrë – Menaxhimi i mbeturinave të gjelbra***					
4.3.1	Zhvillimi i studimit të fizibilitetit dhe dokumentacionit të projektimit për ngritjen e objektit të kompostimit në komunën e Pejës dhe për furnizimin me pajisje për komunën e Istogut , Klinës dhe Deçanit.	2026	60,000	Granti i asistencës teknike	Komunat e Pejës, Istogut , Klinës dhe Deçanit (përkrahja e institucionit financiar ndërkombëtar)	Studimi i Fizibilitetit i përgatitur dhe i miratuar
4.3.2	Ndërtimi i objektit për kompostim në komunën e Pejës	2027	912,000	Granti kapital	Komuna e Pejës, (përkrahja e institucionit financiar ndërkombëtar)	1 impiant kompostimi i vënë në punë
4.3.3	Furnizimi me pajisje mobile për kompostim për komunat Istog, Klinë dhe Deçan	2027	701.505	Granti kapital	Komunat e Istogut , Klinës dhe Deçanit (përkrahja e institucionit financiar ndërkombëtar)	3 komuna pajisen me pajisje për kompostim të decentralizuar
4.4	***Detyrë – Menaxhimi i MNRr-ve***					
4.4.1	Zgjedhja e lokacionit për pikën e hedhjes në Komunën e Pejës	2026	-	-	Komuna e Pejës	Vendi i zgjedhur dhe i përcaktuar
4.4.2	Zgjedhja e lokacionit për pikën e hedhjes në Komunën e Istogut	2026	-	-	Komuna e Istogut	Vendi i zgjedhur dhe i pëcaktuar

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
4.4.3	Zgjedhja e lokacionit për pikën e zbritjes në Komunën e Klinës	2026	-	-	Komuna e Klinës	Vendi i zgjedhur dhe i caktuar
4.4.4	Zgjedhja e lokacionit për pikën e hedhjes në Komunën e Deçanit	2026	-	-	Komuna e Deçanit	Vendi i zgjedhur dhe i përcaktuar
4.4.5	Ndërtimi i pikave të hedhjes	2027	600,000 (150,000 euro secila)	Granti kapital	Të gjitha komunat	Ngritja e pikave të hedhjes
4.4.6	Furnizimi me pajisje të grumbullimit dhe transportit	2027	439,000	Granti kapital	Të gjitha komunat	Pajisjet e furnizuara
4.4.7	Furnizimi me pajisje për pikat e hedhjes	2027	252,000	Granti kapital	Të gjitha komunat	Pajisjet e furnizuara
4.4.8	Punimet e ndërtimit për objektin e riciklimit (me vendndodhje në Komunën e Pejës)	2027	1,010,000	Granti kapital	Komuna e Pejës	Impianti i riciklimit është vënë në punë
4.4.9	Furnizimi me pajisje për objektin e riciklimit	2027	500,000	Granti kapital	Komuna e Pejës	Pajisjet e furnizuara
4.4.10	Punimet ndërtimore për deponimin (me vendndodhje në Komunën e Pejës)	2027	1 000 000	Granti kapital	Komuna e Pejës	Objekti i deponimit është vënë në punë
5	**Prioriteti – Menaxhimi i mbeturinave bujqësore**					
5.1	Zhvillimi dhe shpërndarja e materialeve informative mbi menaxhimin e mbeurinave bujqësore (p.sh. udhëzime për ruajtjen e plehut organik në fermë, kompostimin e mbeturinave bujqësore, rikuperimin e energjisë nga biomasa, etj.)	202 5 – për çdo vit në vazhdim	-	Buxhetet komunale, financimi kombëtar, financimi i donatorëve	Të gjitha komunat	Fushatat informative të zbatuara
5.2	Përmirësimi i kushteve për ruajtjen dhe trajtimin e plehut organik të kafshëve	2025 – për çdo vit në vazhdim	-	Fermerët	Komunat	Numri i fermave që zbatojnë planet e menaxhimit të plehut organik

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
5.3	Masat për parandalimin e djegies së mbeturinave bujqësore në mjedise të hapura, duke përfshirë djegien e fushave, në instalime që nuk janë të pajisura me sisteme të trajtimit të gazrave të rrjedhshme dhe në instalime pa rikuperim të energjisë;	2025 – e çdo vit në vazhdim	-	Brenda buxhetit të autoriteteve të kontrollit	Komunat	Numri i inspektimeve
5.4	Mirëmbajtja dhe përditësimi i rregullt i inventarit të magazinave të agrokimikateve të vjetruara	2025 – e çdo vit në vazhdim	-	Brenda buxhetit të autoriteteve të kontrollit	Komunat	Inventarët e kompletuar
6.	**Prioriteti – Menaxhimi i fraksioeve tjera të mbeturinave**					
6.1	***Detyrë - Menaxhimi i MPEE-ve***					
6.1.1	Nënshkrimi i marrëveshjes me OPP-të për MPEE (pas miratimit të kërkesave ligjore për përgjegjësitë e zgjeruara të prodhuesit dhe themelimin e OPP-ve)	2026 - 2027 (në varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	-	-	OPP-të, komuna	Marrëveshjet e nënshkruara midis 5 komunave dhe PRO-ve
6.1.2	Zhvillimi dhe zbatimi i sistemit të grumbullimit ndaras të MPEEnë përputhje me marrëveshjet me OPP-të	2027 e në vazhdim	Në kuadër të buxhetit të OPP-ve	OPP, ofruesit e shërbimeve	OPP-të, komunat (për koordinim)	Funksionimi i sistemit të grumbullimit ndaras për MPEE
6.1.3	Zbatimi i fushatave të ndërgjegjësimit të publikut të përcaktuara për modelet e reja të konsumit të qëndrueshëm dhe pjesëmarrja në skemat e grumbullimit ndaras	2027 dhe për çdo vit në vazhdim	-	OPP, ofruesit e shërbimeve	Komunat (për koordinim)	Numri i fushatave ndërgjegjësuese të realizuara; numri i banorëve që marrin informacion

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
6.2	***Detyrë - Menaxhimi i baterive dhe akumulatorëve***					
6.2.1	Nënshkrimi i marrëveshjes me OPP-të për baterinë dhe akumulatorët e përdorur (pas miratimit të kërkesave ligjore për përgjegjësitë e zgjeruara të prodhuesit dhe ngritjen e OPP-ve)	2026 - 2027 (në varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	-	-	PRO-të, komunat	Marrëveshjet e nënshkruara midis 5 komunave dhe PRO-ve
6.2.2	Inventarizimi i dyqaneve për shitjen e baterive të automjeteve dhe baterive portative	2026	-	-	Komunat	Inventarizimi i komunës i kompletuar
6.2.3	Zhvillimi dhe zbatimi i sistemit të grumbullimit ndaras i baterive dhe akumulatorëve të përdorur në përputhje me marrëveshjet me OPP-të	2027 e në vazhdim	Në kuadër të buxhetit të OPP-ve	OPP-të, ofruesit e shërbimeve	OPPtë, komunat (për koordinim)	Funksionimi i një sistemi të grumbullimit ndaras për baterinë
6.3	***Detyrë - Menaxhimi i automjeteve mbeturinë (AM)***					
6.3.1	Nënshkrimi i marrëveshjeve me OPP-të për AM-të (pas miratimit të kërkesave ligjore për përgjegjësitë e zgjeruara të prodhuesit dhe themelimin e OPP-ve)	2026 - 2027 (në varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	Nuk kërkon financim shtesë	-	OPP-të, komunat	Marrëveshjet e nënshkruara
6.3.2	Përcaktimi i vendeve për magazinimin e përkohshëm (dhe çmontimin) e AM-ve	2027	-	Ofruesit e shërbimeve në bazë të kontratës me OPP	OPP-të, komunat për koordinim	Vende magazinimi të përkohshëm për AM-të e krijuara dhe të licencuara për funksionim
6.3.3	Zhvillimi dhe zbatimi i kërkesave për largimin dhe grumbullimin e AM-ve të braktisura në rrugë publike dhe zona parkimi	2027 dhe në vazhdim deri në vitin 2030	Nuk kërkon financim shtesë	-	Komunat	Kërkesat e përcaktuara në rregulloret lokale dhe dispozitat administrative

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
6.4	***Detyrë - Menaxhimi i gomave të të shpenzuara***					
6.4.1	Nënshkrimi i marrëveshjeve ndërmjet komunave dhe OPP-ve për gomat e përdorura dhe shpenzuara (pas miratimit të kërkesave ligjore për përgjegjësitë e zgjeruara të prodhuesit dhe themelimit të OPP-ve)	2026 – 2027 (në varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	Nuk kërkon financim shtesë	-	OPP-të, komunat	Marrëveshjet e nënshkruara midis 5 komunave dhe PRO-ve
6.4.2	Inventarizimi i vendeve për ndërrimin e gomave të përdorura në territorin e komunave	2026	Nuk kërkon financim shtesë	-	Komunat	Inventarizimi në komuna i kompletuar
6.4.3	Krijimi i infrastrukturës së grumbullimit të gomave të përdorura në oborret e riciklimit për mbeturinat specifike komunale	2027 (në varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	Nuk kërkon financim shtesë	Në kuadër të shpenzimeve për ngritjen e oborreve të riciklimit për mbeturinat komunale	OPP-të, komunat	Vendet e grumbullimit të përcaktuara
6.5	***Detyrë - Menaxhimi i vajrave të përdorura***					
6.5.1	Nënshkrimi i marrëveshjeve me OPP-të për vajrat e përdorura (pas miratimit të kërkesave ligjore për përgjegjësitë e zgjeruara të prodhuesit dhe themelimin e OPP-ve)	2026 – 2027 (në varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	Nuk kërkon financim shtesë	-	OPP-të, komunat	Marrëveshjet e nënshkruara midis 5 komunave dhe OPP-ve
6.5.2	Inventarizimi i dyqaneve të riparimit të makinave dhe vendeve për zëvendësimin e vajrave motorikë	2026	Nuk kërkon financim shtesë	-	Komunat	Inventarizimi i komunave i kompletuar
6.5.3	Ndalimi i zëvendësimit të vajrave të përdorura motorike në zona publike dhe vende të papajisura për këtë qëllim	2027	Nuk kërkon financim shtesë	-	Komunat	Ndalimi është vendosur dhe zbatuar

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
7.	**Prioriteti - Forcimi i strukturës institucionale**					
7.1	Përgatitja dhe nënshkrimi i marrëveshjes së bashkëpunimit ndërkomunal (MBNK)	2025	-	-	Të gjitha komunat	MBNK-të e nënshkruara
7.2	Emërimi i koordinatorit të BNK-së	2025 – çdo vit e në vazhdim	12,000 (në vit)	Buxhetet komunale, KRM-të	Komunat, KRM-të	Koordinatori i caktuar me funksione të dakorduara
7.3	Takime dy-vjeçare për zbatimin e marrëveshjes së PNMIM-së dhe marrëveshjes për BNK	Çdo vit	-	-	Koordinatori i BNK-së, të gjitha komunat	Zbatimi i monitoruar
7.4	Zhvillimi i një modeli për kontratën e shërbimit publik (KShP) që do të përdoret për ofrimin e shërbimeve të menaxhimit të mbeturinave	2025	5,000	Grant i Asistencës Teknike	Koordinator i BNK-së, komunat	KShP e përgatitur
7.5	Hartimi dhe miratimi i planit të biznesit për KRM 'Ambienti'	2025	-	-	Komunat, KRM	Planet e biznesit të aprovuara
7.6	Miratimi i raporteve vjetore dhe planeve vjetore për operimin e KRM 'Ambienti'	Çdo vit	-	-	Komunat	Raportet vjetore dhe planet vjetore të miratuara

8.2.2 Aktivitete afatmesme dhe afatgjata për zbatim

Aktivitetet e parashikuara për zbatimin afatmesëm synohet të bazohen në veprimet afatshkurtra dhe synojnë vazhdimin e krijimit të një sistemi të integruar rajonal të menaxhimit të mbeturinave, ndërsa aktivitetet për zbatimin afatgjatë synojnë t'i lejojnë komunat të vendosin bazat për arritjen e objektivave gjithëpërfshirëse të vendosura për vitin 2035.

Tabela më poshtë paraqet aktivitetet për zbatim për **periudhën 2028-2035** .

Tabela 85Aktivitetet për zbatimin afatmesëm dhe afatgjatë, 2028-2035

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi/shtyllat e performancës
1.	**Prioritet - Parandalimi i Mbeturinave**					
1.1	Zhvillimi dhe zbatimi i programeve të kompostimit shtëpiak / shpërndarja e kompostuesve shtëpiak tek amvisëritë	Çdo vit	Në kuadër të buxheteve të alokuara në planet komunale për menaxhimin e mbeturinave	Buxhetet e komunave	Të gjitha komunat	Numri i familjeve që zbatojnë kompostimin shtëpiak
1.2	Futja e "kritereve të gjelbra" në procedurat e prokurimit publik (blerja e mallrave dhe e punëve nga autoritetet publike)	Çdo vit	-	-	Të gjitha komunat	Numri i procedurave të prokurimit publik duke përfshirë "kriteret e gjelbra"
1.3	Mbështetja e bizneseve lokale në zbatimin e masave për parandalimin e mbeturinave ushqimore	Çdo vit	Çmime për masat e zbatuara me sukses	Buxhetet e komunave	Komunatë, OJQ-të	Numri i bizneseve që zbatojnë nisma për reduktimin e mbeturinave ushqimore
1.4	Pjesëmarrja në nismat kombëtare për reduktimin e plastikës njëpërdorimshe	Çdo vit	Çmime për masat e zbatuara me sukses	Buxhetet e komunave	Komunatë, OJQ-të	Numri i iniciativave që zbatojnë reduktimin e plastikës njëpërdorimshe
2.	**Prioritet – Deponimi i mbeturinave**					
2.1	Deponia rajonale funksionon sipas kërkesave për leje dhe standardeve të fundit	E përhershme	Sipas planit të veprimit	Operatori i deponisë (KMDK) përmes tarifës së portës	Operatori i deponisë (KMDK), komunat	Deponia operon sipas kërkesave për leje

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi/shtyllat e performancës
	mjedisore	gjatë fazës së funksionimit	dhe buxhetit vjetor			Raportet e monitorimit të mjedisit Kapaciteti i deponisë i mjaftueshëm në dispozicion
2.2	Nuk kriohen deponi ilegale në territorin e komunave	I perhershem	-	-	Komunat	Numri i venddepnimeve të identifikuara
3.	**Prioriteti - Transporti dhe transferimi i mbeturinave**					
3.1	Stacionet e Transferit në Istog dhe Deçan funksionojnë sipas kërkesave për leje	I perhershem	Sipas buxhetit vjetor	Operatorët e shërbimeve në bazë të tarifave për shërbimet komunale të mbeturinave	Operatorët e shërbimeve, komunat	Stacionet e transferit janë operacionale
4.	**Prioriteti – Krijimi i sistemeve të riciklimit dhe rikuperimit të mbeturinave**					
4.1	***Detyrë – Krijimi i Oborreve të Riciklimit (OR)***					
4.1.1	OR funksiononte në përputhje me kërkesat mjedisore	I perhershem	Sipas buxhetit vjetor	Operatorët e shërbimeve në bazë të tarifave për shërbimet komunale të mbeturinave	Operatorët e shërbimeve, komunat	OR-të funksionale Sasitë e mbeturinave të grumbulluara në OR
4.2	***Detyrë – Menaxhimi i mbeturinave të ambalazhit***					
4.2.1	Zhvillimi i sistemeve për grumbullimin ndaras dhe veçimin e mbeturinave komunale, përfshirë mbeturinat nga ambalazhet dhe paketimet	E vazhdueshme	Në kuadër të buxhetit të OPP-ve	OPP-të, ofruesit e shërbimeve	OPP-të, komunat	Popullata e shlrbyer me shërbime të grumbullimit ndaras të mbeturinave (100% e popullsisë urbane në 2030; 80% e zonave rurale në 2033)

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi/shtyllat e performancës
4.2.2	Zbatimi i fushatave ndërgjegjësuese të përcaktuara për të rritur pjesëmarrjen e publikut në skemat e grumbullimit]ndaras	E vazhdueshme	1 euro për banor të shërbyer në vit	OPP-të, ofruesit e shërbimeve	Komunat (koordinim)	Numri i fushatave ndërgjegjësuese të realizuara; numri i banorëve që marrin informacion
4.3	***Detyrë – Menaxhimi i mbeturinave të gjelbra***					
	Nuk parashikohen aktivitete					
4.4	***Detyrë – Menaxhimi i MNRr-ve***					
4.4.1	Zbatimi i legjislacionit dhe rregulloreve që kontrollojnë deponimin e mbeturinave të ndërtimit dhe rrënimit	I perhershem	Nuk kërkon financim shtesë	Brenda buxhetit të autoriteteve të kontrollit	Komunat	Numri i inspektimeve vjetore
4.5	***Detyrë – Ngritja e objekteve të rikuperimit të mbeturinave***					
4.5.1	Studimi i fizibilitetit[51] për ngritjen e objektit TMB / për rikuperimin e mbeturinave dhe sistemin të menaxhimit të mbeturinave ushqimore[52]	2028	350,000	Granti i asistencës teknike	KMDK në bashkëpunim me komunën që është në pronësi të lokacionit	Studimi i Fizibilitetit është përgatitur dhe miratuar
4.5.2	Projektimi dhe ndërtimi i objektit për rikuperim të mbeturinave[51] [53]	2029-2031	15,254,000	Granti kapital	KMDK në bashkëpunim me komunën që është në pronësi të lokacionit	Impianti TMB është vënë në punë
4.5.3	Projektimi dhe ndërtimi i objektit të	2029-2031	3,897,000	Granti kapital	KMDK në bashkëpunim me	Impianti i rikuperimit të mbeturinave ushqimore

[51] Studimi i detajuar i fizibilitetit do të përcaktojë nëse dhe çfarë teknologjie nevojitet për rikuperimin e mbeturinave dhe cilat zona të menaxhimit të mbeturinave do t'i shërbejë.

[52] Paraparë me pikën I.2.1 të Planit të Veprimit 2024 – 2026 të Strategjisë së Kosovës për Menaxhim të Integruar të Mbeturinave 2024 – 2035, ku përfshihen projektet dhe ndërtimi i infrastrukturës për përpunim të mbeturinave.

[53] Paraparë me pikat I.2.1 dhe I.2.4 të Planit të Veprimit 2024 – 2026 të Strategjisë së Kosovës për Menaxhim të Integruar të Mbeturinave 2024 – 2035, ku përfshihen projektet dhe ndërtimi i infrastrukturës për përpunim të mbeturinave.

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi/shtyllat e performancës
	rikuperimit të mbeturinave ushqimore53				komunën që është në pronësi të lokacionit	është vënë në punë
5.	**Prioriteti – Menaxhimi i fraksioneve tjera të mbeturinave**					
5.1	***Detyrë - Menaxhimi i MPEE-ve***					
5.1.1	Zhvillimi dhe zbatimi i sistemit të grumbullimit ndaras të MPEE në përputhje me marrëveshjet me OPP-të	2027 dhe në vazhdim	Në kuadër të buxhetit tëOPP-ve	OPP-të, ofruesit e shërbimeve	OPP-të, komunat (për koordinim)	Funksionimi i sistemit të grumbullimit ndaras për MPEE
5.1.2	Zbatimi i fushatave të ndërgjegjësimit të publikut të përcaktuara për modelet e reja të konsumit të qëndrueshëm dhe pjesëmarrjen në skemat e grumbullimit ndaras	2027 dhe çdo vit në vazhdim	-	OPP-të, ofruesit e shërbimeve	Komunat (për koordinim)	Numri i fushatave ndërgjegjësuese të realizuara; numri i banorëve që marrin informacion
5.2	***Detyrë - Menaxhimi i baterive dhe akumulatorëve***					
5.2.1	Zhvillimi dhe zbatimi i sistemit të grumbullimit ndaras të baterive dhe akumulatorëve të përdorur në përputhje me marrëveshjet me OPP-të	2027 dhe në vazhdim	Në kuadër të buxhetit të OPP-ve	OPP-të, ofruesit e shërbimeve	OPP-të, komunat (për koordinim)	Funksionimi i siistemit të grumbullimit ndaras për bateritë dhe akumulatorët
5.3	***Detyrë - Menaxhimi i Automjeteve Mbeturinë***					
5.3.1	Zhvillimi dhe zbatimi i kërkesave për heqjen dhe grumbullimin e AM-ve të braktisura nëpër rrugë publike dhe zona parkimi	202 7 e në vazhdim deri në vitin 2030	Nuk kërkon financim shtesë	-	Komunat	Kërkesat e përcaktuara në rregulloret lokale dhe dispozitat administrative
5.4	***Detyrë - Menaxhimi i gomave të shpenzuara***					

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi/shtyllat e performancës
5.4.1	Krijimi i infrastrukturës së grumbullimit të gomave të përdorura/shpenzuara në oborret e riciklimit për mbeturinat specifike komunale	2027 (në varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	Nuk kërkon financim shtesë	Në kuadër të shpenzimeve për ngritjen e oborret e riciklimit për mbeturinat komunale	OPP-të, komunat	Vendet e grumbullimit të përcaktuara
5.5	***Detyrë - Menaxhimi i vajrave të përdorura***					
5.5.1	Nuk parashikohen aktivitete					

8.3 Kostot dhe burimet

Që nga viti 2025, të gjitha vlerësimet e kostos dhe të hyrat e sistemit janë me çmime konstante. Në të ardhmen, inflacioni ndikon si në kostot ashtu edhe në të hyra.

8.3.1 Grumbullimi ndaras i materialeve të ricikluesshme dhe klasifikimi

Grumbullimi i ndaras i mbeturinave të materialeve të ricikluesshme është parakusht për rikuperimin dhe shfrytëzimin e tyre.

Futja në praktikë e dhe rritja graduale e grumbullimit ndaras të mbeturinave për të mbuluar 100% të popullsisë urbane dhe 80% të popullsisë rurale kërkon investime të vazhdueshme dhe riinvestim në kamionë dhe kontejnerë. Kjo nënkupton grumbullimin ndaras të mbeturinave të materialeve të ricikluesshme, për sasitë si më poshtë:

Tabela 86Materialet e ricikluesshme të graumbulluara ndaras nga komunat, ton, 2027-2035

Komuna	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Pejë	5,081 t	6,385 t	7,836 t	8,496 t	9,225 t	10,015 t	10,562 t	11,066 t	11,552 t
Istog	1,705 t	1,890 t	2,101 t	2,341 t	2,612 t	2,910 t	3,068 t	3,213 t	3,352 t
Klinë	1,149 t	1,273 t	1,413 t	1,573 t	1,753 t	1,951 t	2,057 t	2,155 t	2,248 t
Deçan	1,027 t	1,142 t	1,273 t	1,423 t	1,592 t	1,778 t	1,875 t	1,964 t	2,048 t
Junik	154 t	163 t	172 t	181 t	191 t	202 t	213 t	224 t	235 t
Totali	9,116 t	10,853 t	12,796 t	14,014 t	15,375 t	16,857 t	17,776 t	18,622 t	19,435 t
Përfshirë pa-pastërtitë	10,484 t	12,481 t	14,715 t	16,116 t	17,681 t	19,385 t	20,442 t	21,415 t	22,350 t

Kostot e investive të grumbullimit ndaras

Për të përcaktuar pajisjet e nevojshme për grumbullimin ndaras të mbeturinave, përdoren supozimet e mëposhtme:

- Numri dhe kapacitetet e kontejnerëve dhe mjeteve të nevojshme grumbulluese korrespondojnë me sasitë e mbeturinave të grumbulluara, të llogaritura sipas numrit të banorëve të shërbyer dhe normave për frymë të grumbullimit të mbeturinave të ricikluesshme në zonat urbane dhe rurale për vitin përkatës;
- Dendësia e materialeve në kontejnerë supozohet të jetë: 0,125 tonë/m³ për letër dhe karton; 0,030 tonë/m³ për plastikë; 0,150 tonë/m³ për metalet; 0,300 tonë/m³ për qelqin dhe 0,240 tonë/m³ për mbeturinat (papastërtitë) që gjenden në mbeturinat grumbulluara ndaras;
- Papastërtitë (mbeturinat) në kontejnerët e grumbullimit ndaras supozohet të jenë 15% e materialeve me vlerë.
- Mbushja mesatare e kontejnerit supozohet të jetë 80%;
- Numri i kontejnerëve është llogaritur duke supozuar 5% rezervë;
- Koha për shkarkimit të një shporte prej 240 l supozohet të jetë 40 sekonda, ndërsa koha e ngritjes së kontejnerët 1.5 m³, për qelq pranohet mesatarisht 4 minuta (përfshirë kohën për rrug;timin deri tek kontejnerin tjetër).
- Shpejtësia e lëvizjes së kamionëve grumbullues deri në objektin e klasifikimit supozohet të jetë 35 km/orë;
- Frekuenca e grumbullimit do të jetë 52 herë në vit për kontejnerët e letrës, kartonit e plastikës (ose kontejnerët e thatë) dhe 12 herë në vit për kontejnerët e qelqit;
- Supozohet që 85% të jetë shfrytëzimi i ngarkesës nominale të automjeteve grumbulluese dhe 85% e disponueshmërisë kur të përcaktohet numri i nevojshëm i automjeteve grumbulluese;
- Jetëgjatësia për kontejnerët dhe shportat pranohet të jetë 7 vjet dhe 10 vjet për automjetet për grumbullimin e mbeturinave (AGM-të);

- Kostot për njësi prej 900 €/pc janë kalkuluar për kontejnerin Igloo 1.5 m³, 80 €/copë përdoren për shporta nga plastika 240 l dhe 140,000 €/copë për automjet grumbullues 16.0 m³. Kostot për sistemin e kontejnerëve nuk merren parasysh;
- Distancat mesatare të udhëtimit ndërmjet komunave individuale dhe objektit të klasifikimit maten në drejtim të qendrës përkatëse të qytetit. Supozohet se objekti i klasifikimit do të jetë në deponinë rajonale;
- Koha mesatare e shpenzuar për shkarkim në vendin e klasifikimit do të jetë gjysmë ore. Koha e ndërmjet udhëtimeve do të jetë gjithashtu gjysmë ore;

Vlerësimi vjetor i investimeve dhe riinvestimit të kërkuar nga komunat është përmbledhur në figurën e mëposhtme:

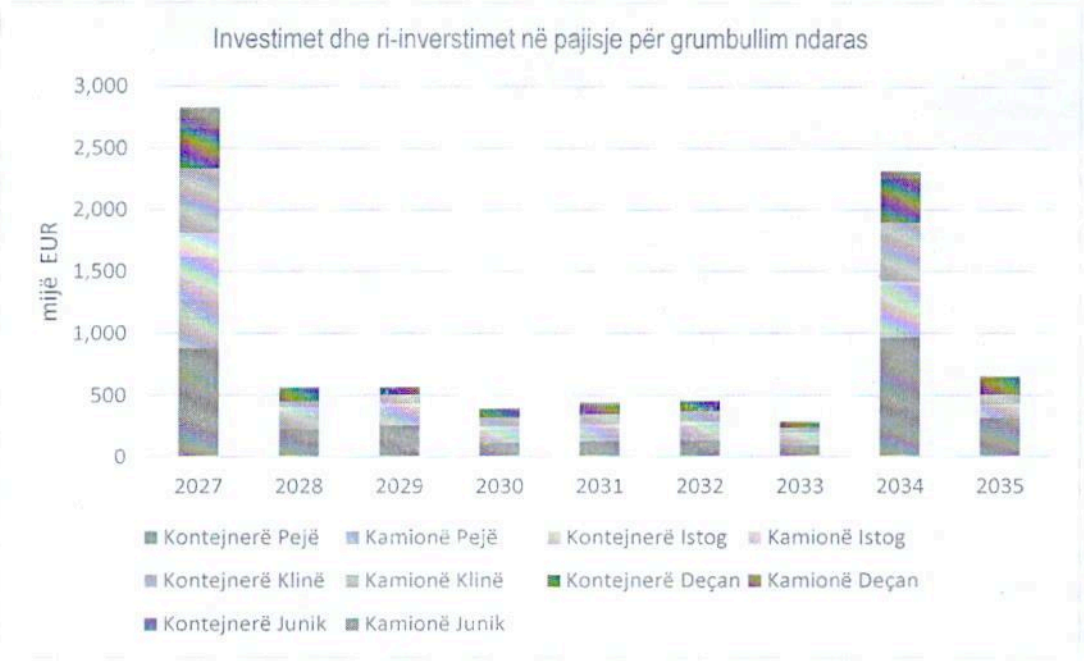

Figura 37Kostot e investimieve për grumbullimin ndaras të mbeturinave

Për periudhën, shuma totale e investimit dhe riinvestimit në grumbullimin ndaras të mbeturinave është llogaritur të jetë 8,6 milionë euro.

Kostot investive në objektin e klasifikimit

Objekti i klasifikimit duhet të përpunojë nga 10,000 deri në 22,000 t.
Këto sasi janë relativisht të ulëta dhe supozojnë ngritjen e një objekti të centralizuar klasifikimi për të gjithë rajonin. Madhësia minimale e investimit fillestar të kërkuar është 1,575,000 EUR, për të përfshirë:

- Punime civile 671,000 €.
- Mekanike 693.000 €.
- Automjete 168,000 €.
- Të tjera 43,000 €.

Kostot operacionale të grumbullimit ndaras

Grumbullimi ndaras

- Kostot vjetore të mirëmbajtjes për kamionët janë vlerësuar në 5% të kostove investive;
- Kostot vjetore të mirëmbajtjes për kontejnerët janë përcaktuar si 2% e kostove investive;

- Kostot e punëve llogariten për 46 javë pune për person, 5 ditë pune në javë dhe mesatarisht 5% pushim mjekësor;
- Kostot për ndërgjegjësimin e publikut llogariten në masën 10% të kostove vjetore;
- Kostot për administrimin e sistemit parashihet të jenë 10% e kostove direkte operacionale.

Deri në vitin 2035, kostot vjetore toperacionale dhe mirëmbajtjes për grumbullimin ndaras të materialeve të ricikluesshme për gjithë rajonin rriten nga 660,000 në 1,3 milionë EUR.

Kostot operacionale për objektin e klasifikimit

Stafi i punësuar rritet nga 36 në 55 persona dhe kostot e pagave vjetore rriten nga 270 në 400 mijë euro. Kostot vjetore të mirëmbajtjes përkufizohen si 1% e kostos së punëve civile, 6% e kostos mekanike, 15% e automjetit dhe 10% e kostove të tjera investive dhe arrijnë në 78 mijë euro. Kostot vjetore të energjisë elektrike rriten nga 24 në 48 mijë euro, kostot e naftës nga 20 në 43 mijë euro. Kostot administrative, taksat dhe sigurimet përcaktohen si 14% e kostove të tjera operacionale vjetore.
Kështu, kostot totale operacionale dhe mirëmbajtjes rriten nga 455 në 665 mijë euro.

Deponimi i mbeturinave të përziera në deponi

Kostoja vjetore e deponimit të mbeturinave të përziera nga impianti i klasifikimit përcaktohet në bazë të tarifës së portës në deponi dhe sasive të papastërtive të deponuara.

Të hyrat nga shitja e materialeve të ricikluesshme

Të hyrat nga shitja e materialeve të ricikluesshme përcaktohen në bazë të çmimeve të mëposhtme për materialet e ricikluesshme dhe supozimin se të gjitha materialet e ricikluesshme do të shiten:

- letër&karton 75 €/t
- plastikë 180 €/t
- metal 200 €/t
- qelq 10 €/t

Kostot e transportit për blerësit e mundshëm të materialeve të ricikluesshme nuk merren parasysh. Çmimi i plastikës ndryshon ndjeshëm në varësi të llojit të plastikës.

Grafiku i mëposhtëm përmbledh kostot e grumbullimit ndaras, klasifikimit dhe të hyrave nga shitja e materialeve të ricikluesshme.

Figura 38Kostot vjetore për grumbullimin ndaras, klasifikimin e materialeve të ricikluesshme të grumbulluara ndaras dhe të hyrat nga shitjet e materialeve të ricikluesshme

Siç shihet në grafikon, të hyrat nga shitja e materialeve të ricikluesshme nuk mund të mbulojnë as kostot e grumbullimit ndaras.
Grante nuk jepen për pajisjet e grumbullimit të mbeturinave. Nëse investimi fillestar në objektin e klasifikimit ofrohet si grant, kjo do të ketë një ndikim të vogël në kosto.

Financimi
Kostot për grumbullimin ndaras dhe klasifikimin janë të konsiderueshme dhe nuk mund të kompensohen nga të hyrat nga shitja e materialeve të ricikluesshme siç është konsideruar më sipër. Ngritja e skemës PZP për mbeturinat e ambalazhit është konsideruar në nivel kombëtar si dhe financimi i grumbullimit ndaras dhe klasifikimi i mbeturinave nga të hyrat e skemës PZP.
Të gjitha kostot për mbeturinat e ambalazhit dhe të hyrat që ndërlidhen me grumbullimin ndaras të materialeve të ricikluesshme, klasifikimin dhe transportin e mëtejshëm deri në riciklimin përfundimtar do të financohen nga skema PZP, pas miratimit në nivel kombëtar.

8.3.2 Kompostimi i mbeturinave të gjelbra

Kompostimi i mbeturinave të gjelbra organike (p.sh. mbeturinat e fushave, mbeturinat nga kopshtet etj.) kërkon një minimum përpunimi paraprak qëi do të rezultojë në cilësi të lartë të produktit të kompostimit i cili mund të përdoret si kondicioner i tokës, i përshtatshëm për përdorime bujqësore dhe të tjera.

Kompostimi do të bëhet në të ashtuquajturat palë palë, që mund të kenë kryqëzim trekëndor ose trapezoid të seksioneve, që trazohen ose rrotullohen rregullisht. Procesi është i adaptueshëm ndaj zgjerimit të ardhshëm (rritjes së kapacitetit) ose përditësimit të pajisjeve. Disavantazhi është periudha relativisht e gjatë e nevojshme për maturimin e kompostit.

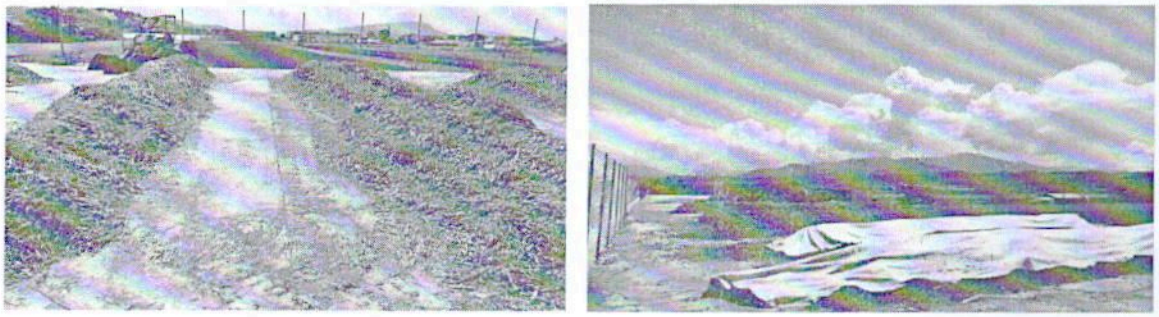

Figure 39. Impiant tipik kompostimi palë palë

Në varësi të cilësisë së lëndës së parë dhe konsistencës së xhiros dhe modeleve operacionale, kompostimi me palë palë të hapura zakonisht zgjat 5 deri në 6 muaj. Për të prodhuar një produkt cilësor (komposto) që mund të përdoret për qëllime të ndryshme fushore apo bujqësore, do të duhet të kryhen teste të rregullta mbi temperaturën, lagështinë dhe përmbajtjen e lëndëve ushqyese të kompostos.

Objektet e kompostimit të hapur palë palë për mbeturinat e gjelbra nga zonat publike urbane janë planifikuar për secilën komunë, përveç Junikut . Sasitë e mbeturinave të gjelbra në komunën e Junikut janë mjaft të vogla për të justifikuar blerjen e pajisjeve apo apo transportin dhe shfrytëzimin e përbashkët të pajisjeve mobile.

Tabela 87Sasitë vjetore të mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan	Junik
Sasitë vjetore të mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras	2,400 t	600 t	600 t	550 t	65 t

Kostot e investimit dhe burimi i financimit

Kostot e vlerësuara të investimit fillestar janë përmbledhur në tabelën e mëposhtme, në mijë euro:

Tabela 88Kostot investimit fillestar për kompostimin e mbeturinave të gjelbra

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan
Punime civile	129			
Makineri	370	39	39	39
Automjete	369	184	184	184
Inxhinieri, komisionim, kontigjente	43	11	11	11
Totali, mijë EUR	**912**	**234**	**234**	**234**

Financimi i investimit fillestar në vendin e kompostimit të mbeturinave të gjelbra dhe pajisjet duhet të sigurohen si grant.

Kostot operacionale

Stafi i punësuar në objektin e Pejës është 6 persona dhe 3 persona për secilin nga vendet e kompostimit të komunave tjera. Kostot vjetore të mirëmbajtjes janë përcaktuar si 1% e kostos civile, 6% e kostos mekanike, 10% e kostos së automjetit. Kostot administrative dhe sigurimet përcaktohen si 10% e kostove të tjera.

Kostot e vlerësuara të funksionimit dhe mirëmbajtjes për kompostimin e haour pale palë janë përmbledhur në tabelën e mëposhtme, në mijë euro:

Tabela 89Kostot e vlerësuara operacionale dhe të mirëmbajtjes për kompostimin e hapur palë palë (mijë euro)

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan
Mirëmbajtja	60	21	21	21
Pagat	55	24	24	24
Materiale harxhuese (karburant, energji elektrike, etj.)	59	11	11	10
Administrata, taksat, sigurimet	17	6	6	5
Totali i OPEX-it	192	61	61	60

Kostot për grumbullimin ndars të mbeturinave të gjelbra prej 30 €/t merren parasysh krahas kostove të kompostimit të hapur pale palë. Kostoja e grumbullimit është vendosur e ulët, derisa vendet e kompostimit duhet të jenë në afërsi të burimit kryesor publik të mbeturinave të gjelbra.

Të ardhurat nga shitja e plehut organik

0.45 ton kompost gjenerohen nga çdo ton mbeturina të gjelbra për shkak të lagështisë, gazit dhe humbjes së materialeve gjatë procesit të kompostimit. Çmimi më i ulët i i konsideruar për kompostimin nga mbeturinat e gjelbra është 5 €/t.

Tabela 90Të hyrat potenciale nga shitja e kompostit

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan
Prodhimi vjetor i kompostit	1,080 ton	270 ton	270 ton	248 ton
Të hyrat potenciale, mijëra euro	5	1	1	1

Kërkesa për kompost po rritet, çmimet dhe të hyrat (ose kostot e shmangura në rast të blerjeve komunale të tokës ose kompostit) pritet të rriten.

Përmbledhja e të gjitha kostove dhe të hyrave në lidhje me kompostimin e mbeturinave të gjelbra është paraqitur në tabelën e mëposhtme, në mijë euro:

Tabela 91Kostot vjetore që do të mbulohen nga tarifa e mbeturinave, mijë euro

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan
Operacionale/OPEX	192	61	61	60
Grumbullimi ndaras e mbeturinave të gjelbra	69	17	17	15
Të hyrat nga kompostimi	5	1	1	1
Kostot neto vjetore	**256**	**77**	**77**	**75**

Ndërsa mbeturinate gjelbra nga zonat publike kompostohen, kostot vjetore neto për kompostimin e mbeturinave të gjelbra duhet të mbulohen nga tarifat e mbeturinave të grumbulluara nga gjeneruesit e mbeturinave – popullsia, bizneset, institucionet.

8.3.3 Kompostimi shtëpiak

Për vendbanimet rurale është planifkuar kompostimi shtëpiak i mbeturinave e gjelbra dhe që nga viti 2032 edhe nga mbeturinat organike/ushqimore.

Kompostimi shtëpiak redukton sasitë e mbeturinave në deponi. Në mënyrën më të zakonshme, procesi i kompostimit kërkon thjesht grumbullimin e mbeturinave të gjelbra. Procesi i dekompozimit ndihmohet nga copëtimi i bimëve dhe degëve nga pemët. Për të përshpejtuar procesin e dekompozimit duhet të sigurohet ajrosja e duhur duke e rrotulluar rregullisht përzierjen. Mbeturinat e kuzhinës gjithashtu mund të shtohen në proces, por vetëm mbeturinat e zgjedhura ushqimore. Produktet e qumështit dhe mishi duhet të shmangen pasi tërheqin parazitë dhe minjtë.

Kompostimi shtëpiak mund të lehtësohet duke përdorur pajisje speciale. Një njësi kompostimi shtëpiak mund të bëhet nga druri ose materiale të tjera, që mund të jetë shumë e thjeshtë dhe e lirë

Për të mbështetur aktivitetin kërkohen masa aktive dhe kontrolle vjetore.

Tabela e mëposhtme përmbledh synimet për sasitë e mbeturinave të kompostuara në shtëpi, kostot vjetore komunale që ndërlidhen me mbështetjen e kompostimit shtëpiak.

Tabela 92Kostot komunale dhe mbeturinat e gjelbra dhe ushqimore të kompostuara në shtëpi në zonat rurale

Parametri	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e kompostimit shtëpiak, Pejë	177 t	196 t	217 t	240 t	256 t	1,451 t	1,657 t	1,895 t	2,045 t
Kostoja për Pejë, mijë euro	24	26	27	28	30	31	33	34	36
Mbeturinat e kompostimit shtëpiak, Istog	97 t	107 t	119 t	132 t	140 t	795 t	908 t	1,038 t	1,120 t
Kostoja për Istog , mijë euro	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Mbeturinat e kompostimit shqëpiak, Klinë	64 t	71 t	78 t	87 t	92 t	523 t	598 t	683 t	738 t
Kostot për Klinë, mijë euro	16	16	17	18	19	20	21	22	23
Mbeturinat e kompostimit shtëpiak, Deçan	62 t	69 t	76 t	84 t	90 t	509 t	581 t	664 t	717 t
Kostot për Deçanint, mijë euro	15	16	17	17	18	19	20	21	22
Mbeturinat e kompostimit shtëpiak, Junik	9 t	10 t	11 t	13 t	13 t	76 t	87 t	100 t	108 t
Kostor për Junik, mijë euro	2	2	3	3	3	3	3	3	3

Duke marrë në konsideratë rritjen e kostos së trajtimit dhe deponimit, kompostimi shtëpiak zvogëlon kostot e të gjithë sistemit për gjeneruesit e mbeturinave.

Kostot vjetore për të mbështetur kompostimin shtëpiak në zonat rurale do të mbulohen nga tarifat e mbeturinave të brumbulluara nga gjeneruesit e mbeturinave – popullata, bizneset, institucionet.

8.3.4 Grumbullimi dhe transferimi i mbeturinave të përziera

Grumbullimi i mbeturinave ofrohet për të gjithë popullatën e Zonës së Menaxhimit të Mbeturinave 2 - Pejë (përfshihet Peja, Istogu, Klina, Deçani dhe Juniku) . Me fillimin e grumbullimit ndaras të materialeve të riciklueshme, grumbullimin ndaras të mbeturinave të gjelbra dhe kompostimit shtëpiak, sasia e mbeturinave të përziera për grumbullim zvogëlohet. Kështu, kosto totale për grumbullimin e mbeturinave të përziera (kostot operacionale dhe amortizimit) pritet të ulen, ndërsa kostoja për njësi për ton mbeturina të grumbulluara - të rritet.

Në secilën komunë, llogaritjet e kostove të grumbullimit kryhen veçmas për zonat urbane dhe për zonat ruralei, duke marrë parasysh llojet e kontejnerëve dhe automjeteve grumbulluese të përdorura.

Për llogaritjen e kostove të grumbullimit të mbeturinave janë bërë supozimet e mëposhtme:

- Numrat dhe kapacitetet e kontejnerëve dhe automjeteve të nevojshme grumbulluese korrespondojnë me sasitë e mbeturinave të grumbulluara, të llogaritura në bazë të numrit të banorëve të shërbyer dhe normave përkatëse të gjenerimit të mbeturinave për frymë në zonat urbane dhe rurale për vitin përkatës. Është marrë parasysh sasia e mbeturinave të grumbulluara ndaras.
- Dendësia e mbeturinave në kontejnerë 180 kg/m³.
- Shkalla mesatare e mbushjes së kontejnerëve pranohet të jetë 80% për kontejnerët 1.1 m³ dhe 85% për shportat 240 l.
- Koeficienti i parregullsisë që përfaqëson raportin ndërmjet maksimumit dhe sasisë mesatare javore të mbeturinave është i barabartë me 1.3.

- Shpejtësia e udhëtimit të automjeteve për grumbullimin e mbeturinave pranohet në 35 km/orë.
- Shfrytëzimi 85% i ngarkesës nominale të mjeteve grumbulluese.
- 85% disponueshmëria e mjetit grumbullues.
- Rezerva e kontejnerëve për mirëmbajtje - 5%.
- Koha për shkarkimi e kontejnerit 1,1 m³ është mesatarisht 1,0 minutë. Koha për shkarkimin e shportave të mbeturinave vlerësohet të jetë 0,67 minuta (40 sekonda).
- Distancat mesatare të udhëtimit midis vendgrumbullimit dhe komunave të veçanta maten në drejtim qendrës përkatëse të qytetit. Distanca e udhëtimit për zonat rurale pranohet të jetë 10 km më e gjatë se për zonat urbane.
- Koha mesatare e shpenzuar për shkarkim në venddeponi do të jetë gjysmë ore; Koha e ndërmjet udhëtimeve do të jetë gjithashtu gjysmë ore.
- Kamionët (RCV) 16 m³ me ngarkesë prej 8 tonë mbeturina për automjet (korrespondon me 500 kg/m³ mbeturina të ngjeshura).
- Kostot për njësi të pajisjeve:
  - 80 €/copë përdoren për shporta plastike 240 l dhe
  - 650 €/copë përdoren për kontejnerë metalik 1.1 m³.
  - 140,000 €/copë për automjet për grumbullimin e mbeturinave 16.0 m³ si për shportat individualë ashtu edhe për kontejnerët 1.1 m³.
- Jetëgjatësia për kontejnerët dhe shportat pranohet të jetë 7 vjet dhe 10 vjet për AGM-të. Kështu, një normë vjetore e amortizimit për kamionët është 10%, e për kontejnerët - 14.3%.
- Kontejnerët dhe automjetet ekzistuese nuk janë marrë parasysh derisa janë përgatitur vlerësimet e kostove për një pajisje krejtësisht të reja.
- Kostot vjetore të mirëmbajtjes pranohen të jenë 4% e kostove të investimit për kontejnerët dhe 5% për automjetet.
- Kostot për administrimin e sistemit janë 10% e kostove direkte operacionale.
- Sigurimi i automjeteve grumbulluese dhe personelit – 1% e kostos së investimit.
- Shërbime jashtë orarit – 10% e kostove operacionale plus amortizimi vjetor.
- Kostot e punës llogariten për 46 javë pune për person, 5 ditë pune në javë dhe mesatarisht 5% pushim mjekësor.

Një pjesë e flotës ekzistuese fillimisht mund të përdoret për grumbullimin ndaras të mbeturinave derisa zëvendësimi i pajisjeve ekzistuese do të bëhet sipas nevojës.

Tabela 93Pajisjet e nevojshme për grumbullimin e mbeturinave të përziera 2027

Parametri	Pejë	Istog[54]	Klinë	Deçan[55]	Junik[56]
Kontejnerë 1.1 m³ të instaluar	763	54	40	24	-
Kontejnerë 1.1 m³ të blerë	801	57	42	25	-
Shporta 240 l të instaluara	12,307	6,743	4,439	4,315	584
Shporta 240 l të blera	12,922	7,080	4,661	4,531	613
Automjete grumbullimi 16 m³ që operojnë në zonat urbane	3.8	0.2	0.2	0.1	-
Automjete grumbullimi 16 m³ që operojnë në zonat rurale	7.6	3.3	3,9	2.1	0.3
Automjete grumbullimi 16 m³ të blera	12	4	5	3	-

[54] Llogaritjet e paraqitura për rastin e stacionit të transferit

[55] Llogaritjet e paraqitura për rastin e stacionit të transferit

[56] Llogaritjet e paraqitura për rastin e stacionit të transferit

Distancat nga qendrat komunale deri në deponinë rajonale janë si më poshtë:

Pejë	Istog	Deçan	Klinë	Junik
14 km	36 km	27 km	20 km	37 km

Meqenëse sasitë e mbeturinave nuk janë të konsiderueshme, janë planifikuar 2 stacione transferi të mbeturinave për komunën e Istogut dhe të Deçanit (për t'i shërbyer edhe Junikut).

Stacionet e transferimit me ngjeshje janë marrë në konsideratë derisa vlerësimet për investimin fillestar janë dhënë më poshtë;

Tabela 94Kostot investive në stacionet e transferit, mijë euro

Përbërësit e kostos	Istog		Deçan dhe Junik	
Viti	2026	2027	2026	2027
Punime civile	239	-	245	-
Makineri	301	-	326	-
Kontejnerë/kamionë	36	119	36	119
Totali	**575**	**119**	**607**	**119**

Kostoja fillestare e investimit duhet të sigurohet me grant. Duke qenë se investimi në stacione transferi parashikohet të financohet me grant, amortizimi i strukturave civile dhe pajisjeve nuk përfshihet në koston që do të mbulohet nga tarifa e mbeturinave.

Kostot e grumbullimit dhe transferimit të mbeturinave të përziera

Tabelat e mëposhtme përmbledhin kostot e grumbullimit dhe transferimit të mbeturinave sipas komunave që do të mbulohen nga të hyrat nga tarifat e mbeturinave:

Tabela 95Kostot e grumbullimit të mbeturinave të përziera në Pejë, mijë euro

Pejë	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	31,776 t	30,441 t	28,937 t	27,995 t	27,313 t	23,648 t	22,817 t	21,984 t	21,237 t
Kostot operacionale, mijë €	1,217	1,174	1,138	1,134	1,121	998	968	938	908
Amortizimi, mijë €	393	393	393	393	393	358	358	358	358
Kostot totale të grumbullimit, mijë €	**1,610**	**1,567**	**1,531**	**1,527**	**1,515**	**1,356**	**1,326**	**1,296**	**1,266**
Kostoja për ton	51 €/t	51 €/t	53 €/t	55 €/t	55 €/t	57 €/t	58 €/t	59 €/t	60 €/t

Tabela 96Kostot e grumbullimit dhe transferimit të mbeturinave të përziera në Istog, mijë euro

Istog	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	9,735 t	9,572 t	9,380 t	9,062 t	8,793 t	7,409 t	7,143 t	6,873 t	6,655 t
Kostot operacionale, mijë €	406	403	397	393	388	381	379	368	367
Amortizimi, mijë €	138	138	138	138	138	138	138	127	127
Kostot operacionale të transferit, mijë €	173	172	172	171	170	168	167	167	166
Kostot totale të grumbullimit dhe transferit	**717**	**714**	**708**	**702**	**697**	**687**	**685**	**662**	**660**
Kostoja për ton	74 €/t	75 €/t	75 €/t	78 €/t	79 €/t	93 €/t	96 €/t	96 €/t	99 €/t

Tabela 97Kostot e grumbulllimit të mbeturinave të përziera në Klinë, mijë euro

Klinë	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	6,500 t	6,392 t	6,264 t	6,052 t	5,873 t	4,808 t	4,621 t	4,433 t	4,278 t
Kostot operacionale, mijë €	414	413	404	403	401	400	391	386	385
Amortizimi, mijë €	131	131	131	131	131	131	131	124	124
Kostot totale të grumbullimit, mijë €	**544**	**544**	**534**	**533**	**532**	**530**	**522**	**510**	**509**
Kostoja për ton	84 €/t	85 €/t	85 €/t	88 €/t	91 €/t	110 €/t	113 €/t	115 €/t	119 €/t

Tabela 98Kostot e grumbullimit dhe transferit të mbeturinave të përziera në Deçan, mijë euro

Deçan	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	6,013 t	5,912 t	5,792 t	5,595 t	5,426 t	4,416 t	4,243 t	4,068 t	3,926 t
Kostot operacionale, mijë €	234	233	233	232	223	222	222	216	216
Amortizimi, mijë €	99	99	99	99	99	99	99	91	91
Transferimi i kostos operative, mijë €	143	143	143	142	142	114	114	114	114
Kostot totale të grumbullimit dhe transferit	477	475	475	474	464	436	435	422	421
Kostoja për ton	79 €/t	80 €/t	82 €/t	85 €/t	86 €/t	99 €/t	103 €/t	104 €/t	107 €/t

Tabela 99Kostot e brumbullimit dhe transferimit të mbeturinave të përziera në Junik, mijë euro

Junik	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	756 t	750 t	743 t	727 t	718 t	648 t	628 t	608 t	592 t
Kostot operacionale, mijë €	26	26	26	26	25	25	25	25	25
Amortizimi, mijë €	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Kostot operacionale të transferit	16	16	16	16	16	13	13	13	13
Kostot totale të grumbullimit dhe transferit	**53**	**53**	**53**	**53**	**52**	**49**	**49**	**49**	**49**
Kostoja për ton	70 €/t	71 €/t	71 €/t	73 €/t	72 €/t	76 €/t	78 €/t	80 €/t	82 €/t

8.3.5 Deponia

Me devijimin e planifikuar të mbeturinave të riciklueshme dhe të gjelbra nga deponimi në deponi në trajtimin e të gjithë mbeturinave të përziera në TMB dhe kompostimi në kontenjerët e specializuar që nga viti 2032, sasitë e mbeturinave që do të deponohen në deponi vlerësohen si më poshtë.

Tabela 100Sasitë e parashikuara të mbeturinave për deponi

	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat në deponi	57,493 t	56,297 t	54,928 t	53,616 t	52,717 t	10,325 t	10,012 t	9,677 t	9,404 t

Kostot e investimit në deponi

Deponitë zhvillohen në faza. Financimi me grant (i pjesshëm) pritet vetëm për investimin fillestar – infrastrukturën e përgjithshme, qelinë e parë dhe pajisjet.

Zhvillimi i qelive të ardhshme, kostot e mbylljes pas mbushjes së qelive, zëvendësimi i pajisjeve të amortizuara si dhe funksionimi i duhur i deponisë në përputhje me lejet do të mbulohen nga tarifa e portës së deponisë e përcaktuar për ton mbeturina të deponuara.

Përfundimi i studimit të detajuar të fizibilitetit dhe kostos së detajuar pritet në vitin 2025.

Vlerësimet këtu përfshihen me supozimin se qelia e parë do të ndërtohet për 260,000 tonë mbeturina, për 5 vjet. Vlerësimet paraprake për ndërtimin e deponisë rajonale janë paraqitur në tabelën e mëposhtme.

Tabela 101Vlerësimet e kostove fillestare të investimit në deponi

Përbërësit e kostos	Vlera, mijë €
Punime ndërtimore civile dhe infrastruktura e përbashkët	2,433
Punimet civile Qelia 1	2,979
Mekanike	2,864
Automjetet	1,972

Kostot totale të investimit	10,248

Kostot e mësipërme nuk përfshijnë mbylljen e venddeponisë ekzistuese.

Investimi fillestar do të ofrohet si grant, me disa bashkëfinancime të zotuara nga komuna e Pejës. Mund të konsiderohet edhe kontributi i komunave të tjera.

Kostoja e ndërtimit të një qelisë të dytë për 90,000 tonë mbeturina llogaritet në 1.5 mln euro dhe është planifikuar për vitin 2031. Ndërtimi i qelisë së dytë parashikohet të financohet me hua, e cila do të shlyhet me të hyrat nga tarifa e portës së deponisë.

Kostot e mbylljes së qelisë së parë llogariten në 894 mijë EUR, ose 3.44 EUR për ton mbeturina të deponuara (894,000 €/260,000 t). Komponenti i mbylljes së qelisë do të përfshihet në tarifën e portës që nga fillimi i funksionimit të qelisë së re.

Kostot operacionale të deponisë

Deponitë kanë një komponent të rëndësishëm të kostove fikse operacionale që mbeten konstante pavarësisht ndryshimit në sasinë e mbeturinave.

Si rezultat i rikuperimit dhe përdorimit të mbeturinave, mbeturinat që shkojnë në landfill pritet të ulen nga 55,000 t në 10,000 t drejt vitit 2032, megjithatë kostoja operacionale për funksionimin e duhur nuk mund të ulet me më shumë se 50%.

Kostot e mirëmbajtjes janë përcaktuar si 1% e kostos së ndërtimit të infrastrukturës dhe qelisë, 3% e instalimeve mekanike 15% e kostos së automjetit. Karburanti për ngjeshje dhe energjia elektrike për trajtimin e rrjedhjeve dhe gazit janë komponentët kryesorë të kostove të konsumueshme. Testet, kostoja e monitorimit të rregullt, sigurimet përfshihen në kostot administrative.
Kostot e vlerësuara operacionale të deponisë janë paraqitur në figurën e mëposhtme

Figura 40Kostot vjetore operacionale në deponinë rajonale

Tarifa e portës së deponisë dhe rrjedha e parasë

Tabela më poshtë përmbledh rrjedhën e parasë, bazuar në supozimet e mësipërme. Tarifa e portës fillimisht është vendosur për të mbuluar shpenzimet operative/OPEX dhe për të siguruar fonde për mbylljen e qelisë së parë, siç është marrë në konsideratë më sipër.

Tabela 102Rrjedha e parasë në deponi, mijë euro

	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Tarifa e portës	22 €/t	22 €/t	22 €/t	22 €/t	39 €/t	72 €/t	73 €/t	75 €/t	76 €/t
Mbeturinat e pranuara	57,493 t	56,297 t	54,928 t	53,616 t	52,717 t	10,325 ton	10,012 t	9,677 t	9,404 t
Rrjedha brenda e parasë: mijë €	1,261	1,239	1,208	1,180	2,956	743	731	726	715
Të hyrat nga tarifa e portës	1,261	1,239	1,208	1,180	2,056	743	731	726	715
Kredi					900				
Rrjedha jashtë e parasë , mijë €	1,063	1,018	1,011	1,004	2,666	1,643	746	743	741
Ndërtimi i qelisë së dytë	0	0	0	0	1,458		0	0	0
Kostoja e mbylljes së qelisë						894			
Kostot operacionale	1,063	1,018	1,011	1,004	1,000	541	539	536	533
Shlyerja e kredisë dhe interest					208	208	208	208	208
Para neto	198	221	197	175	290	-900	-16	-18	-26
Para kumulative	198	418	616	791	1,081	181	166	148	122

Paratë kumululative janë fondet e grumbulluara për mbylljen e qelive dhe mund të konsiderohen si garancë mjedisore.

8.3.6 Rikuperimi i mbeturinave

Ndërtimi i objekteve të rikuperimit të mbeturinave është planifikuar për vitin 2031.

Që prej vitit 2032 mbeturinat organike të grumbulluara ndaras drejtohen në kontejnerët e specializuar dhe pjesa tjetër në TMB siç tregohet në tabelën e mëposhtme:

Tabela 103e pranuara për trajtim dhe rikuperim

Fraksionet e mbeturinave	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat organike të grumbulluarandaras për trajtimin në kontejnerët e specializuar	2,039 t	2,261 t	2,507 t	2,779 t
Mbeturinat e përziera për trajtimin TMB	40,863 t	39,388 t	37,901 t	36,624 t

Për mbeturinat ushqimore të grumbulluara ndaras është planifikuar një impiant kompostimi në kontejnerë të specializuar dhe trajtimi mekanik biologjik i mbeturinat e përziera nga i gjithë rajoni.

Mbeturinat e ushqimit/kuzhinës janë fraksioni më i ndërlikuar i mbeturinave që grumbullohen ndaras. Megjithatë, duke marrë parasysh sasinë e konsiderueshme të fraksionit të mbeturinave ushqimore, do të kërkohet grumbullimi i ndarë për të arritur synimet e riciklimit dhe shmangjen e deponive për mbeturinat komunale.

Shumica e popullsisë në rajon jeton në zonat rurale ku mbarështimi i kafshëve (pulat, lepujt, etj) është ende i zakonshëm dhe shumica e mbeturinave organike ose kompostohen tashmë në shtëpi ose me to ushqehen kafshët. Futja në funksion e grumbullimit ndaras të bio mbeturinave nuk do të jepte rezultate të domethënëse për momentin.

Prandaj rekomandohet grumbullimi ndaras i mbeturinave të kuzhinës për zonat urbane në rajon.

Kompostimi në kontejnerë të specializuar mund të kombinohet lehtësisht me impiantin TMB ose me instalimin e kompostimit të mbeturinave të gjelbra në komunën e Pejës.

Teknologjitë TMB janë teknologji shumë të pozicionuara në vendet e BE-së. Teknologji të ndryshme janë aktualisht në funksion pasi proceset e ndryshme janë testuar dhe optimizuar për një periudhë të gjatë kohore.

Zhvillimi i teknologjive TMB u inkurajua nga ndryshimet në politikën e përgjithshme të BE-së për menaxhimin e mbeturinave dhe synimet e përcaktuara. Këto përfshijnë:

- Ndalimi i deponimin e MKI të patrajtuara; dhe
- Reduktimi i sasive të mbeturinave të biodegradueshme në deponi.

Si objektivi i shmangjes së deponisë ashtu edhe synimi i riciklimit për MKI mund të arrihen vetëm me sasi maksimale të MKI-ve që riciklohen dhe/ose rikuperohen energjikisht. Prandaj, TMB me rikuperim të energjisë (prodhimi RDF/KDM) është teknologjia e preferuar për Rajonin. Është gjithashtu një nga dispozitat në Strategjinë e Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave 2024-2035 për Zonën e Menaxhimit të Mbeturinave 3 - Pejë (përfshihet Peja, Istogu, Klina, Deçani dhe Juniku) .

Arritja e synimeve të riciklimit dhe shmangjes së deponisë do të kërkojë ngritjen e objektit TMB për të pranuar mbeturinat e përziera nga i gjithë rajonin.

Kapaciteti i kërkuar i instalimit vlerësohet në 40,000 tonë mbeturina të përziera në vit dhe supozohet se do të ngritet në venddeponinë rajonale. Trajtimi biologjik në tunele dhe prodhimi i RDF/KDM konsiderohet si teknologji më e përshtatshme e trajtimit

Tabela 104Vlerësimet e kostos së investimit në TMB dhe në kontejnerë të specializuar

Përbërësit e kostos	Vlera TMB, mijë €	Në kontejnerët e specializua, mijë €
Punime civile	3,140	751
Mekanike	8,275	1,726
Automjete	469	685
Kontingjencë, inxhinieri, komisione	3,370	736
Kostot totale të investimit	15,254	3,897

Investimi fillestar në të dy objektet është parashikuar si një grant.

Tabela 105Kostot operatcionale për TMB-së dhe kompostimit në kontejnerë të specializuar, 2032

Përbërësit e kostos	Vlera TMB, mijë €	Në kontejnerët e specializuar, mijë €
Personeli	337	50
Mirëmbajtja	607	54
Materialet harxhuese	164	55
Transporti i mbeturinave në deponi	19	
Administrata	108	
Taksat, sigurimet	47	

Kostot totale operacionale	1,282	159

Kostoja shtesë për grumbullimin ndaras të mbeturinave organike konsiderohet 60 €/t.

Tabela e mëposhtme përmbledh rezultatet e procesit TMB.

Tabela 106Balanca e përgjithshme/masës e impiantit TMB

Fraksionet e mbeturinave	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera për trajtim	40,863 t	39,388 t	37,901 t	36,624 t
Mbeturinat e klasifikuara për riciklim	4,908 t	4,671 t	4,451 t	4,249 t
Tetrapak	289 t	289 t	289 t	289 t
Plastikë	2,590 t	2,483 t	2,372 t	2,286 t
Letër / karton	1,150 t	1,073 t	1,012 t	947 t
Metal	502 t	487 t	471 t	454 t
Qelq	377 t	339 t	307 t	273 t
Humbjet e trajtimit (balanca e veçantë e masës, këtu e thjeshtuar)	12,357 t	11,911 t	11,461 t	11,075 t
RDF/KDM i prodhuar (balanca e veçantë e masës, këtu e thjeshtuar)	13,273 t	12,794 t	12,311 t	11,896 t
Mbeturinat e përziera në depone	10,325 t	10,012 t	9,677 t	9,404 t

Të hyrat nga materialet e riciklueshme të ndara në TMB llogariten mbi supozimet e mëposhtme për çmimet e materialeve të riciklueshme, më pak se çmimet e tregut për materialet e riciklueshme të pastra:

- Plastikë 50 €/t;
- Letër / karton 10 €/t;
- Qelq 10 €/t;
- Metal 200 €/t.

RDF/KDM pranohet për përdorim me një kosto prej 25 €/t.

Deponimi i mbeturinave të përziera përcaktohet në bazë të tarifës së portës së deponisë dhe sasisë së mbeturinave të përziera të deponuara në deponil.

Tabela më poshtë përmbledh koston totale të trajtimit dhe deponimit të mbeturinave të përziera

Tabela 107Përmbledhja e kostove të rikuperimit dhe deponimit përfundimtar të mbeturinave, mijë euro

Parametrat	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera totale të pranuara në TMB dhe kompostim në kontejnerë të specializuare	42,903 t	41,649 t	40,407 t	39,403 t
Kostot operacionale TMB	1,282	1,269	1,262	1,250
Të hyrat nga shitja e materialeve të riciklueshme, të ndara në TMB	245	236	226	217
Kostot operacionale neto të TMB	1,037	1,033	1,037	1,033
Përdorimi i RDF/KDM	332	320	308	297
Deponimi në deponi	743	731	726	715
Kostot e operacionale kompostimit në kontejnerë të specializuar	159	176	196	217
Grumbullimi ndaras i mbeturinave organike	122	136	150	167
Kostot totale për rikuperimin e mbeturinave të përziera dhe deponim përfundimtar	2,393	2,396	2,416	2,429
Kostoja totale për ton të mbeturinave të pranuara për rikuperimin e mbeturinave, përfshirë. deponimin – deponia dhe shfrytëzimi i RDF/KDM	**56 €/t**	**58 €/t**	**60 €/t**	**62 €/t**

8.3.7 Plani i financimit

Tabela e mëposhtme përmbledh investimet e parashikuara për masat e planifikuara për periudhën 2025-2031 në ZMM:

Tabela 108Përmbledhje e planit afatgjatë të investimit, mijë euro

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Burimi
	Faza I					Faza II	
Pajisjet e grumbullimit ndaras të mbeturinave & objekti i klasifikimit	1,575	2,855	567	570	397	444	PZP
OR-të	800						grant
Objekti i kompostimit në Pejë	912						grant
Pajisjet për kompostim në Istog, Klinë, Deçan	702						grant
Stacioni i Transferit Istog	575	119					grant
Stacioni i Transferit Deçan	607	119					grant
Deponia rajonale	10,248					1,458	grant/kredi
TMB rajonale						15,254	grant
Objekti rajonal i trajtimit në kontejnerë të specializuar						3,897	grant
Gjithsej	15,419	3,093	567	570	397	21,053	
Totali, pa investimet nga skema PZP	13,844	238	0	0	0	20,609	

Investimi total për periudhën arrin në 41 milionë euro, 6.4 milionë euro do të sigurohen nga skema PZP. Kredia është konsideruar për ndërtimin e qelisë së dytë të deponisë. Për pjesën tjetër të investimit do të kërkohet financim me grante, nga të cilat 14 milionë euro për fazën e parë dhe 19 milionë euro për fazën e dytë.

8.3.8 Implikimet tarifore dhe përballueshmëria

Llogaritjet e tarifave zhvillohen në bazë të fraksioneve të mbeturinave të çdo komune.

Kostot e ndërlidhura me materialet e ricikluesshme të grumbulluara ndaras, klasifikimi i mbeturinave të ricikluesshme të grumbulluara ndaras dhe deponimi i papastërtive nga linja e klasifikimit, si dhe kostot për grumbullimin ndaras të fraksioneve si MPEE, gomat, grumbullimi i mbeturinave të tekstilit që nga viti 2030, mbulohen nga skemat PZP.

Kostot që ndërlidhen me fraksionet tjera të mbeturinave do të mbulohen nga tarifat e mbeturinave të mbledhura nga popullata, bizneset dhe institucionet nga secila komunë. Amortizimi i aseteve grantuara nuk njihet si kosto për përcaktimin e tarifave të mbeturinave.

Kostot për grumbullimin ndaras të mbeturinave të gjelbra përfshihen në kostot e kompostimit të gjelbër dhe kostot për grumbullimin ndaras të mbeturinave organike – në kostot e trajtimit/rikuperimit në kontejnerë të specializuar.

Kostot rajonale të trajtimit përcaktohen në bazë të mbeturinave të përziera të dërguara në deponi deri në vitin 2031, mbeturinave të dërguara në TMB si dhe në objektin e trajtimit në kontejnerë të specializuar që nga viti 2032 si dhe tarifat e portës, siç përcaktohen më sipër.

Si shtojcë jepen balancet e përgjithshme/masës të të gjitha komunave në rajon.

Për ekonomitë me të ardhura mesatare, siç është Kosova, 1% e të hyrave familjare përgjithësisht njihet si një prag i përballueshëm për tarifat e shërbimit të MKI-ve. ASK bën anketa për shpenzimet e ekonomive familjare, jo për të hyrat e ekonomive familjare. Duke qenë se të hyrat shpenzohen ose kursehen, ato janë më të larta se shpenzimet. Kështu, tarifa e mbeturinave deri në 1% të shpenzimeve familjare është e përballueshme. Në vitin 2022, anketa e

ASK-së[57] e shpenzimeve të ekonomive familjare ka përcaktuar 1,903€ si nivel mesatar i shpenzimeve për kokë banori. Për shkak të tendencës së zvogëlimit të madhësisë së ekonomive familjare, tarifa për person duhet të jetë ajo kryesore për përcaktimin e përballueshmërisë së shërbimeve.

Përballueshmëria e tarifave të mbeturinave rritet me rritjen e të hyrave monetare. Mbi bazën e rritjes aktuale të BPV-së për frymë në vitin 2023 (12.3%[58]) dhe vlerësimet për vitin 2024 (6%), dhe mbi supozimin se të hyrat vjetore të BPV-së reale për frymë rriten me 3% (mbi inflacionin) deri në vitin 2035, për rritjen konstante të çmimeve të vitit 2025 bëhet parashikimi i mëposhtëm i përballueshmërisë së tarifave të mbeturinave deri më 2035:

Tabela 109Parashikimi i përballueshmërisë së tarifëave së mbeturinave, çmimet e vitit 2025

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Tarifa mujore për person	1.6	1.78	1.89	1.94	2.00	2.06	2.12	2.19	2.25	2.32	2.39	2.46	2.54	2.61

Pragu i përballueshmërisë për të hyrat familjare përdor vlerësimet e popullsisë për uljen e popullsisë, bazuar në të dhënat e Regjistrimit të vitit 2024.

Tabelat e mëposhtme përmbledhin implikimin tarifor të masave të propozuara, duke marrë parasysh TVSH-në.

Për komunën e Pejës, Istogut dhe Deçanit, 70% e të hyrave supozohet se do të mblidhen nga popullata, në vitin 2022 pjesëmarrja ishte 70%, 67%, 53%, pjesa tjetër nga bizneset dhe institucionet.

Për komunën e Klinës dhe Junikut 80% e shpenzimeve duhet t'i faturohen popullatës, në vitin 2022 pjesa e të hyrave nga popullata në të dyja komunat ishte 73%.

Komuna e Pejës

Tabela 110Llogaritja e tarifës, komuna e Pejës, mijë euro

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	37,903 t	31,776 t	30,441 t	28,937 t	27,995 t	27,313 t	23,648 t	22,817 t	21,984 t	21,237 t
Grumbullimi i mbeturinave të përziera, mijë euro	1,895	1,610	1,567	1,531	1,527	1,515	1,356	1,326	1,296	1,266
Kompostimi shtëpiak, mijë euro	0	24	26	27	28	30	31	33	34	36
Kompostimi i hapur pale palë, mijë euro	0	256	257	258	259	259	259	259	259	260
OR, mijë euro	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Tarifa e portës në deponi/TMB	11 €/ton	22 €/t	22 €/t	22 €/t	22 €/t	39 €/t	56 €/t	58 €/t	60 €/t	62 €/t
Trajtimi/deponimi, mijë euro	417	714	691	662	644	1,119	1,416	1,423	1,442	1,455
Kostot totale, mijë €	2,337	2,629	2,565	2,503	2,483	2,947	3,087	3,066	3,057	3,041
Kostot totale me TVSH	2,524	2,839	2,771	2,704	2,682	3,183	3,334	3,311	3,301	3,285
Faturimi për familje	1,767	1,988	1,940	1,893	1,878	2,229	2,335	2,319	2,311	2,300
Faturimi i entiteteve juridike	757	851	831	811	804	954	1,000	993	990	985
Pragu i përballueshmërisë	1,983	2,041	2,100	2,162	2,225	2,291	2,358	2,428	2,500	2,574

[57] Rezultatet e Anketës Buxhetore të Ekonomive Familjare 2022

[58] https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/XKX/kosovo/gdp-per-capita

Kostot rajonale të trajtimit përcaktohen në bazë të mbeturinave të përziera të dërguara në deponi deri në vitin 2031, trajtimit në TMB dhe në kontejnerë të specializurar prej vitit 2032, si dhe tarifat e portës, siç përcaktohet më sipër.

Figura më poshtë paraqet nivelin e tarifës familjare në lidhje me pragun e përballueshmërisë, të përcaktuar si më sipër.

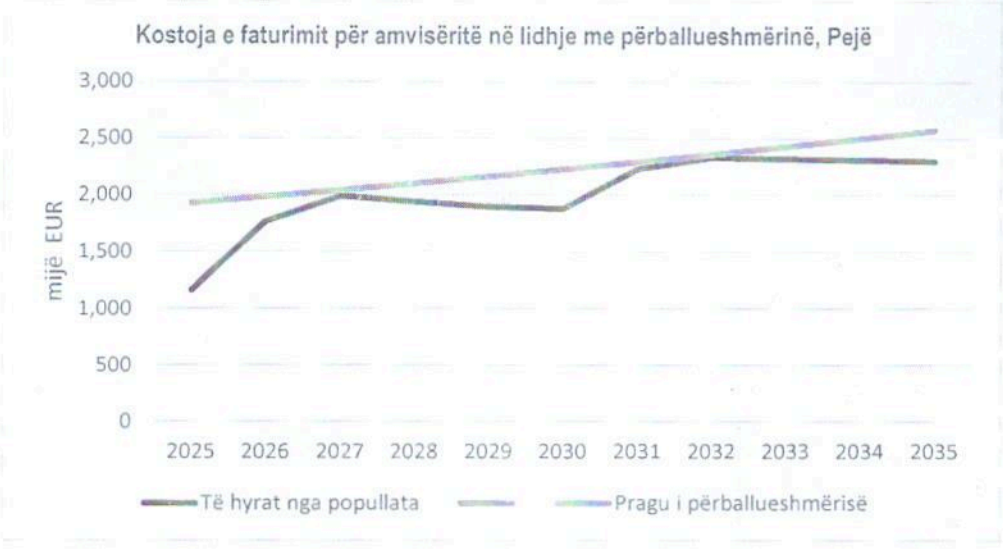

Figura 41 Të hyrat e Pejës të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë

Komuna e Istogut

Tabela 111Llogaritja e tarifës, komuna e Istogut, mijë euro

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	12,281	9,735 t	9,572 t	9,380 t	9,062 t	8,793 t	7,409 t	7,143 t	6,873 t	6,655 t
Grumbullimi i mbeturinave të përziera, mijë euro	688	717	714	708	702	697	687	685	662	660
Kompostimi shtëpiak, mijë €	0	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Kompostimi i hapur pale palë, mijë euro	0	77	77	77	77	77	77	77	77	77
OR, mijë euro	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Tarifa e portës në deponi / TMB	11	22	22	22	22	39	56	58	60	62
Trajtimi/deponimi,mijë euro	135	219	217	213	207	358	421	420	421	422
Kostot totale, mijë euro	848	1,055	1,050	1,041	1,031	1,177	1,232	1,229	1,209	1,209
Kostot totale me TVSH	916	1,140	1,134	1,125	1,114	1,272	1,330	1,328	1,305	1,306
Faturimi për familjet	641	798	794	787	780	890	931	929	914	914
Faturimi për entitetet juridike	275	342	340	337	334	381	399	398	392	392
Pragu i përballueshmërisë	793	816	840	865	890	916	943	971	1,000	1,030

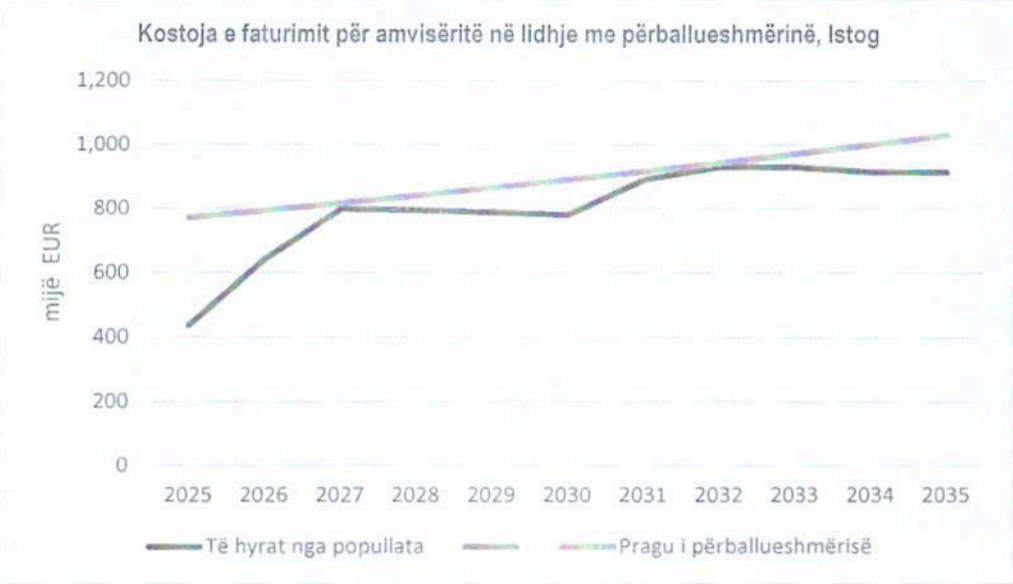

Figura 42 Të hyrat e Istogut të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë

Komuna e Klinës

Tabela 112Llogaritja e tarifës, komuna e Klinës, mijë euro

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	7,863 t	6,500 t	6,392 t	6,264 t	6,052 t	5,873 t	4,808 t	4,621 t	4,433 t	4,278 t
Grumbullimi i mbeturinave të përziera, mijë euro	514	544	544	534	533	532	530	522	510	509
Kompostimi shtëpiak, mijë €	0	16	16	17	18	19	20	21	22	23
Kompostimi i hapur pale palë, mijë euro	0	77	77	77	77	77	77	77	77	77
OR, mijë euro	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Tarifa e portës në deponi / TMB	11 €/ton	22 €/t	22 €/t	22 €/t	22 €/t	39 €/t	56 €/t	58 €/t	60 €/t	62 €/t
Trajtimi/deponimi,mijë euro	86	146	145	142	138	239	274	272	273	272
Kostot totale, mijë euro	625	808	807	796	792	892	926	917	906	906
Kostot totale me TVSH	675	873	871	860	855	963	1,000	990	978	979
Faturimi për familjet	540	698	697	688	684	771	800	792	783	783
Faturimi për entitetet juridike	135	175	174	172	171	193	200	198	196	196
Pragu i përballueshmërisë	733	755	777	800	823	847	872	898	925	952

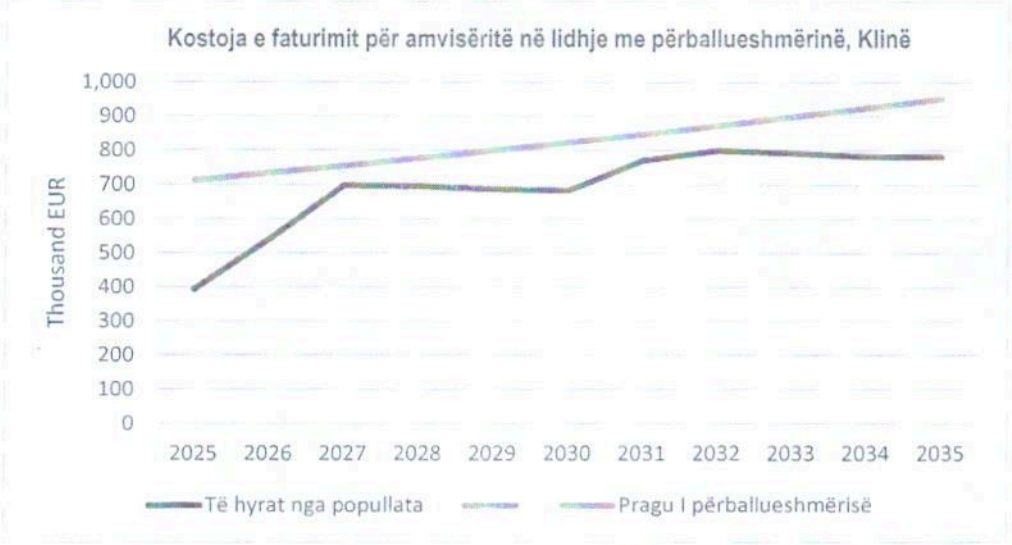

Figura 43 Të hyrat e Klinës të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë

Komuna e Deçanit

Tabela 113Llogaritja e tarifës, komuna e Deçanit, mijë euro

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	7,230 t	6,013 t	5,912 t	5,792 t	5,595 t	5,426 t	4,416 t	4,243 t	4,068 t	3,926 t
Grumbullimi i mbeturinave të përziera, mijë euro	616	477	475	475	474	464	436	435	422	421
Kompostimi shtëpiak, mijë €	0	15	16	17	17	18	19	20	21	22
Kompostimi i hapur pale palë, mijë euro	0	75	75	75	75	75	75	75	75	75
OR, mijë euro	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Tarifa e portës në deponi / TMB	11 €/ton	22 €/t	22 €/t	22 €/t	22 €/t	39 €/t	56 €/t	58 €/t	60 €/t	62 €/t
Trajtimi/deponimi,mijë euro	80	135	134	132	128	221	250	248	248	247
Kostot totale, mijë euro	721	727	725	723	719	804	805	803	790	790
Kostot totale me TVSH	778	785	783	780	776	868	869	868	854	854
Faturimi për familjet	545	550	548	546	543	607	608	607	597	598
Faturimi për entitetet juridike	234	236	235	234	233	260	261	260	256	256
Pragu i përballueshmërisë	666	685	705	726	747	769	792	815	839	864

Figura 44 Të hyrat e Deçanit të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë

Komuna e Junikut

Tabela 114Llogaritja e tarifës, komuna e Junikut, mijë euro

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	7,230 t	6,013 t	5,912 t	5,792 t	5,595 t	5,426 t	4,416 t	4,243 t	4,068 t	3,926 t
Grumbullimi i mbeturinave të përziera, mijë euro	616	477	475	475	474	464	436	435	422	421
Kompostimi shtëpiak, mijë €	0	15	16	17	17	18	19	20	21	22
Kompostimi i hapur pale palë, mijë euro	0	75	75	75	75	75	75	75	75	75
OR, mijë euro	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Tarifa e portës në deponi / TMB	11 €/t	22 €/t	22 €/t	22 €/t	22 €/t	39 €/t	56 €/t	58 €/t	60 €/t	62 €/t
Trajtimi/deponimi,mijë euro	80	135	134	132	128	221	250	248	248	247
Kostot totale, mijë euro	721	727	725	723	719	804	805	803	790	790
Kostot totale me TVSH	778	785	783	780	776	868	869	868	854	854
Faturimi për familjet	545	550	548	546	543	607	608	607	597	598
Faturimi për entitetet juridike	234	236	235	234	233	260	261	260	256	256
Pragu i përballueshmërisë	666	685	705	726	747	769	792	815	839	864

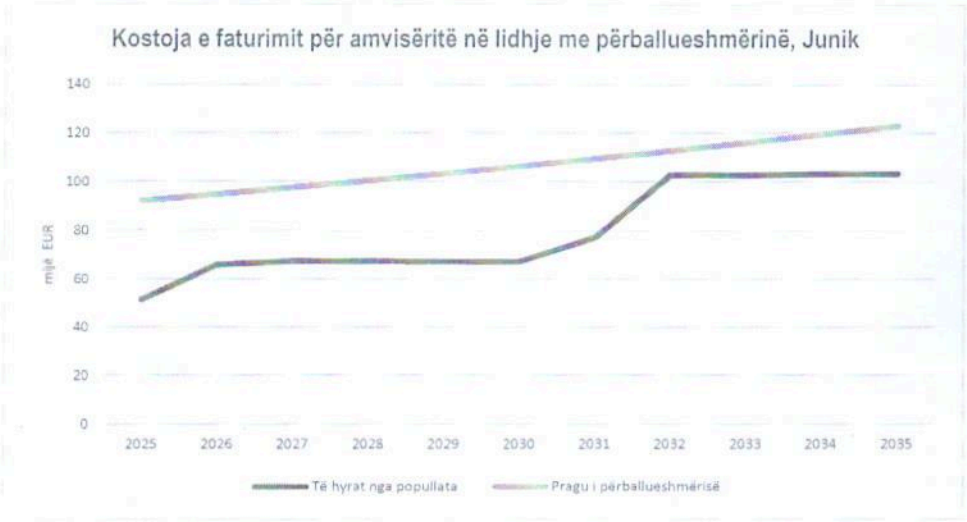

Figura 45Të hyrat e Junikut të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë

Masat e planifikuara janë të përballueshme për të gjitha komunat. Tarifat e mbeturinave në Pejë dhe Istog janë më të larta për shkak të gjenerimit më të madh të mbeturinave.

8.4 Konsultimi publik, ndërgjegjësimi dhe masat edukative

Edhe një sistem i mirë-projektuar i menaxhimit të mbeturinave nuk do të funksiononte nëse banorët, me përpjekjet e tyre të përditshme, nuk mbështesin masat dhe nuk kontribuojnë në arritjen e objektivave të vendosura. Sjellja njerëzore gjithashtu ndikon në koston e trajtimit të mbeturinave të hedhura në vendet publike, ekzistencën e deponive ilegale si dhe ambiciet lokale, rajonale dhe globale për të reduktuar ndotjen nga plastika.

8.4.1 Konsultimi publik

Pas miratimit të PNMIM, të gjitha planet komunale të menaxhimit të mbeturinave duhet të përditësohen në përputhje me rrethanat. Futja e masave të reja në planet lokale të menaxhimit të mbeturinave do të duhet t'i komunikohet publikut dhe të sigurohet marrëveshja.

Përveç kësaj, konsultimi publik do të jetë i nevojshëm gjatë procesit të:

- Përzgjedhjes së vendeve për objektet e parashikuara të rikuperimit të mbeturinave; dhe
- Vendosjen e kontejnerëve për ndarjen në burim të materialeve të ricikluesshme të thata dhe (më pas) mbeturinave organike.

8.4.2 Masat e ndërgjegjësimit dhe edukimit

Aktivitetet e komunikimit do të përqendrohen në rritjen e ndërgjegjësimit për masat kryesore të miratuara në Plan dhe në identifikimin e aspekteve të Planit që komuniteti do të duhet të ofronte mbështetje përmes sjelljeve përkatëse. Duke u bazuar në hapat fillestarë, do të nevojitet një strategji komunikimi afatgjate për të ndihmuar në sigurimin e zbatimit të planeve të mëvonshme.

Masat e ndërgjegjësimit dhe edukimit do të fokusohen në:

- **Zhvillimin dhe zbatimin e programeve të kompostimit shtëpiak**. Zgjerimi i vazhdueshëm i programit të kompostimit shtëpiak do të varet shumë nga gatishmëria e familjeve për të marrë pjesë në të. Ndërsa zhvillohet programi i kompostimit shtëpiak, stimujt (p.sh. reduktimi i taksës së mbeturinave) duhet të aplikohen dhe so kjo duhet t'u komunikohen familjeve të interesuara.
- **Grumbullimi ndaras i materialeve të thata të riciklueshme**. Suksesi i ndarjes në burim dhe përmbushja e synimeve të përcaktuara të riciklimit do të varet kryesisht nga pjesëmarrja e banorëve. Masat ndërgjegjësuese do të duhet të jenë të vazhdueshme duke përdorur të gjitha mënyrat e mundshme të komunikimit – masmedia, billborde dhe pamje të tjera, media sociale, përfshirje të OJQ-ve, etj.
- **Qëllimi dhe përdorimi i oberreve të riciklimit**. Menjëherë pas ngritjes së OR, qëllimi dhe dobia e tyre duhet t'u komunikohet banorëve. OR do të pajisen me kontejnerë për grumbullimin e mbeturinave specifike të cilat do të jenë mënyra kryesore për banorët që të hedhin produktet e tyre që janë jashtë përdorimit (MPEE, bateri, etj).
- **Menaxhimi i mbeturinave të vëllimshme dhe të ndërtimit nga punimet e riparimit të shtëpive**. Familjeve do t'u ofrohet nga komunat shërbimi i planifikuar i grumbullimit të organizuar. Përveç kësaj, familjeve do t'u ofrohet gjithashtu mundësia për të dërguar mbeturinat e tyre të vëllimshme në oborret e centralizuara të riciklimit. Për të shmangur hedhjen e parregullt të këtyre llojeve të mbeturinave, banorët duhet ndërgjegjësuar për opsionet që kanë për grumbullimin dhe deponimin e rregullt të tyre.
- **Ndryshimi i botëkuptimit ndaj hedhjes së mbeturinave në hapësira publike dhe deponimit.** Të gjitha mjetet e disponueshme të komunikimit duhet të përdoren për të shpërndarë informacionin për botëkuptimin e ndërlidhur me ndikimin e mbeturinave të hedhura pahijshëm në hapësira publike.

8.5 Monitorimi, vlerësimi dhe rishikimi i planit

Monitorimi është proces i mbledhjes së rregullt të të dhënave kryesore sasiore për të përcaktuar progresin në arritjen e synimeve të përcaktuara dhe për të parandaluar rezultate të padëshiruara, angazhime të akumuluara, etj. Monitorimi kryhet sipas parimeve të besueshmërisë, mirëbesimit, korrespondencës dhe rëndësisë së informacionit dhe konsideratave të detyrueshme.

Sistemi për monitorimin e progresit në zbatimin e këtij Plani të Menaxhimit të Mbeturinave do të fokusohet në monitorimin e:

- Afatit të zbatimit.
- Shumës së financimit.
- Burimit të financimit.
- Përgjegjësisë së palëve.
- Treguesve të performances.

Nëse është e nevojshme dhe varësisht nga ecuria e zbatimit të aktiviteteve, Plani i Veprimit do të përditësohet çdo vit. Në rast të ndryshimeve të mëdha në legjislacionin për menaxhimin e mbeturinave, Plani Ndërkomunal i Menaxhimit të Integruar të Mbeturinave duhet të përditësohet gjithashtu për të pasqyruar këto ndryshime.

Planet komunale të menaxhimit të mbeturinave duhet të përditësohen brenda gjashtë muajve nga data e miratimit të Planit Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave.

SHTOJCA 1. BALANCAT E PËRGJITHSHME/MASËS SIPAS KOMUNAVE

Tabela 115Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Pejës

Rrjedha e mbeturinave	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e gjeneruara	37,903 t	38,099 t	38,300 t	38,504 t	38,712 t	38,923 t	39,138 t	39,355 t	39,576 t	39,799 t
përfshirë. sipërfaqet publike të mbeturinave të gjelbra	39,915 t	40,111 t	40,312 t	40,516 t	40,724 t	40,935 t	41,150 t	41,367 t	41,588 t	41,811 t
Materialet e ricikluesshme të grumbulluara ndaras	0 t	5,081 t	6,385 t	7,836 t	8,496 t	9,225 t	10,015 t	10,562 t	11,066 t	11,552 t
Mbeturinat e gjelbra publike të kompostuara	2012 t	2,315 t	2,332 t	2,350 t	2,369 t	2,374 t	2,376 t	2,378 t	2,380 t	2,382 t
Kompostimi shtëpiak	0 t	177 t	196 t	217 t	240 t	256 t	1451 t	1657 t	1,895 t	2,045 t
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	37.903 t	31,776 t	30,441 t	28,937 t	27,995 t	27,313 t	23,648 t	22,817 t	21,984 t	21,237 t
Rikuperimi i tekstilit	0 t	0 t	0 t	0 t	349 t	383 t	420 t	444 t	468 t	495 t
Mbeturinat e përziera për trajtim në TMB	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	23,648 t	22,817 t	21,984 t	21,237 t
Mbeturinat ushqimore për trajtim në kontejnerë të specializuar	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	1,737 t	1,926 t	2,135 t	2,367 t
Papastërtitë nga klasifikimi në deponi	0 t	762 t	958 t	1,175 t	1274 t	1,384 t	1,502 t	1,584 t	1,660 t	1,733 t
Përzierjet nga TMB në deponi	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	5,962 t	5,774 t	5,572 t	5,407 t
Mbeturinat e deponuara në deponi	37,903 t	32,538 t	31,399 t	30,113 t	29,269 t	28,697 t	0 t	0 t	0 t	0 t

Tabela 116 Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Istogut

Rrjedha e mbeturinave	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e gjeneruara	11,756 t	11,817 t	11,878 t	11,942 t	12,006 t	12,072 t	12,138 t	12,205 t	12,274 t	12,343 t
përfshirë. sipërfaqet publike të mbeturinave të gjelbra	12,281 t	12,342 t	12,404 t	12,467 t	12,532 t	12,597 t	12,664 t	12,731 t	12,799 t	12,868 t
Materialet e ricikluesshme të grumbulluara ndaras	0 t	1,705 t	1,890 t	2,101 t	2,341 t	2,612 t	2,910 t	3,068 t	3,213 t	3,352 t
Mbeturinat e gjelbra publike të kompostuara	0 t	550 t	551 t	552 t	554 t	554 t	554 t	555 t	555 t	555 t
Kompostimi shtëpiak	0 t	97 t	107 t	119 t	132 t	140 t	795 t	908 t	1,038 t	1,120 t

Mbeturinat e përziera të grumbulluara	12,281 t	9,735 t	9,572 t	9,380 t	9,062 t	8,793 t	7,409 t	7,143 t	6,873 t	6,655 t
Rikuperimi i tekstilit	0 t	0 t	0 t	0 t	92 t	105 t	420 t	444 t	468 t	495 t
Mbeturinat e përziera për trajtim në TMB	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	7,409 t	7,143 t	6,873 t	6,655 t
Mbeturinat ushqimore për trajtim në kontejnerë të specializuar	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	138 t	153 t	170 t	188 t
Papastërtitë nga klasifikimi në deponi	0 t	256 t	284 t	315 t	351 t	392 t	436 t	460 t	482 t	503 t
Përzierjet nga TMB në deponi	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	1,867 t	1,808 t	1,745 t	1,693 t
Mbeturinat e deponuara në deponi	12,281 t	9,991 t	9,855 t	9,695 t	9,413 t	9,185 t	0 t	0 t	0 t	0 t

Tabela 117 Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Klinës

Rrjedha e mbeturinave	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e gjeneruara	7,863 t	7904 t	7,945 t	7,987 t	8,031 t	8,074 t	8,119 t	8,164 t	8,209 t	8,256 t
përfshirë. sipërfaqet publike të mbeturinave të gjelbra	8,399 t	8,440 t	8,481 t	8,523 t	8,567 t	8,610 t	8,655 t	8,700 t	8,745 t	8,792 t
Materialet e ricikluesshme të grumbulluara ndaras	0 t	1,149 t	1,273 t	1,413 t	1,573 t	1,753 t	1,951 t	2,057 t	2,155 t	2,248 t
Mbeturinat e gjelbra publike të kompostuara	536 t	554 t	555 t	556 t	557 t	557 t	557 t	558 t	558 t	558 t
Kompostimi shtëpiak	0 t	64 t	71 t	78 t	87 t	92 t	523 t	598 t	683 t	738 t
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	7,863 t	6,500 t	6,392 t	6,264 t	6,052 t	5,873 t	4,808 t	4,621 t	4,433 t	4,278 t
Rikuperimi i tekstilit	0 t	0 t	0 t	0 t	62 t	71 t	420 t	444 t	468 t	495 t
Mbeturinat e përziera për trajtim në TMB	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	4,808 t	4,621 t	4,433 t	4,278 t
Mbeturinat ushqimore për trajtim në kontejnerë të specializuar	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	1 t	102 t	113 t	126 t	139 t
Papastërtitë nga klasifikimi në deponi	0 t	172 t	191 t	212 t	236 t	263 t	293 t	309 t	323 t	337 t
Përzierjet nga TMB në deponi							1,206 t	1,168 t	1,127 t	1,094 t
Mbeturinat e deponuara në deponi	7,863 t	6,673 t	6,583 t	6,476 t	6,288 t	6,136 t	0 t	0 t	0 t	0 t

Tabela 118 Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Deçanit

Rrjedha e mbeturinave	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e gjeneruara	7,230 t	7,267 t	7,305 t	7,344 t	7,384 t	7,424 t	7,465 t	7,506 t	7,548 t	7,591 t
përfshirë. sipërfaqet publike të mbeturinave të gjelbra	7,742 t	7,779 t	7,817 t	7,856 t	7,896 t	7,936 t	7,977 t	8,018 t	8,060 t	8,103 t
Materialet e ricikluesshme të grumbulluara ndaras	0 t	1,027 t	1,142 t	1,273 t	1,423 t	1,592 t	1,778 t	1,875 t	1,964 t	2,048 t
Mbeturinat e gjelbra publike të kompostuara	512 t	523 t	523 t	524 t	525 t	525 t	525 t	525 t	525 t	525 t
Kompostimi shtëpiak	0 t	62 t	69 t	76 t	84 t	90 t	509 t	581 t	664 t	717 t
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	7,230 t	6,013 t	5,912 t	5792 t	5,595 t	5,426 t	4,416 t	4,243 t	4,068 t	3,926 t
Rikuperimi i tekstilit	0 t	0 t	0 t	0 t	56 t	64 t	420 t	444 t	468 t	495 t
Mbeturinat e përziera për trajtim në TMB	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	4,416 t	4,243 t	4068 t	3,926 t
Mbeturinat ushqimore për trajtim në kontejnerë të specializuar	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	1 t	62 t	69 t	76 t	85 t
Papastërtitë nga klasifikimi në deponi	0 t	154 t	171 t	191 t	213 t	239 t	267 t	281 t	295 t	307 t
Përzierjet nga TMB në deponi	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	1,107 t	1,072 t	1,035 t	1,004 t
Mbeturinat e deponuara në deponi	7,230 t	6,168 t	6,083 t	5,983 t	5,808 t	5,664 t	0 t	0 t	0 t	0 t

Tabela 119 Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Junikut

Rrjedha e mbeturinave	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e gjeneruara	874 t	878 t	883 t	887 t	892 t	897 t	902 t	907 t	912 t	917 t
përfshirë. sipërfaqet publike të mbeturinave të gjelbra	938 t	943 t	947 t	952 t	957 t	961 t	966 t	971 t	976 t	981 t
Materialet e ricikluesshme të grumbulluara ndaras	0 t	154 t	163 t	172 t	181 t	191 t	202 t	213 t	224 t	235 t
Mbeturinat e gjelbra publike të kompostuara	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	1 t	0 t	0 t	0 t	0 t
Kompostimi shtëpiak	0 t	9 t	10 t	11 t	13 t	13 t	76 t	87 t	100 t	108 t
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	874 t	691 t	685 t	678 t	662 t	654 t	583 t	564 t	543 t	527 t

Rrjedha e mbeturinave	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Rikuperimi i tekstilit	0 t	0 t	0 t	0 t	9 t	9 t	10 t	10 t	11 t	11 t
Mbeturinat e përziera për trajtim në TMB	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	583 t	564 t	543 t	527 t
Mbeturinat ushqimore për trajtim në kontejnerë të specializuar	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	1 t	0 t	0 t	0 t	0 t
Papastërtitë nga klasifikimi në deponi	0 t	23 t	24 t	26 t	27 t	29 t	30 t	32 t	34 t	35 t
Përzierjet nga TMB në deponi	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	29 t	28 t	27 t	27 t
Mbeturinat e deponuara në deponi	938 t	779 t	774 t	769 t	754 t	745 t	0 t	0 t	0 t	0 t

Raport i trajtimit të komenteve të Ministrisë së Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës / Departamenti i Mjedisit

për

Vlerësimin Strategjik Mjedisor të Planit Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave në rajonin e Dukagjinit[1]

[1] Termi "Rajoni i Dukagjinit" në këtë dokument i referohet Zonës së Menaxhimit të Mbeturinave (ZMM) 3 – Pejë, të përcaktuar me Strategjinë për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave në Kosovë (SMIMK) 2024-2035. ZMM 3 i përfshin qytetet Pejë, Istog, Klinë, Deçan dhe Junik.

Komenti	Përgjigjet në koment
Mungon nënshkrimi i Raportit të VSM-së	Komenti është pranuar. Nënshkrimi është përfshirë në dokument
Në raport duhet të përmirësohet baza ligjore, ligjet e shkruara janë të shfuqizuara;	Lista e bazës ligjore është rishikuar. Ligjet që janë shfuqizuar janë zëvendësuar me ligjet në fuqi dhe ato të cilat kanë pësuar ndryshim/plotësime me ligje tjera janë plotësuar.
2.1. Në faqen 26, janë paraqitur në mënyrë grafike të dhënat për cilësinë e ajrit nga Zonën **ZKS1**, por këto të dhëna janë nga **Mitrovica, Drenasi Hani i Elezit, Brezovica dhe Gjilani**, që **nuk përfshihen në rajonin e Dukagjinit**. Prandaj, ato **nuk janë relevante për këtë plan** ndër komunal dhe nuk mund të përfaqësojnë gjendjen reale në komunat për të cilat bëhet vlerësimi. **2.2.** Në tekst thuhet se: "Mesatarja vjetore e O_3 është 558 µg/m³". Kjo vlerë është **plotësisht jo reale dhe e pakuptimtë**. Nëse do të ishte e saktë, do të kërkohej **shpallje e menjëhershme e alarmit shtetëror**, sipas nivelit të pragut të alarmit të përcaktuar në legjislacionin për cilësinë e ajrit.	Gabimi teknik me tekstin e ZKS1 është larguar nga grafiku dhe janë mbajtur vetëm të dhënat për rajonin e Pejës, I cili I përfshin komunat e ZMZ-së. Të dhënat janë marrë nga publikimi i ASK, Disa Fakte mbi Mjedisin" 2024, vizitoni: https://ask.rks gov.net/Themes/Environment. Gabimi teknik tek vlera e O3 është përmirësuar. Vlera është 55.8 µg/m³ që konsiderohet si një nivel i moderuar ose i pranueshëm, që nuk paraqet rrezik për shumicën e popullsisë. Teksti ndërlidhës me këtë është përmirësuar.
2.3. Po ashtu, në tekst i është referuar **masës së thatë pas korrje-shirjeve** si "mbeturinë", gjë që është **e gabuar**. Ajo **nuk është mbeturinë**, por **material organik** që ka vlerë bujqësore dhe energjetike (biomasa), prandaj kategorizimi i saj si mbeturinë është i pasaktë dhe mund të krijojë keqkuptime.	Përmirësimi është bërë. Fjalia që përmban këtë tekst është larguar.